

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE MÜZİK ENDÜSTRİSİ’NİN SEKTÖREL YAPISI:

DENGE FİYATLARI ÜZERİNDE “KORSAN” ETKİSİ

Ve

TELİF HAKLARI

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Sedat AYBAR

Hazırlayan

Tevfik Tolga BÜYÜKKINAY

İstanbul – 2006

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	iii
DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ.....	vi
TABLolar CETVELİ.....	vii
ŞEKİLLER CETVELİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	x
TEŞEKKÜR.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZİĞİN PAZARA YÖNELİK ÜRETİMİNİN TARİHÇESİ VE DÜNYA MÜZİK PAZARININ FİNANSAL BOYUTLARI

1.1 FONOĞRAF TERİMİ VE GELİŞME SÜRECİ.....	1
1.2 DÜNYA MÜZİK ENDÜSTRİSİNİN GENEL DURUMU VE BOYUTLARI	2
1.2.1 Global Müzik Endüstrisinin Üretim Rakamları İle Yıllar İtibariyle Karşılaştırılması.....	2
1.3 KÜRESELLEŞME VE MÜZİK ENDÜSTRİSİNDE TRANSFORMASYON 5	
1.3.1 2000’li Yıllarda Diğer Küresel Eğilimler.....	6
1.3.1.1 Yeni Audio (Ses) Formatları.....	7
1.4 OLUŞAN YENİ EĞİLİMLERDE DİJİTAL PLATRFORMUN YERİ.....	7
1.4.1 Dünyadaki Dijital Müzik Satışları.....	8
1.4.2 Türkiye’de Dijital Müzik Pazarı.....	9
1.5 ULUSLAR ARASI MÜZİK PİYASALARI’NIN DURUMU.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

MÜZİK SEKTÖRÜ VE PARALEL PİYASALAR (KORSAN)

2.1 KORSAN ÜRÜN TANIMI.....	11
2.1.1 Uluslar Arası Alanda Korsan Ürün Tanıtımı Ve Katagorileri.....	12
2.2 GLOBAL MÜZİK SEKTÖRÜ ÜZERİNDE KORSAN ETKİSİ.....	13

2.3 KORSAN ÜRETİMİN, MÜZİK ENDÜSTRİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	16
2.3.1 Korsan Üretimin Türkiye Müzik Endüstrisi Üzerindeki Etkisi.....	18
2.4 KORSAN ÜRETİMLE İLGİLİ AVRUPA'DAKİ CEZAI YAPTIRIMLAR	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OYUN TEORİSİ VE KORSAN ETKİSİNDE “BAŞARISIZ” MÜZİK PİYASASI

3.1 MÜZİK ÜRÜNLERİ VE PARASAL DEĞER	21
3.1.1 Oyun Teorisi ve Konu İle Olan İlişkisi.....	23
3.2 OYUN TEORİSİ	23
3.3 OYUN TEORİSİ VE TÜRKİYE MÜZİK SEKTÖRÜ	29
3.4 DENGE FİYATLARI ÜZERİNDE “KORSAN” ETKİSİ	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORSAN MÜZİK ÜRETİMİNE KARŞI HUKUKİ MÜCADELE VE TELİF DÖNGÜSÜ MODELİ

4.1 İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TELİF HAKLARI KAVRAMI	31
4.2. YENİ VE YAKIN ÇAĞDA TELİF HAKLARI KAVRAMI	32
4.3 TELİF HAKLARIYLA İLGİLİ İLK YASALAR VE İLK CEZALAR	32
4.4 MESLEK BİRLİKLERİNİN KURULUŞU VE GELİŞME SÜRECİ	32
4.4.1 ,Uluslararası Meslek Birlikleri Ve Görevleri.....	33
4.5 TÜRKİYE'DEKİ TELİF HAKLARI KAVRAMI VE GELİŞME SÜRECİ	35
4.5.1 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Telif Hakları.....	35
4.5.2 Cumhuriyet Döneminden Günümüze Telif Hakları.....	35
4.6 TELİF HAKLARI	37
4.6.1 Telif Haklarının Tanımı.....	39
4.6.2 Telif Haklarıyla İlgili Kavramlar.....	40
4.6.3 Bağlantılı Haklar.....	40
4.7 ALTERNATİF BİR OYUN TEORİK YAKLAŞIM: ”TELİF DÖNGÜSÜ”	41
4.7.1 Telif Döngüsü.....	43

4.7.2 Döngü Organlarının Görevleri.....	45
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ALAN ÇALIŞMASI

5.1 ALAN ÇALIŞMASI BULGULARI.....	48
5.1.1 Fiziki “Korsan” Yapımlar.....	48
5.2 KORSANLA MÜCADELE İÇİN YAPILMASI GEREKENLER.....	49
5.3 MP3 İNDİRİLEN “KORSAN” YAPIMLAR İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	50
5.4 TÜRKİYEDE YAŞANAN HUKUKSAL SORUNLAR.....	50
5.5 HUKUKİ OLARAK YAPILMASI GEREKENLER.....	52
5.6 TÜRKİYE’DE ESER SAHİBİNİN HAKLARI VE BAĞLANTILI HAKLAR ALANINDA MEVZUAT VE ULUSLAR ARASI YÜKÜMLÜLÜKLER.....	53
Sonuç.....	55
Kaynakça.....	57
Ekler.....	59

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

(Adı ve Soyadı)

(imza)

Başkan:.....

Üye:.....

Üye:.....

Tez'in kabul edildiği tarih: .. / .. /

TABLolar CETVELİ

Tablo 1. Dünya Çapında İlk On Müzik Pazarı.....	3
Tablo 2. Müzik Alanında Dünya Korsan Ürünlerin Yıllara Göre Artış Miktarı.....	13
Tablo 3. Müzik Alanında Ükelere Göre Korsan Oranları.....	15
Tablo 4. Müzik Endüstrisinde Dünya Genelinde En Çok Korsan Kaydı Yapılan Ürün Yüzdeleri.....	17
Tablo 5. Türkiye’de Korsan Ürünler Nedeniyle Tahmini Ticari Kayıp.....	18
Tablo 6. Görüşme Yapılan Nüfusun Özellikleri.....	46

ŞEKİLLER CETVELİ

Şekil 1. Bir Cournot Firmasında Artık Talep.....	24
Şekil 2. Bertrand Firmasında Artık Talep Eğrisi.....	26
Şekil 3. Telif Döngüsü Ve Organları.....	43

GİRİŞ

Bu tez, Türkiye’deki müzik sektörünün karşılaştığı en önemli sorun olan “korsan” üretimin değişik yönleriyle incelenmesini amaçlamaktadır. Tez müzik sektörünün kurumsal ve hukuki yapısı ile sektör içi iktisadi süreçler arasında bir köprü kurmaktadır. Bilindiği gibi müzik sektörünün parçası olan eser sahipleri ile bağlantılı hakların kullanılmasının iki ana boyutu vardır: mülkiyet temelli bireysel hak ve toplu hak.

Toplu hak kavramıyla ekonomi disiplininin içerisine girilmektedir. Gerçekte, modern iktisat literatürü zihin üretimine dayalı mülkiyet hakları konusunda küreselleşme süreciyle bağlantılı olarak giderek zenginleşmektedir. Bu tez, gelişen bu tür literatüre katkı yapmayı hedeflemektedir. Bu çalışmada açık uçlu soru – cevap yöntemini kullanarak Türk müzik endüstrisindeki kurum ve kuruluşlar ile görüşmeler yapıp bu kurum ve kuruluşlardan müzik piyasasında telif haklarının ne derece önemli olduğu ve telif hakları kavramının bireyler tarafından tam anlamıyla algılanmamasından kaynaklanan sorunlar ve bu sorunların çözümüyle ilgili bilgiler derlenmiştir.

Tez ilk olarak dünya müzik piyasasının boyutlarını ve kurumsal yapısını incelemektedir. Bu noktada halen hazırda dünya çapında bilgi bankası rolünü oynayan (International Federation of the Phonographic Industry) IFPI yayınlarından yararlanılmıştır. Varolan literatür aslında korsan üretimin teknolojiyle birlikte gelişen müzik üretim ve dağıtım araçlarının sofistike hale gelmesiyle ciddi boyutlara ulaştığını göstermektedir.

Bu çalışmada korsanın ekonomik etkisinin ne olduğu ikinci bölümde ele almaktadır. Korsan üretimin müzik piyasasındaki denge fiyatları üzerinde bozucu etki yaptığı bu bölümde tespit edilmektedir. Korsanın ekonomik etkisinin denge fiyatlarını bozucu etkisinin ötesinde de etkisi olduğu ve bunun her zaman negatif olmadığı da işaret edilmelidir. Örneğin sanatçılar açısından korsan, piyasa payını derinleştirmekte ve ucuz reklam aracı olarak devreye girebilmektedir.

Korsan üretimin müzik sektöründeki ekonomik etkisinin bilimsel olarak çalışılabileceği teorik çerçeve olarak “Oyun Teorik Modeller” üçüncü bölümde ele

alınmıştır. Bunların arasında Cournot Modeli, Bertrand Modeli, Edgworth Modeli ve Stackelberg Modeli açıklanmış ve bu modellerin alan çalışması için yol gösterici boyutu irdelenmiştir. Bu modeller alan çalışması konusunda yardımcı olabilme potansiyeline sahiptirler ancak, çalışmanın doğası gereği bu tezin özgün modelinin geliştirilmesi de gerekmektedir. Bu yüzden burada Telif Döngüsü Modeli adı verilen bir model geliştirilmiş ve bu model telif ile ilgili tarihi ve hukuki boyutların da ele alındığı dördüncü bölümde açıklanmıştır.

Beşinci bölümde ise alan çalışmasının nasıl yapıldığı izah edilmiştir. Alan çalışması iki aşamalı gerçekleşmiş ve pilot çalışma sonrası daha derinlikli bir mülakat gündemi oluşturulmuştur. Alan çalışması bulguları dördüncü bölümde rapor edilmiştir. Burada Avrupa Birliği (AB) katılım süreci içerisinde telif ve “korsan” konusunda karşılaşılabilecek güçlükler ve mevzuat değişikliklerinin neler olabileceği de incelenmiştir. Bir sonraki bölüm sonuç bölümüdür.

TEŞEKKÜR

Öncelikle her konuda yardımlarından dolayı değerli danıőmanım Yrd.Doç.Dr. Sedat AYBAR'a, beni sabırla bekleyen en büyük destekçilerim anneme babama ve eőim Burcu BÜYÜKKINAY'a , sunulan analizlerin hazırlanmasındaki yardımlarından dolayı başta Őemőettin GÖKTAŐ olmak üzere Ahmet ASENSA, Faruk ÇETİNKAYA, Mehmet MERT, Barış ŞENSOY, Necmettin OVACIK ve Mehmet Selim SEREZLİ 'ye ilaveten bu çalışmanın hazırlanması sırasında her konuda anlayıő gösteren mesai arkadaşlarıma teőekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2006

Tevfik Tolga BÜYÜKKINAY

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZİĞİN PAZARA YÖNELİK ÜRETİMİNİN TARİHÇESİ VE DÜNYA MÜZİK PAZARININ FİNANSAL BOYUTLARI

1.1. FONOĞRAF TERİMİ VE GELİŞME SÜRECİ

Bu bölüm müzik üretiminin ve müzik ürünlerinin metalaşma sürecini ele almaktadır. Korsan tabir edilen müzik ürünlerinin Türkiye'deki müzik sektörü üzerindeki etkisinin detaylı incelenebilmesi için müzik üretiminin teknik gelişiminin anlaşılması gereklidir. Müzik üretiminde kullanılan teknolojilerin daha gelişkin seviyelere ulaşması “korsan” üretimi kolaylaştırmış ve buna bağlı olarak dünya müzik sektöründeki fiyat oluşumlarını daha ciddi bir şekilde etkilemeye başlamıştır. Türkiye de dünyadaki bu teknik gelişmelerden neredeyse eş anlı olarak etkilenmektedir. Bu yüzden bu bölüm pazara yönelik müzik üretiminin tarihçesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca üretim tekniklerinin sofistikasyonu sonucu olarak artan “korsan” üretimin sektör üzerindeki etkisi kayıtlı satışlardaki düşüş bağlamında ele alınacaktır.

Müziğin endüstri haline gelmesi fonografların icadı ve onların yayılması ile olmuştur. “Ses yazma” anlamına gelen “fonograf” terimi (İngilizler gramophone kelimesini kullanırlar, fakat yaygın olan anlayışa göre bu kelimenin yanlış türemiş bir kelime olduğu ileri sürülür) ses yazan ve okuyan gereçler için kullanılır. Bugün fonograf kelimesi, genellikle yirmi beş ya da otuz santim çapındaki ses veren gereçleri anlatır.¹

Ses yazma başarısını ilk gösteren Thomas Edison 19 Aralık 1877 yılında kalay kağıdı üzerine ses titreşimlerini yazmıştır ve bu biçimde çizgisel kayıt etme yöntemiyle fonograf adını verdiği makineyi ortaya çıkartır. Daha önce bu yolla Leon Scott ve Charles Cross kuramsal alanda kalan çalışmalara imza atmışlardı.

1886 yılında telefonu icat eden Graham Bell'in kuzeni Chichester Bell, bilim adamı Charles Tainter'le birlikte galvanoplasti denilen bir madde keşfederler, bu madde sayesinde silindirler sertleştirilmiş ve tekrar dinlenmesi mümkün hale getirilmiş olur. Aslında tekrarlanma ve kopyalanma böylece kısmen de olsa sağlanmış olacak ve

¹ Sinan Mimaroglu (1999) Müzik Tarihi, İstanbul: Varlık Yayınları, s. 215.

günümüze kadar devam edecektir.²

1.2. DÜNYA MÜZİK ENDÜSTRİSİNİN GENEL DURUMU VE İKTİSADİ BOYUTLARI

Fonografin icadı ve geniş kitlelere ulaşması 19 ncu yüzyıla raslamaktadır ve o zamandan itibaren müzik endüstrisi hızla gelişmiş ve dünya müzik piyasası 2001 yılında, \$33, 7 milyar lık gelir elde edilen bir sektör haline gelmiştir. Müzik sektörünün önemli bir ürünü olan “CD” tabir edilen albümlerinin küresel satışları ilk defa 2001 yılında %5, 1 oranında düşmüş ve bu durum 2000 yılı ile karşılaştırıldığında, parasal değer olarak % 5, miktar olarak karşılaştırıldığında % 6,5 oranında düşüşe neden olmuştur. Bilindiği gibi CD’ler yaygın bilgisayar teknolojilerinin kullanımıyla kolayca çoğaltılabilmektedir. Bahsi geçen ülkelerde bu çoğaltılmanın fiyatlar üzerindeki etkisini azaltmak için koyulan yasaklar ise kolayca uygulanamamaktadır.

Avustralya dışında bütün pazarlarda bu düşüş yaşanmıştır fakat bazı pazarlar biraz daha iyi durumdadır. Diğer yandan dünya müzik piyasası satış yüzdeleri ve perakende değerleri açısından incelendiğinde Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) payının %39.8 ile en büyük pazar olduğu açığa çıkmaktadır.

1.2.1. Global Müzik Endüstrisinin Üretim Rakamları İle Yıllar İtibariyle Karşılaştırılması

Aşağıdaki Tablo 1 de belirtilen, Kuzey Amerika, Avrupa, Asya, Latin Amerika ve Avustralya’daki tüketim eğilimleri ise şöyledir daha sonraki dönemde, özellikle CD piyasasındaki korsan üretim etkisi nedeniyle süratle düşmektedir. Örneğin Kuzey Amerika pazarlarında, parasal değer olarak % 4, 5, miktar olarak % 9, 4 'lük bir düşüş söz konusudur. Amerikan pazarı % 6, 4 daralmıştır. Bu daralmanın 1/3’ü en çok gelir getiren ilk 10 albüm piyasasında oluşmuştur. Tek parçalı plaklar (single) ile kaset satışlarında da düşme kaydedilmiştir ve bu düşüş devam etmektedir. Diğer yandan daha küçük bir pazar olan Kanada pazarı, parasal değer ve miktar olarak % 9, 6 oranında daralmıştır. Kanada'da CD albüm satışları 5 milyon adetle % 7, 5 düşmüştür. IFPI’ nin raporuna göre 2002'nin ilk yarısında müziğin dünya satışları değer olarak %9, 2, miktar olarak da 7, 2 oranında düşmüştür.

² Sinan Mimaroglu, (1999), s. 215.

2002 ilk yarı yılındaki söz konusu küçülme, zayıf bir ekonomik durumu, ücretsiz müziğin kolayca bulunmasındaki yayılmanın ve diğer DVD video, cep telefonu teknolojileri ve bilgisayar oyunları arasındaki rekabeti içeren birkaç faktörü yansıtmaktadır.

Elektronik ortamdan müziğin indirilmesindeki artış ve kitleler halinde CD-R kopyalamaları, özellikle Kuzey Amerika, Japonya, Batı Avrupa'nın bazı bölümlerinde teknolojik ilerlemeye sahip ve gelişmiş ülkelerdeki satışları etkilemektedir.

Tablo 1. Dünya Çapında İlk On Müzik Pazarı (2001)³

ÜLKE	PERAKENDE DEĞER (US \$ MİLYON)	DÜNYA SATIŞLARININ %'Sİ
ABD	13.411, 7	39, 8
JAPONYA	5.253, 6	15, 6
İNGİLTERE	2.808, 7	8, 3
ALMANYA	2.128, 6	6, 3
FRANSA	1.828, 3	5, 4
KANADA	659, 9	2, 0
İSPANYA	613, 0	1, 8
MEKSİKA	565, 8	1, 7
İTALYA	524, 7	1, 6
AVUSTURALYA	522, 5	1, 6
TOPLAM	28.316, 8	84, 1

Bu düşüşlerin bir kısmı, tüketici harcamalarının diğer eğlence sektörlerine yönelmesine bağlanabileceği gibi, tüketiciler arasında CD yazıcıların kullanımının artmasına ve müziğin elektronik ortamdan indirilmesine de bağlanabilir. Amerika'da 12-54 yaş arasındaki tüketicilerin dörtte birinin, müziği eskisine göre daha az satın aldıklarını,

³ www.mu-yap.org

çünkü bilgisayardan müziği indirebildiklerini ya da CD-R'lara yazdırmak suretiyle kaydedebildiklerini, dolayısıyla müziği bu şekilde tükettikleri yaygın bir bilgidir. Kanada'da ise müzik hayranlarının izinsiz müzik sitelerine yöneldikleri ve bunun sonucunda daha az alım yaptıkları bilinmektedir. 2002 yılında, dünya müzik satışlarının otuzbeş'inden fazlasını temsil eden dünyanın en geniş pazarı USA ve Japonya Pazarı da düşüştür. Amerika değer olarak % 6, 8 oranında, Japonya değer olarak 6, 2 kayba uğramıştır.

Avrupa müzik pazarı da düşüşlere sahne olmaktadır. Ancak Avrupa Birliğinin (AB) uyguladığı entellektüel mülkiyet hakkı'na (intellectual property rights) dayalı drektifler müzik endüstrisinin daha sıkı denetimine yol açmakta ve bu alandaki değer kaybı Kuzey Amerika piyasasına göre daha küçük olmaktadır. Avrupa müzik piyasası parasal değer olarak % 0.8 ve miktar olarak % 2.2'lik bir düşüş kaydetmiştir. Öte yandan, Avrupa Birliği'ne bağlı müzik pazarları farklı eğilimler göstermektedir. Örneğin, Fransa, İngiltere, İrlanda, Finlandiya ve İspanya'da artış görülmekle birlikte diğer bölgelerde, Yunanistan, Danimarka, Almanya, İtalya ve Avusturya'da daha fazla düşüş görülmektedir. 2002 yılında Batı Avrupa değer olarak % 7,5 miktar olarak % 7,2 oranında düşmüştür. Bununla birlikte Fransa % 5,2'lik değer artışıyla pozitif satış trendini korumuş ve Almanya'nın yerine 4ncü büyük pazar olmuştur. İsviçre'de %0,7 ile küçük bir değer artışı yakalamıştır. Her iki ülkede de yerel repertuarın satış oranı yüksektir.

Doğu Avrupa'da ise Rusya ve Bulgaristan'da, korsanlık düzeyi yüksektir. Denetimlerin daha az yoğun olduğu bu ülkeler korsan üretimde öncü rolü oynamaktadırlar. Diğer Doğu-Avrupa ülkelerinden Polonya ve Çek Cumhuriyeti pazarlarında da göze çarpan bir düşüş görülmektedir. CD-R kopyalamaları üzerine kurulan ticari korsan faaliyetlerinin şiddetle artmasıyla Polonya ve Çek pazarlarında da ciddi düşüş görülmektedir. Bu düşüş kanuni yollardan üretim yapan pekçok üreticiyi piyasadan sürmüştür.

Asya'da Japonya pazarı, parasal değer olarak % 9, 4, miktar olarak % 12, 4 oranında düşmüştür. CD albüm satışları % 10, 4 oranında düşmüştür. Bu özellikle elektronik ortamda serbest müziğin indirilerek mini disklere kaydedilmesinin, Avrupa, Kuzey Amerika, Avustralya gibi diğer pazarlardaki gibi CD kopyalanması kadar

popüler olmasına bağlıdır.

Diğer Asya pazarları arasında, Hong Kong, Endonezya, Malezya, Filipinler, Tayvan tamamen daha düşük satışlar ve parasal değerler rapor etmişlerdir. Öte yandan, Çin ve Hindistan'ın gelişen pazarları olumlu işaretler vermektedir. Çin, yükselen CD satışlarıyla parasal değer ve miktar olarak % 15 oranında büyümüştür. Hindistan, parasal değer bazında % 15 satış miktarları bazında da % 16,6 oranında bir artış görmüş. Kaset satışlarında % 17,3, CD satışları %5,3 oranında artmıştır.

Latin Amerika pazarı, 2001'de, ekonomik kriz ve korsanlık nedeniyle görülen sarsılmayla baş aşağı düşüşünü sürdürmektedir. Bölgede satış değerlerindeki düşüş % 21,5'dir. Brezilya pazarında düşüş % 24,7'dir. Bu değişimin sonucunda Meksika, Latin Amerika'nın US doları bazında şimdi en büyük pazarıdır. Bölgede satış miktarlarındaki düşüş % 21,4'tür. Arjantin için bu rakam % 30,7'dir. Kasetten CD'ye yönelimin sürdüğü görülmektedir. Bölgede kaset pazarında önceki yıllara göre ciddi bir hızlı düşüş görülmektedir. CD korsanlığı Latin Amerika'da her tarafta çok yaygındır ve bunun sonucunda bölgede perakende sektöründe önemli bir daralma olmuştur.

Avustralya'da pazarın parasal değer bazında % 4,8 satış miktarları bazında da % 12,5 artış olmuştur. Yeni Zelanda'da ise, parasal değerde % 2,4 satış miktarında da % 1,2'lik bir artış olmuştur. Okyanusya müzik piyasasındaki bu gelişmeler kayda değerdir ve korsan üzerindeki denetimin sıkı olmasındandır.

1.3. KÜRESELLEŞME VE MÜZİK ENDÜSTRİSİNDE TRANSFORMASYON

Günümüzde küresel müzik endüstrisi, CD'lerin ortaya çıkmasından daha da önemli olduğu söylenebilecek teknolojik gelişmelerin etkisiyle, açık bir dönüşüme uğramaktadır. Elektronik ortam, CD-yazıcıları, cep telefonları izinsiz kopyalamaların şiddetle artmasına sebep olmuş, dosya paylaşımları ve müziğin elektronik ortamdan dağıtımı bu endüstrideki satışlar üzerinde olumsuz bir etki doğurmuştur. Bu ve benzeri teknolojiler hemen her pazarda müzik korsanlığında şiddetli artışlara da yol açmaktadır.

2001 yılında, her bir CD albüm satışına karşılık bir adet de yazıcılarla kopyalanmaktadır. Bütün boş CD-R'ların en azından yarısı müziğin kopyalanması

amacıyla kullanılmaktadır. Bu kopyalamaların sadece küçük bir bölümü hak sahiplerinin izniyle gerçekleşmektedir. Kopyalama CD'lerin yaklaşık üçte birinin kaynağı, % 99'u korsan olan internet siteleri veya izinsiz dosya paylaşım hizmetleri veren sitelerdendir.

Müziği indirmek (download) ve CD yazmak müzik satışlarını harap etmektedir. Almanya pazarı geçen iki sene içerisinde (müzik alanında başka bakımlardan gelişmeler gösterdiği dönemde), % 10 düşmüştür. Almanya'da yapılan ve Mart 2002'de sonuçları açıklanan bir araştırmada, bir yıl içinde yazılarak kopyalanan CD'lerin sayısı % 37 artarak 2001 yılı için tahminen 182 milyon dolara ulaşmıştır. Müziği indiren (yaygın kullanılan teknik deyimini ile: download) ya da yazıcılarla kopyalayan Alman tüketiciler tarafından tüketilen müzik % 14 oranında düşmüştür.

Avrupa pazarlarının pek çoğunda benzer görüntüler vardır. Kuzey Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'da yapılan araştırmalar düzenli olarak download ve CD kopyalayan tüketicilerin daha az müzik tükettiklerini gösteriyor. Amerika'da 2001'de müzik download eden tüketicilerin % 50'si bu kayıtları, şarkıların alınmasındaki ihtiyacı fiilen giderecek şekilde CD-R'lara ya da taşınabilir dijital çalıcılara kopyalamaya karar vermişlerdir. Bu, özellikle en popüler albümlerin satışını etkilemektedir. Amerika'da, 2001 yılı, en iyi ilk on albümün satışında % 50'lik bir düşüş vardır.

1.3.1. 2000'li Yıllarda Diğer Küresel Eğilimler

Müzik sektöründeki diğer küresel eğilimleri, yerli repertuarlar, toplama albümler ve on-line müzik hizmetleri bağlamında değerlendirebiliriz.

Yerli Repertuar; Uluslararası repertuar için her zaman bir dünya pazarı var iken, yerel repertuar ve yerel pazarlardaki satış payını on yıl boyunca her yıl % 1 artırmıştır. Bu eğilim üzerinde pazarın yararı, en etkili şekilde satışlar üzerindeki etkisi görülmüştür.

Toplama Albümler; Son yıllarda, pek çok pazarda, toplama albümler satışların global sürükleyicisi konumundadır. Endüstri bu eğilime, yeni bulunmuş ürünlerle ve pazarlamalarla fiilen uyum sağlamıştır.

Amerika'da On-line Müzik hizmetlerinin başlaması; Endüstrinin büyük on-line dijital teşebbüsü olan Pressplay ve Musicnet, Amerika'da on-line hizmetlere başlamıştır. Avrupa'da Vitaminic, Musiwave, OD2 gibi telif haklarına duyarlı iş modelleriyle çalışan bazı örnek şirketler mevcuttur. Bu şirketler dijital ortamda hizmet sağlayan internet temelli ortamda iş yapan müzik üreticileri ve dağıtıcılarıdır.

On-line Satışlar; 2001 yılında on-line dijital teslimat biçimleri yoldayken, fiziksel ürünlerin on-line satışı düzenli bir şekilde büyümeye devam etmiştir. İndirimler ve geniş repertuar seçeneklerini, tüketicilerin on-line üzerinden artan sayıda CD almasına neden olmuştur. İngiltere'de, albümlerin on-line üzerinden satışı % 3'ten % 4'e, Almanya'da ise % 4,5'tan % 6'ya çıkmıştır.

1.3.1.1. Yeni Audio (Ses) Formatları

Tüm bu gelişmelerin yanında IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) tarafından yeni audio formatlarının satışları raporlanmaktadır. Bunların en sonuncu ikisi, DVD Audio, Super Audio CD'lerdir. Bu formatların satışına 2001'de başlandığı görülmektedir. Nispeten az sayıda pazarla sınırlanmasına rağmen, (her iki format için yaklaşık 600 albüm) yarısı Amerika'da olan tahmini 600.000 adet satışla, dikkate alınması gereken boyuttadır.

1.4. OLUŞAN YENİ EĞİLİMLERDE DİJİTAL PLATFORMUN YERİ

Teknolojideki bu gelişmeler sonucunda müziğin kullanımı alışlagelmiş kanallar dışına da taşmaktadır. İnternet, GSM şebekeleri, dijital müzik çalarlar gibi bir dizi alan açılmıştır. Böylece kullanıcı ve dinleyiciler için müziğin fiziki taşıyıcılar dışında da elde edilebilmesi, radyo ve TV gibi ortamlar dışında da dinlenebilmesi mümkün hale gelmiştir. Dünya müzik pazarının önemli bir bölümünü oluşturan gelişmiş ülkelerde yapımcılar ve cihaz üreticileri dijital ortama uyum sağlamaya yönelik adımlar atmaya başlamışlardır.

Bu teknolojik gelişmeler müziği yasadışı üreten ve tüketen kesimlerin de dikkatini çekmiş ve gerek fiziki olarak satış yapan gerek yapıtları internet ortamında tüketime sunan birçok uygulama hızla yaygınlaşmıştır. Müzik yapımcıları bir yandan korsan sitelere karşı hukuk savaşını sürdürürken diğer yandan internet ortamında yasal siteler oluşturulmasını teşvik etmektedirler. Kimi firmalar kendi internet mağazalarını

kurarken kimileri başka firmalara izin vermektedir. Kurulan ve kurulmakta olan bu tür siteler kullanıcılara güvenli, virüs'süz bir ortamda indirilebilir, bilgisayarlarında çalınabilir, CD-R'lara kaydedilebilir veya portatif aletlerine kaydedilebilir müzik sunmaktadırlar.

1.4.1. Dünyadaki Dijital Müzik Satışları

IFPI'nın raporuna göre internet ve cep telefonları üzerinden gerçekleştirilen müzik satışlarında büyük bir artış görülmektedir. Yapımcıların 2004 yılında 380 milyon dolar değerinde olan dijital müzik satışları 2005 yılında 1.1 milyar dolar değerine ulaşmıştır. İnternette geçen yıl boyunca 420 milyon kayıt indirilmiştir. Müzik yapımcıları tarafından lisanslanan müziğin sayısı son iki yıl içinde sadece ikiye katlanmışken, müzik dinleyicilerinin internette indirdikleri müzik sayısı 20 katına çıkmıştır.⁴

Uluslararası alana yayılmış cep telefonlarına şarkıların download edilmeye başlandığı yıl 2005'te, cep telefonları önemli bir müzik aracı haline gelmiştir. Cep telefonu müzikleri plak şirketlerinin dijital gelirlerinin yaklaşık yüzde 40'ını oluşturmaktadır. Plak şirketleri, çoğunluğunda mobil müzik gelirlerinin 400 milyon dolar üzerinde hesaplanırken, gerçek ses satışında da ciddi bir artış görmüşlerdir.

Bu artış oranlarının ülkeler bazındaki satış raporunu IFPI'nın 2005 yılı raporunda açık bir şekilde görmekteyiz. Bu raporda;

- En gelişmiş mobil müzik pazarı olan Japonya'da, yılın ilk çeyreğinde mobil satışlar \$211 Milyon'u bulmuştur ve bu rakam dijital müzik satışlarının % 96'sını oluşturmaktadır,
- Global olarak iki yıl önce yasal download siteleri 50 iken şimdilerde 335'ten daha fazla. Arjantin ve Çin 2005 yılında yeni müzik servisleriyle ilk defa piyasaya dahil olmuşlardır,
- Online şarkı katalogları, iki milyondan daha fazla kayıtla ikiye katladı ve 165.000 albüm, büyük servisler üzerinden piyasaya sürülmüş durumdadır,
- Apple iTunes müzik deposu 21 ülkeye yayılmış durumda ve taşınır video ilk defa lanse edilmiştir.

⁴ www.ifpi.org

1.4.2. Türkiye’de Dijital Müzik Pazarı

Dünya üzerinde dijital müzik kullanımlarıyla ilgili geçen yıllara oranla daha çok yasal site hizmet vermeye başlamıştır. Buna bağlı olarak lisanslı müziğin sayısında da artış olmakla beraber, lisanslı müziğin sayısı sadece ikiye katlanmışken, müzik dinleyicilerinin indirdikleri müzik eseri sayısı yirmi katına çıkmıştır.

Dünyadaki bu gelişmelere doğrultusunda Türkiye’deki durumu değerlendirecek olduğumuzda müzik yapımcılarının dijital alana yönelik elde etmiş oldukları gelirlerin son derece düşük olduğunu görmekteyiz. Bunun nedeni teknolojik yeniliklerin ülkemize görece geç girmesi ve buna bağlı olarak yasal satış olanaklarının ortaya çıkmamasıdır. Türkiye’de müzik yapımcılarının dijital alandan elde etmiş oldukları gelirler 2005 yılı için 1.1 milyar dolar düzeyindedir. 2004 yılına göre üç katına çıkmış olan bu rakam daha sonraki yıllarda hızla artacağı göz ardı edilemez bir gerçektir.

1.5. ULUSLARARASI MÜZİK PİYASALARI’NIN DURUMU

Tüm bu olumsuzluklara rağmen dünya müzik pazarında iyi durumda olan bazı pazarlar bulunmaktadır. Fransa, İngiltere, İspanya gibi kimi pazarlar, CD kopyalamalar, download ve korsanlığın etkilerini dengeleyen pozitif faktörlerle, 2001 yılı boyunca oldukça iyi performans göstermişlerdir. Fransa’da, Fransız artistleri 2001 yılı en çok satan top 20 albümlerinin % 90’ını oluşturmuş ve toplam pazar büyümesinin 4/5’ini sağlamıştır. Benzer şekilde, İngiltere pazarlarının başarısı İngiltere’nin imzalı çalışmaların satışlarına dayandırılmaktadır. İspanya’da, yerel yeteneklerin başarısı için gerçekleştirilen pek çok teşvik, son zamanlardaki albüm satışlarında bir dalgalanma yaratmıştır. Bu ülkelerde yerel müziğin başarılı bir şekilde teşvik edilmesi ve pazarlanması, büyük pazarlarda CD satışlarının büyüme olanağını göstermiştir.⁵

2001 yılı için bu zor küresel görüntü içerisinde, İngiltere miktar olarak satışlarda % 3,1’lik artışla ve değer olarak da % 4, 9’luk artışla, CD satışlarında ise % 8, 4’lük artışla göze çarpmaktadır. İngiltere’nin başarısı birkaç etkenin bir araya gelmesine dayandırılabilir.

- Çogu İngiliz repertuarından oluşan yoğun yeni albüm yayınlanması,
- Toplama albüm piyasalarındaki başarının sürdürülmesi. Toplama albümler, bütün

⁵ www.mu-yap.org

albüm piyasalarından yaklaşık üç kat fazla büyümüştür,

- Güçlü bir perakende sektörü,
- CDlerin on-line dağıtımındaki artış (% 3'ten % 4'e),
- Nu-metal gibi yeni türlerin popüleritesindeki artışlar,
- Diğer büyük pazarlarla karşılaştırıldığında görece yüksek tüketici özgüveni ve sokak satışlarının önceki senelere göre satış oranının artması olarak gösterilebilir.⁶

⁶ www.ifpi.org

İKİNCİ BÖLÜM

MÜZİK SEKTÖRÜ VE PARALEL PİYASALAR (KORSAN)

Dünya müzik piyasalarındaki satışlarda bu derece düşüş yaşanmasına sebebiyet veren en önemli etken, müzik sektörüne paralel olarak gelişen ve illegal yollardan piyasaya ürün sunan “korsan” sektörünün taleple birleşmesidir. Bu birleşme sonucu 2000 yılında müzik ürünlerinin illegal ticareti 4,2 milyar dolar değerine ulaşmıştır.⁷Bu yasal sektörün onda biri büyüklüğündedir. Fakat yasal satışların yerini alması nedeniyle yasal satışlar üzerindeki etkisi daha da büyüktür. Son iki yılda yeni teknolojilerle (internet ve CD-R) etkinleşen korsanlık, en önemli 10 pazarda ciddi bir şekilde gelişmiştir. CD-R, daha küçük boyutlardaki korsanlığı önemli boyutlara ulaşmasını sağlamıştır. Bunun bir yan etkisi, yerel repertuar korsanlığının artmasıdır. Müzik endüstrisinin en yeni ticari ve kültürel başarı hikayelerinden birisi CDR korsanlığıyla ciddi bir şekilde tehdit edilmektedir. Müziği de içeren eğlence harcamaları, ekonominin sağlığıyla ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlıdır. Latin Amerika'da ve büyük Asya bölgelerinde süren ekonomik kriz müzik satışlarına baskı yapmayı sürdürmektedir. Amerika'da tüketicinin güveni yılın ikinci yarısında şiddetli bir şekilde azalmıştır. Ekonomik toparlanmanın yavaş olacağı tahmin edilmektedir.⁸

2.1 KORSAN ÜRÜN TANIMI

Yukarıda da belirtildiği gibi müzik endüstrisi'nin en önemli problemlerinden birisi, kaydedilmiş kaset CD'lerin ticari amaçlı izinsiz kopyalanması ve çoğaltılması anlamına gelen fiziki korsanlığın önlenmemesidir. Son beş yıllık sürece bakıldığında, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de albüm satışlarında ciddi düşüşler görülmektedir. Bunun en büyük sebeplerinden birisi fiziki korsanlıktır. Korsanlığın önlenmesiyle müzik sektörü büyüyecek, yasal satışların artmasıyla bu piyasada emeğiyle geçinen pek çok insanın gelirinde artış sağlanacağı açıktır.⁹

⁷ www.ifpi.org

⁸ IFPI'nın Türkiye temsilcisi MÜYAP'ın veri tabanı taranarak derlenmiştir. www.mu-yap.org

⁹ Ek3.7 MSG genelsekreteri Barış ŞENSOY ile yapılan mülakat sonrasında hazırlanmıştır.

2.1.1 Uluslararası Alanda Korsan Çeşitleri Ve Katagorileri

Uluslararası alanda korsan ürün niteliğinde olan ürün katagorileri aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır;¹⁰

1) Hak sahibinin iznini almaksızın, ticari amaçlı orijinal kaydın izinsiz kopyalanması (korsan paketler orijinalinden farklıdır ve genelde toplama ürünler şeklinde çıkar).

2) Orijinaline benzer, mümkün olduğunca orijinaline yakın bir şekilde kopyalanması ve paketlenmesi (tüketiciyi orijinalini aldığına inandırmak için üreticinin ticari markasını, logosunu kullanır şekilde üretimi).

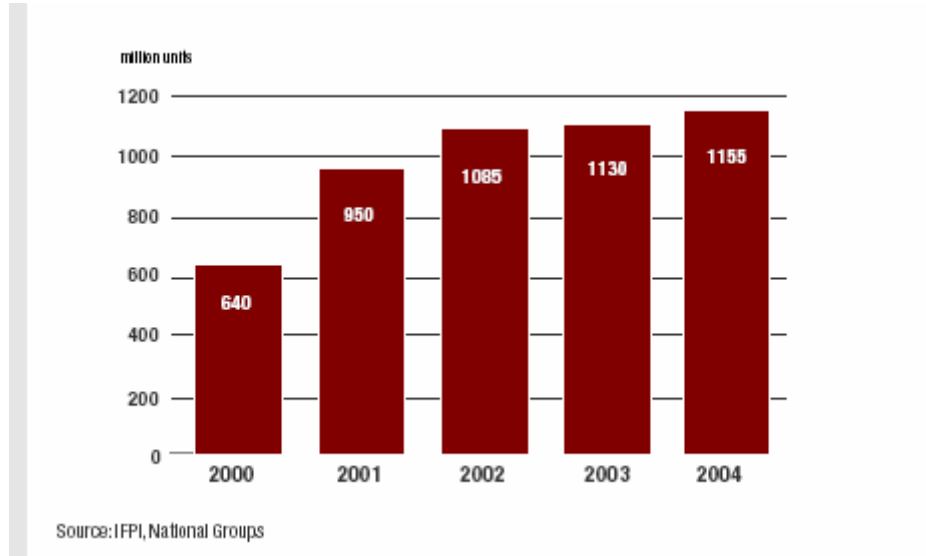
3) Canlı veya yayınlanmış konserlerden izinsiz yapılan kayıtlarla (Genelde özel fiyatlarla, sanatçıların, bestecilerin, yapımcıların iznini almadan çoğaltılan ürünler) piyasaya sunulan ürünler.

Bu çalışma için görüşlerine başvurulmuş (Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği) MÜYAP genel sekteri'ne göre yukarıda bahsi geçen korsanlık biçimlerine ek olarak "internet korsanlığı da hızlı bir biçimde yayılmaktadır. Bu müzik sitelerinden müziğin download edilmesi, CD yazarlar aracılığıyla kaydedilmesi gibi değişik alanlarda" yapılmaktadır.¹¹

¹⁰ Bakınız, Ek3.1, MÜYAP genel sekreteri ile yapılan mülakat.

¹¹ Bakınız, Ek3.1, MÜYAP genel sekreteri ile yapılan mülakat.

Tablo 2 – Müzik Alanında Dünya Korsan Ürünlerin Yıllara Göre Artış Miktarı (IFPI)¹²

2.2 GLOBAL MÜZİK SEKTÖRÜ ÜZERİNDEKİ KORSAN ETKİSİ

Yukarıda belirtilen korsan ürün tanımlarına dayanarak piyasaya illegal yollardan sürülen bu ürünlerin global müzik endüstrisi üzerindeki etkilerine gelindiğinde öncelikle korsanlık müzik endüstrisi için bir kayıptır. Müzik endüstrisindeki, korsanlık sebebiyle oluşan kayıp satışlar, yapımcılar ve sanatçılar için düşük gelire, düşük kâra sebep olmaktadır. Ancak korsandan yapımcılar daha çok etkilenmektedirler. Sanatçılar kendi ürünlerine olan talebin ürünlerinin doğası gereği kanuni ve kanun-dışı yollardan arttırılmış olması nedeniyle yapımcılardan daha az kayba uğramaktadırlar, hatta korsan ürünler onlar için tanıtım/reklam aracı sağlayarak dolaylı bir fayda sağlayabilmektedir.

Yapımcılar için yaptıkları yatırımın boşa gitmesi anlamına gelen korsan satışlar sebebiyle, bir yapım için yapılan yatırım yapımcılara geri dönmemektedir. Kendilerine profesyonel anlamda besteciliği, söz yazarlığını, ses sanatçılığını, aranjörlüğü, editörlüğü, yapımcılığı meslek edinmiş kişilerin gelirlerini gasp ederek, hiçbir vergi ödemeden para kazanan korsan sektörü, yasal yollardan üretilmiş olan yapımların önüne geçerek ucuz kopyaların satılmasıyla yapımcıların satışını sektöre uğratmakta ve ciddi ölçülerde gelir kaybına sebep olmakla birlikte haksız kazanç da elde etmektedir.

¹² www.ifpi.org

Korsanlık nedeniyle bütün dünya müzik piyasası (kaset-CD gibi fiziki ürünlerde) her yıl yaklaşık 4 milyar Euro kaybetmektedir. Bu rakam Japonya ve ABD haricindeki tüm ülkelerin her birinin yasal satışlarından daha yüksektir. Bu gelirin büyük bir bölümü organize suç örgütlerinin finansmanına gitmektedir.

IFPI Korsan Müzik Raporu'nda, üretilen korsan CD miktarı 1,1 milyar adet olarak duyurulmuştur. Bu, bütün CD-kaset satışlarının üçte birinden fazlasının korsan olması demektir. Korsan CD satışları son dönemde küresel boyutta büyük bir artışla iki katına ulaşmış; 1999 yılında 510 milyon adetten 2002 yılında 1.7 milyar adete yükselmiştir. Kasetlerinde dikkate alınmasıyla korsan ürünler tüm müzik satışlarının % 40'ı düzeyine yükselmektedir.

Tablo 3 – Müzik Alanında Ünelere Göre Korsan Oranları (IFPI)¹³

2004 YILI BÖLGESEL MÜZİK KORSANLIĞI ORANLARI				
Ülke	% 50 üzeri	25-50%	10-24%	% 10 ‘dan az
Kuzey Amerika				Kanada, ABD
Avrupa	Bulgaristan Çek Cumhuriyeti Estonya Yunanistan Letonya Litvanya Romanya Rusya Sırbistan Türkiye Ukrayna	Hırvatistan Kıbrıs Macaristan İtalya Polonya Portekiz Slovakya	Belçika Finlandiya Hollanda Slovenya İspanya	Avusturya Danimarka Fransa Almanya İzlanda İrlanda Norveç İsveç İsviçre İngiltere
Asya	Çin Hindistan Endonezya Malezya Pakistan	Filipinler Tayvan	Hong Kong Güney Kore Tayland	Japonya Singapur
Latin Amerika	Arjantin Brezilya Şili Kolombiya Ekvator Meksika Paraguay Peru Uruguay Venezüella			
Orta Doğu	Mısır Kuveyt Lübnan	İsrail Umman Suudi Arabistan	Bahreyn Katar Birleşik Arap Emirlikleri	
Avustralya-Asya				Avustralya
Afrika	Fas	Nijerya Güney Afrika Zimbabve		

¹³ www.ifpi.org

2.3 KORSAN ÜRETİMİN, MÜZİK ENDÜSTRİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bu bölüm dünya müzik endüstrisindeki üretim ve satış miktarlarının değişimini yıllar itibariyle ele almayı amaçlamaktadır. Bu çabanın tez açısından faydası müzik üretimindeki eğilimlerin korsan piyasalarındaki gelişmeye güdümlü olarak tespit edilmesindedir.

Korsan'ın boyutlarını ve korsan üretim yöntemini aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

Eylül-Ocak 2005 arası internetten müzik alan ve download eden 12 yaş altında 700 kişi belirlenmiştir. Korsan üretim 2004 yılında % 55 iken bu 2005'de % 60'a yükselmiştir. Yapılan araştırmalara göre % 80 tüketici ekonomik nedenlerle müzik satın alamıyor bunlardan % 17'si müzik almamanın sebebi olarak P2P'den söz ediyor ve geniş bantların hızlı gelişimiyle P2P kullanımı artıyor. P2P kullanıcıları daha ciddi yakıcılar gibi görünüyor. Müzik alıcılarıyla karşılaştırıldığında, müzik alıcılarının sadece %40'ı boş CD alırken, P2P kullanıcılarının %80'i boş CD alıyor. 2004'te 231 milyon kayıt illegal olarak download edilmişken 2005'te tahmini 412 milyon kayıt illegal olarak kayıt edilmiştir. Cep telefonu kullanıcılarının % 20'si müzik dinlemek için kendi telefonlarını kullanıyor – özellikle 12-18 yaş arası. Ringtonlar, orijinal ringtonlar ve duvar kağıdı uygulamalarının gelişimiyle hala önemli mobil eğlence ürünleri arasında. Geçen yıl boyunca müzik alıcılarının % 47'si bir konsere gitmiş. Bunların hemen hemen yarısı (%45) CD veya DVD satın almışlardır.¹⁴

Tüm bu yaşanan gelişmelerin ardından “korsan” endüstrisinin legal üretim yapan firmalar üzerindeki etkilerine gelindiğinde;

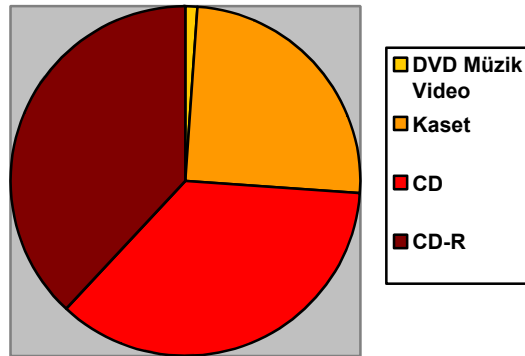
- Öncelikle yapımcılar için yaptıkları yatırımın boşa gitmesi anlamına gelen korsan üretim ve satışlar, bir yapım için yapılan yatırımın harcamalarının geri dönememesi anlamına gelmektedir,

¹⁴ IFPI'nın Türkiye temsilcisi MÜYAP arşivine girilerek hazırlanmıştır. www.mu-yap.org

- Korsanlık nedeniyle bütün dünya müzik piyasası (kaset-CD gibi fiziki ürünlerde) her yıl yaklaşık 4 milyar Euro kaybetmesine sebep olmuştur. Bu rakam Japonya ve ABD haricindeki tüm ülkelerin her birinin yasal satışlarından daha yüksektir,
- IFPI Korsan Müzik Raporu'nda, üretilen korsan CD miktarı 1,1 milyar adet olarak duyurulmuştur. Bu, bütün CD-kaset satışlarının üçte birinden fazlasının korsan olması demektir,
- Korsan CD satışları son dönemde küresel boyutta büyük bir artışla iki katına ulaşmış; 1999 yılında 510 milyon adetten 2002 yılında 1.7 milyar adete yükselmiştir. Kasetlerinde dikkate alınmasıyla korsan ürünler tüm müzik satışlarının % 40'ı düzeyine yükselmektedir.

Aşağıda, Türkiye'deki korsan oranıyla ilgili bazı verilere yer verilmiştir. Bu verilerin güvenilirliğinin artırılması için geniş tabanlı bir data toplama faaliyeti ve kamunun da katılımıyla yapılacak incelemelerle olacaktır.

Tablo 4 – Müzik Endüstrisinde Dünya Geneline En Çok Korsan Kaydı Yapılan Ürün Yüzdeleri (IFPI)¹⁵

¹⁵ www.ifpi.org

2.3.1 Korsan Üretim Türkiye Müzik Endüstrisi Üzerindeki Etkisi

Aşağıdaki Tablo 5 Türkiye’de korsan ürünler nedeniyle tahmini ticari kaybı belirtmektedir.

Tablo 5 – Türkiye’de Korsan Ürünler Nedeniyle Tahmini Ticari Kayıp (Milyon Dolar)

	2004		2003		2002		2001		2000	
	Kayıp	Seviye	Kayıp	Seviye	Kayıp	Seviye	Kayıp	Seviye	Kayıp	Seviye
Sinema	50.0	45%	50.0	45%	50.0	45%	50.0	40%	50.0	50%
Filmi										
Kayıt & Müzik	15.0	70%	15.0	75%	18.0	75%	3.5	35%	4.0	40%
İş	99.0	70%	81.0	66%	38.5	58%	22.4	58%	78.6	63%
Yazılımları										
Eğlence	Kapsam	Kapsam	Kapsam	Kapsam	Kapsam	Kapsam	23.7	90%	116.2	96%
Yazılım	Dışı	Dışı	Dışı	Dışı	Dışı	Dışı				
Kitap	23.0	Kapsam	25.0	Kapsam	25.0	Kapsam	27.0	Kapsam	28.0	Kapsam
		Dışı		Dışı		Dışı		Dışı		Dışı
Toplam	187.0		171.0		131.5		126.6		276.8	

IFPI 2004 raporuna göre korsan ürünlerin son 5 yılda ulaştığı seviye, sinema sektöründe %45 – 50 arasında seyretmiş, müzik sektöründe %40’lardan % 70 seviyelerine ulaşmış, yazılım sektöründe ise %58 ila %66’lar arasında seyretmiştir. 2004 yılı sonu itibarıyla sinema alanında kayıp 50 Milyon Dolar, müzik sektöründe 15 Milyon Dolar ve yazılım sektöründe ise 99 Milyon dolara ulaşmıştır. Bu rakamların üzerine bir de elde edilemeyen vergi kazancının eklenmesi ile ülkemizin korsan nedeni ile uğradığı zarar tüm açıklığıyla gözler önüne serilmektedir.

¹⁶ www.ifpi.org

2.4 KORSAN ÜRETİMLE İLGİLİ AVRUPA'DAKİ CEZAI YAPTIRIMLAR

Tüm bu illegal üretim rakamları karşısında hukuki cezai müeyyideler incelendiğinde. Korsan üretim ve satışıyla ilgili her ülkede çeşitli yaptırımlar bulunduğunu görmekteyiz. Aşağıda müzik pazarında önemli yerler edinmiş Avrupa ülkelerinin korsan üretimle ilgili cezai müeyyideleri kısaca açıklanmıştır.

ALMANYA

Alman Mahkemeleri yasa dışı yükleme (uploading) ve indirme (downloading) ile ilgili indirilen veya yüklenen dosya sayısına göre ceza vermektedir. Şimdiye kadar verilen para cezaları 150 ile 1.800 Euro arasında olup bazı davalarda ise 35 saate kadar çalışma mahkûmiyetine hükmedilmiştir.

İTALYA

2004 yılında yürürlüğe giren İtalyan Ceza Kanunu'na göre;

- Kanuna aykırı kaynaktan kişisel kullanım için müzik dosyalarının kanuna aykırı indirilmesi, 154 Euro'luk bir idari para cezası ile cezalandırılmaktadır,
- Ticari kazanç olmadan kanuna aykırı yükleme(uygun hale getirme), 2065 Euro'ya kadar cezalandırılmaktadır,
- Ticari amaç için kanuna aykırı yükleme ise 3 yıla kadar hapisle cezalandırılmakta 50 kopyadan fazlası için bu ceza 4 yıl olarak belirlenmektedir.

İSVEÇ

İsveç Kanunlarına göre, müzik, film vb. dosyaların kişisel kullanım amacıyla kopyalanması ancak ve ancak yasal bir kaynaktan yapılabilir. Kanuna aykırı indirme ve yükleme, telif hakkı yasasına göre, hem iki yıldan uzun olmayan hapis cezasıyla hem de para cezasıyla cezalandırılır. Verilen para cezaları korsandan elde edilen gelire göre, günlük 3 ila 100 Euro arasında ve 30 ila 150 gün olarak hesaplanmakta ve toplamda 90 ila 15.000 Euro arasında belirlenmektedir.

İNGİLTERE

İngiltere yasalarına göre müzik, film vb. dosyaların kanuna aykırı olarak yüklenmesi (uploading), suç olarak nitelendirilmiş ve 2 yıla kadar hapis ve sınırsız para cezası ile yaptırma bağlanmıştır.¹⁷

¹⁷ www.mu-yap.org

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OYUN TEORİSİ VE KORSAN ETKİSİNDE “BAŞARISIZ” MÜZİK PİYASASI

Son yıllarda, korsan üretimin müzik piyasalarını etkilediği gibi ekonomi dışı faktörler yüzünden benzeri piyasa “başarısızlıkları”nı inceleyen literatürde bir artış olduğu bilinmektedir. Bu literatür piyasaların neden denge seviyesinde arz ve talebi temizlemediğini “oyun teorisi” etrafında yeni kurumsal teori veya “principle – agent” teorileri çerçevesinde açıklamaktadır. Bu bölümde oyun teorisi tarafından kurgulanan piyasa başarısızlıkları Türkiye’deki müzik piyasalarındaki korsan etkisine uyarlanacak ve telif döngüsü bağlamında kullanılacaktır. Bu çaba pratik olarak müzik sektöründe istihdam edilenlerle mülakat temelinde yapılacak olan alan çalışmasına da rehberlik edecektir.

3.1 MÜZİK ÜRÜNLERİ VE PARASAL DEĞER

Oyun teorisi bağlamında müzik sektörünü inceleyebilmek için herşeyden önce müzik ürünlerinin parasal değere dönüşü sürecini, müziğin metalaşmasını açıklamamız gerekmektedir.

Müziğin meta olabilmesi için parasal değerinin belirlenmesi gerekir. Bunun için sahibinin, eseri kendi malı olduğuna dair hak iddia etmesi ve onu ticarileştirecek bir girişimcinin, yani yayıncının ortaya çıkması gerekir. Bu ilişki ve sahiplenme matbaanın icadı ile gelişir. Müzik yayıncısı artık eseri besteciden satın alır ve kazancını partiyon satışlarından sağlamaya başlar.

Bilinen ilk basılı partiyonlar 1501 yılında Venedik’te Petrucci kitapçısı tarafından üretilmiştir. Önce sadece enstrüman için partiyonlar çıkar aynı eserin bütün vokal ve enstrümantal bölümleri için 1577’yi beklemek gerekecektir.¹⁸ Tüm bu yaşanan gelişmeler neticesinde 19. Yüzyılda açık açık bir pazar haline gelen müzik, ekonomi kuramcılarının ilgisini çekmeye başlar.

¹⁸ Attali J. (1977), Müziğin Ekonomi- politigi Üzerine, s. 72

Adam Smith'in ve etrafındaki klasik teorisyenlerin gözünde bir müzikal eser, tüm diğer üretimler gibi, ancak üreticisinin gerçek ücretini ve/veya anaparayı verenin kazancını artırıyorsa zenginlik yaratır. Başka bir deyişle müzik sadece sunumu ticarileştirilebiliyorsa değer yaratmaktadır¹⁹. Ancak müzik klasik ekonominin yasalarına uymamaktadır. Onu kaybetmeden verebiliriz, kullanıldıkça eskimez, paylaşıldığında hiçbir şey kaybedilmez ve değeri onu üretmek için harcanan zamana bağlı değildir. Kısaca müzik klasik ekonominin bütün yasalarını çiğnemektedir.

Karl Marx; Ekonomi Politîğe Giriş kitabında şöyle demektedir “ Sanatla ilgili olarak biliyoruz ki bazı sanatsal gelişme dönemlerinin toplumun temel gelişimiyle, dolayısıyla da düzeninin temeli olan maddi koşulun gelişimiyle hiçbir ilişkisi yoktur. Kuş gibi şakıyan bir şarkıcı verimsiz bir işçidir. Şarkısını satarsa maaşlı ya da tüccardır. Kendini konserler vermeye ve para getirmeye adayan bir şarkıcı ise verimli bir işçidir, çünkü doğrudan doğruya sermaye yaratır.”

Marx yine şunları söyler: “müzisyenler emek satıcısı gibi değil de mal satıcıları gibi karşımızda duruyorlar; öyleyse bunun ne sermaye ve iş değiş tokuşuyla ne de verimli iş ile verimsiz iş arasındaki farkla ilgisi var, sadece şununla ilgili; iş, para olarak parayla mı yoksa sermaye olarak parayla mı, değiştiriliyor? Öyleyse ticari eşya üreticileri olmalarına rağmen, ne verimli işçi ne de verimsiz işçi kategorisine giriyorlar. Ama üretimleri, kapitalist üretim tarzına dahil değil” demektedir.²⁰

Başka bir deyişle yorumcular, enstrüman yapımcıları, partiyon yayıncıları ve konser organizatörleri zenginlik yaratıyorlar; besteci ise basılan ve temsil edilen eserindeki besteci hakları ile ücretlendirilen bağımsız bir işçi olarak, aslında kendisi olmasa var olmayacak bir zenginliğin dışında kalıyor. Bu durumun farkında olan Marx müziğin marjinal bir üretim olduğunu ve esasen değer sisteminin yasasına itaat eden kapitalist ekonominin global dinamiğine etkisi olmadığını düşünerek endişelerini gideriyor.

¹⁹ Attali J., (1977), Müziğin Ekonomi- politîği Üzerine, s. 75

²⁰ Karl Marx, Theories sur la plus-value, editions sociales, II. Cilt.[Artı değer teorileri, çev.: Yurdakul Fidancı, Sol Yay., 1998, 1999]

3.1.1 Oyun Teorisi Ve Konu İle Olan İlişkisi

Bu kuramlardaki eksikler göz önünde bulundurulduğunda ve bu endüstriyi iktisadi yapı içinde ele alıp açıklamaya çalışıldığında oyun teorisinin en uygun teori olacağı kanısındayım. Bunun nedeni müzik endüstrisindeki firmaların belli Pazar payı içersinde birbirleriyle rekabet içersinde olmaları ve birbirinin satış stratejileri ile yakından ilgilenmeleridir. Bunun nedenleri arasında verdiğimiz meyve örneğinde olduğu gibi belli bir zaman periyodu içersinde ürün promosyonları yapılarak – radyo ve televizyonlarda, müzik marketlerde - satışa sunulması ve yine belli bir dönem sonunda (promosyon dönemi) ürünlerinin raflarda arka sıralara gelmeleri ve daha sonrada aynı bozulan meyveler gibi ürünlerin iade edilmesidir. Bu kısa zaman periyodu içersinde müzik endüstrisindeki firmaların davranışlarını en iyi şekilde anlatan teori oyun teorisidir.

3.2 OYUN TEORİSİ

Oyun teorisi, iki ya da daha fazla oyuncunun yer aldığı ekonomik karar verme sürecinin matematiksel analizidir. Oyun teorisi ilk olarak J.Von Neuman tarafından geliştirilmiştir. Bu alandaki yayımlanan ilk eser, Neumann'ın 1928'de yayınladığı “Stratejik Oyunlar Teorisi Üzerine” referans kitabıdır. Ekonomi bilminde oyun teorisini analiz aracı olarak etkin bir biçimde kullanılmaya başlaması, 1960'lı yıllarla birlikte dir.²¹

Oyun kuramı, kararlarının sonuçlarını tam olarak tahmin edemeyen, rasyonel, karar- alıcı bireyler arasında geçen etkileşimleri analiz eder.²² Bu kuramın üç ortak unsuru vardır ;

1. İki veya daha fazla firma (oyuncu) vardır.
2. Her firma karını (kazancını) maksimize etmeye çalışır.
3. Her firma, diğer firmaların hareketlerinin, kendi karını etkileyeceğini bilir.

Buradaki üçüncü unsur önemlidir. Çünkü her bir firmanın hareketi rakiplerini önemli ölçüde etkiler. Az sayıda firmanın yer aldığı piyasa şekli olarak oligopol

²¹ Friedman J., (1990) Game Theory with Applications to Economics, Oxford University Pres, New York.

²² Romp, G., (1997) Game Theory-Introduction and Applications, Oxford University Press, UK.

piyasaları, her firmanın, kendi davranışlarına göre, diğer firmaların tepkilerinin değerlendirilmesi gerektiren bir piyasa şeklidir. Oligopol piyasasının diğer piyasalardan ayrılan yönü, satıcıların davranışları arasındaki bağımlılıktır. Bir oligopolistin üretim miktarı, fiyat yada reklam konusundaki kararı ve karı, bu piyasadaki bütün firmaların yakından ilgilendirir. Dolayısıyla her bir firmanın davranışı rakiplerin davranışlarına bağlıdır ve bu da piyasada dengeyi açıklayacak tek bir kuramın oluşturulmasını olanaksız kılmaktadır.²³

Oligopol piyasasında az sayıda firma varsa da bunun da çeşitli şekilleri söz konusudur. Bazı durumlarda firma sayısı birkaç ile sınırlıdır, bazı durumlarda ise çok sayıda firma vardır, fakat birkaç büyük firma piyasayı “yönlendirir”. Bunun anlamı, çok sayıda küçük oligopol firmaya karşı, az sayıda büyük firma, o piyasada belirleyici kararları alırlar, küçük firmalar bu kararlara uyarlar.

Satıcılar davranışlarına göre bu teoriler iki grupta toplanabilir. İlk gruba geleneksel oligopol teorilerini, ikinci gruba ise modern oligopol teorilerini koyabiliriz. Geleneksel oligopol teoriler, oligopolcüler arasında rekabetçi davranışın varlığını esas alırlar. Bu modellerde, her satıcının fiyat miktar yada reklam politik itasında diğer firmalardan bağımsız davrandıkları varsayımdan hareket edilmektedir.

Bu modern oligopol teorilerin hareket noktası rekabetten zarar görmek istemeyen oligopolcülerin, bir monopolcü gibi hareket ederek sağlayacakları en yüksek karı aralarında paylaşacak anlaşmalar yapmalarıdır. Bu anlaşmalar açık veya gizli olabilir, öte yandan anlaşmaların konusu fiyat, nitelik, nicelik ya da reklamlar olabilir.²⁴

Oligopol teorisi üzerindeki eski çalışmalar, tek dönemli veya statik oyunlara odaklanmıştır. Bu tip modeller sadece kısa bir zaman devam eden, rakip firmaların

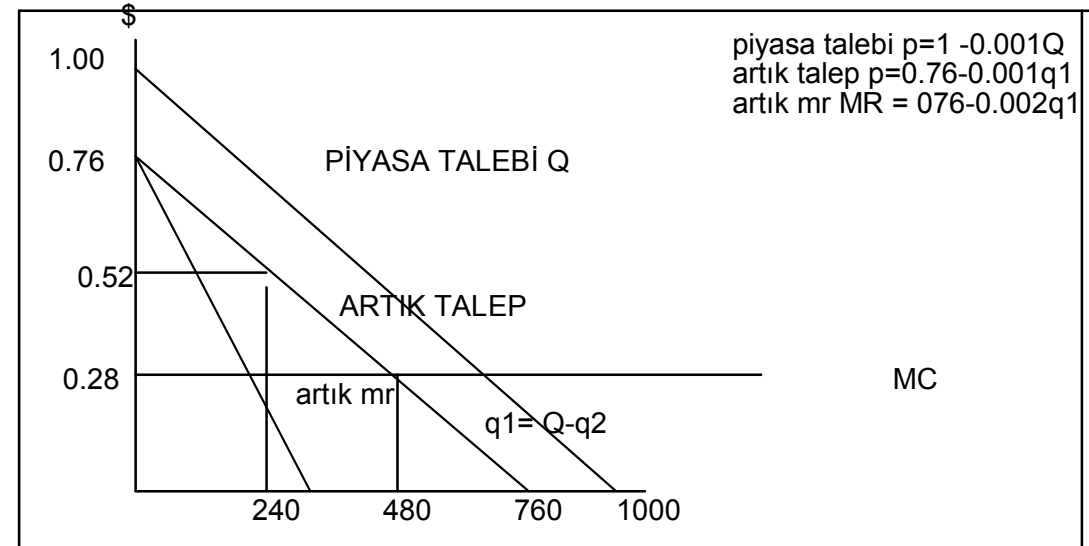
²³ John F. Nash en geniş kullanım alanı olan denge kavramını 1951 yılında ortaya atmıştır. “ Diğer tüm firmaların stratejileri sabit tutulduğunda, hiçbir firma farklı bir strateji seçerek daha yüksek bir kazanç (kar) sağlayamıyorsa, bu strateji kümesine” Nash dengesi denir. Ancak Cournot ve Stackelberg modellerinde, firmaların stratejileri miktar tayin etmeyi kapsar. Bertrand modelinde, firmalar, fiyatları tespit ederler. Nash denge kavramı, stratejiler reklam verme veya çıktı ile fiyata ek olarak diğer değişkenleri tayin ederken avantajlıdır.

²⁴ Eşkinat Rana ve Yıldırım Kemal (1994) “Endüstriyel Ekonomi”, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 826., İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları; No: 102, Eskişehir, s. 112.

sadece bir kez ve bundan sonra hiç rekabet etmediği piyasalar için uygundu. En iyi bilinen üç tek dönemli oligopol modelleri oyun kuramının girişinden uzun zaman önce kullanılmıştır. Bu modeller “Oyun Teorik Modeller” olarak ifade edilebilir. Bunların arasında Cournot Modeli, Bertrand Modeli, Edgworth Modeli ve Stackelberg Modeli dikkate değerler olanlardır.

Fransız matematikçisi olan Augustin Cournot ilk ve hala en yaygın olarak kullanılmakta olan - işbirlik yapılmayan oligopol modelini 1838 yılında sundu. Cournot (1963) her firmanın bağımsız hareket ettiği ve çıktısını seçerek karlarını maksimize ettiğini varsaydı. Tartışma duopol veya iki firma durumu ile başlamakta, sonra firmaların sayısı arttığında ne olduğunu incelemektedir.

Şekil 1. Bir Cournot Firmasında Artık Talep

Yukarıdaki şekil 2, piyasadaki iki firmanın üretim kararlarını yansıtmaktadır. Firma 1, firma 2 tarafından talepleri karşılanmayan tüketiciler üzerinde bir Moğol durumdadır. Karını maksimize etmek için q_1 'in, terkedilen artık talep eğrisine dayanan marjinal gelir eğrisinin marjinal maliyet eğrisini (MC) kestiği noktada seçer.

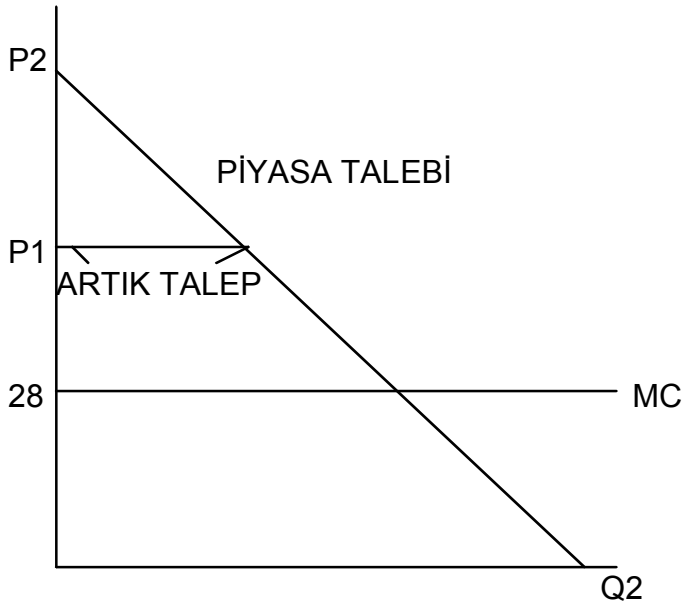
Firma 1'in kar miktarı ile firma 2'nin kar miktarı arasındaki ilişki $Q_1 = R_1(q_2)$ dir ve buna tepki fonksiyonu denir. Rakip firmanın çıktısı veri olduğunda bir firma tarafından yapılan en yüksek kar hareketini gösterir. Tepki fonksiyonunu türetmek için, marjinal gelir eğrisi ile marjinal maliyet eğrisi arasındaki çakışma cebirsel olarak ifade

edilir. Tepki fonksiyonlarının kesiştiği noktaya Cournot dengesi denir. Cournot dengesinde, diğer firmanın çıktı seçimi diğer firmanın çıktı düzeyine tepki hakkındaki tahminleri veri olduğu takdirde, her firma kendi karını maksimize eden miktarı satar. Cournot denge kavramında, diğer firmaların denge üretim miktarı verildiğinde, hiçbir firma çıktı düzeyini değiştirmek istemez. Cournot dengesi firmaların miktarları üzerinde stratejileri olduğu Nash dengesinin özel bir hali olduğundan, sık sık Cournot- Nash dengesi veya miktarlarda Nash dengesi olarak ifade edilir.

Özet olarak, Cournot modeli monopol ve rekabetçi uç durumları da kapsayacak şekilde ve firma sayısı arttıkça rekabetçi dengeye yaklaşılacağı inancını destekleyen bir şekilde analizi yaygınlaştırmaya yatkındır. Cournot dengesi firmaların üretim miktarlarını, piyasa fiyatlarına ve karlılık hadlerine bağlamaktadır. Türkiye'deki müzik sektöründe faaliyet gösteren firmaların üretim kararlarının anlaşılması için yol gösterici ve rehber olabilir. Ancak piyasanın yapısı, korsanın yaygın olarak piyasada yer alması Cournot dengesi, kayıtlı ekonominin dinamiklerini açıklamayı hedefleyen bir kuramın uygulama aşamasında ciddi sonuçlar elde edilebilmesi için piyasaların gerçekliğine uyarlanmasını güçleştirmektedir.

Cournot Modelinin zayıf olan noktalarına cevap olarak geliştirilen bir diğer oyun teorik model olan Bertrand Modeli bir ileri adım olarak literatüre girmiştir. Joseph Bertrand, Cournot'yu eleştirmiş ve eğer firmalar belirlemez ise, oligopolcü piyasalar kimin fiyatları belirlediğini görmenin çok zor olduğunu savunmuştur. Bertrand modelinde firmalar çıktıdan ziyade fiyatı belirlemektedirler. Bertrand dengesinde, firmalar sıfır kar elde ederler ve hiçbir firma fiyatını artırarak veya eksilterek karını artıramaz. Böyle bir durumun varlığı sosyal optimum, rekabetçi denge'ye eşittir.

Şekil 2 . Bertrand Firmasının Artık Talep Eğrisi

Bertrand dengesi veya fiyatlarda - Nash dengesi $p = MC = 28$ birimdir. Bu sonuç tepki fonksiyonlarını fiyat boşluğunda (firmaların fiyatları eksenlerdedir) kullandığı şekil 3'de gösterilmiştir. Herhangi bir fiyat, $P1$ verildiğinde firma 2'nin fiyatı $P1$ 'in biraz altında 28 centten yukarı olduğu sürece $P2$ 'de belirleyeceğine inanmaktadır. Yani firma 2'nin tepki fonksiyonu 45 derece doğrunun biraz altında (her iki fiyatın aynı olduğu yerde), (28 cent) noktasından geçerek gitmektedir. Eğer firma 1, $P2$ 'yi 28 centin altında belirlerse, firma 2 buna cevap vermez çünkü hiçbir düşük fiyatta kar edememektedir. Benzer şekilde firma 1'in tepki fonksiyonu 45 derecelik doğrunun biraz üstünde ve 28 centin üstünde yer almaktadır. Bu tepki fonksiyonlarının tek kesişme noktası fiyatın marjinal maliyete eşit olduğu noktadır. Eğer her iki firma marjinal maliyete eşit fiyatlandırma yaparsa, sıfır kar elde ederler. O halde, homojen mallar için Bertrand dengesi sosyal optimumdaki dengede gerçekleşir. Tüketiciler Bertrand dengesini Cournot veya kartel dengesine tercih ederler.

Bu son sonuç bazı güçlü varsayımlara dayanmaktadır, çıktı homojendir, piyasa bir dönem yaşar ve her firma sabit marjinal maliyet üzerinden istediği kadar mal üretebilir. Bu varsayımlardan herhangi biri gevşetilirse, Bertrand fiyatı marjinal maliyete eşit olmaz. Eğer firmalar ürünlerini farklılaştırırlarsa, Bertrand fiyatı marjinal maliyetin üstünde olur. Firmaların sınırlı üretim kapasitesi varsa, fiyatın marjinal

maliyete eşit olduğu dengenin Bertrand dengesi olmadığını, Kreps ve Scheinkman (1983) ve Davidson ve Deneckere (1986) göstermektedirler ki eğer firmalar farklı kapasite düzeyleri seçerlerse, belli durumlarda Bertrand dengesi Cournot dengesi ile aynı olur. 1897'de Francis Edgeworth eğer firmalar üretmek için sınırlı kapasitelere sahipse, tek bir fiyatın olmadığını, statik Bertrand dengesi olduğunu göstermiştir. Stackelberg modelinde, firmalar çıktılarını belirlemekte ve bir firma diğer firmalardan daha önce hareket etmektedir. Önder firma kendi çıktı düzeyini seçmekte ve diğer firmalar kendilerinin optimal miktarlarını önderin çıktı bilgileri doğrultusunda belirlemekte serbesttirler.

Stackelberg modelinde lider firma Cournot firmasının üretebileceğinden daha az çıktı üretir ama sosyal optimum ürün (rekabet dengesi) daha fazladır. Stackelberg fiyatı, rekabet fiyatından daha yüksektir, fakat Cournot fiyatından daha düşüktür. Sonuç olarak, tüketici fazlası Stackelberg duopolisinde, Cournot duopolünden yüksektir, fakat sosyal optimumdan düşüktür. Stackelberg dengesi sosyal optimum ya da rekabet dengesidir. Bertrand oligopol dengesi sosyal optimumla aynıdır. Heterojen ürünlerde, Bertrand dengesi rekabet dengesinden ayrılmakta ve sanayideki firma sayısı fiyatları etkilemektedir. Stackelberg dengesi, kar olasılık sınırının içinde olmaktadır. Edgeworth ve Stackelberg Modelleri Cournot ve Bertrand Modellerinin karlılık hadleri bağlamında genişletilmiş şeklidir önermesi yanlış olmayacaktır.

Bu oyun modellerinde firmalar ürün ya da fiyatı seçmekte ve eşanlı ya da sırayla davranmaktadırlar. Sonuç olarak dengenin içinde çok farklı firma ve sanayi ürünleri, fiyatları, karları ve tüketici fazlalıklarına yer verilmektedir. Eğer sadece bir firma olsaydı, tüm bu modeller monopol davranışını benimserdi.

Yakın zamanda oyun teorisinde ortaya çıkan en önemli gelişme, tekrarlanan (multi-period) oyunlardır. Bu Stigler'in²⁵ oligopol kartel teorisi analizinin oyun teorisine dayanan tekrarlanan oligopol modelleriyle yakın ilişkili olduğunu göstermiştir. Tekrarlanan oyun modelinin en büyük avantajı, tek dönemli modele göre firmalar arasındaki karma gerçek etkileşimlerin hesaba katılmasıdır.

²⁵ İsmet Berkan, Radikal Gazetesi, 29.07.2001,

Çok dönemli piyasalarda işaret gönderme ve cezalandırma kabiliyetinden dolayı tek dönemli modelde Cournot- Nash düzeyinde üretmek isteyen firmalar çok dönemli modelde çıktı düzeyini sınırlamak isteyebilir ve yüksek düzeyde kar elde etmek isteyebilirler. Bu sonuç mahkumların çıkmazı denen sınırsız sayıda tekrarlanan belli bir oyun kullanarak gösterilebilir²⁶. Oyunu sonsuz olmayan sayıda tekrarlar yapmanın sonucu da düşünülmüş ve diğer yakın tarihli çalışmalar da tartışılmıştır.

3.3 OYUN TEORİSİ VE TÜRKİYE MÜZİK SEKTÖRÜ

Yukarıda özetlenen ve oligopol piyasalarda firma davranışını modelleyen oyun teorik yaklaşımların, Türkiye müzik sektöründe faaliyet gösteren şirketleri motive eden faktörlerin anlaşılmasını kolaylaştırdığı açıktır. Bu firmalar, piyasaya kar dürtüsü ile girmekte, fiyat ve miktar üzerine kararlar almaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında oyun teorik modeller tezin amacı bağlamında kullanışlıdır. Ancak Türkiye müzik sektöründe, belki de diğer zihinsel üretim sektörlerinden (kitap, film vs gibi) daha derin bir etkinin, korsan etkisinin altında üretim gerçekleştirilmektedir. Bu etki firmaların üretim kararlarını almada fiyat, miktar, kardan ayrı olarak kurumsal ve hukuki yönleri de dikkate almalarını dayatmaktadır. Kurumsal, hukuki ve paralel piyasa etkisi hesaba katıldığı zaman müzik sektörünün anlaşılması için alternatif bazı yaklaşımların kurgulanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bölümüm geri kalan kısmı alternatif yaklaşım önerisini kurgulamaktadır. Bu tez’de oyun teorik kuramların bir uzantısı olarak kurumsal yapıyı ve korsan etkisini dikkate alarak sunulan alternatif yaklaşım “telif döngüsü” olarak anılacaktır.

Telif döngüsünü açıklamadan önce denge fiyatları üzerinde “korsan” etkisinin boyutları tespit edilecektir.

3.4 DENGE FİYATLARI ÜZERİNDE “KORSAN” ETKİSİ

Dünya müzik pazarında satış oranları daha öncede belirtildiği üzere ilk düşme 2001 yılında gözlenmiştir. Bu düşme ile birlikte oyuncular satışlarını eski durumlarına çekebilmek için ilk hamle olarak fiyat indirimlerine girişmişlerdir. Türkiye’de 2002 yılı itibariyle çeşitli firmalar fiyat indirimi yaparak gerek korsanla mücadele anlamında olsun gerekse satış rakamlarını yeniden arttırabilmek için aynı şekilde girişimlerde

²⁶ Behiye Sinem Üstündağ (2000) Eksik Rekabet Koşullarında Firma Davranışı: Türk Cam Sektörüne Uygulama, Gazi Üniversitesi, Master Tezi, s. 68.

bulunmuşlardır. Ancak MÜYAP' tan alınan üretim rakamları incelendiği takdirde, fiyat indiriminin sadece "CD" satışını arttırdığını ve bununla beraber kaset satışlarının düştüğünü, sonuç olarak da fiyat indirimleriyle toplam satışların değişmediği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda fiyat indirimlerinin toplam karlılık oranlarını düşürmesi sebebiyle oyuncular yavaş yavaş fiyat indirimiyle satışı artırma mücadelesinden vazgeçmişlerdir.²⁷

Görüldüğü gibi müzik sektöründe "korsan" etkisinin boyutları bu konuyu alternatif yaklaşımlarla incelemeyi gerekli kılacak kadar önemlidir.

²⁷ Bakınız Ek3.3 Müyap mülakatı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORSAN MÜZİK ÜRETİMİNE KARŞI HUKUKİ MÜCADELE VE TELİF DÖNGÜSÜ MODELİ

Cezai müeyyidelerin hukuk düzeni içerisine girmesi ve yaptırım gücene sahip olması çeşitli gelişmelerin yaşanması sonucunda olduğu bilinmektedir. Telif hakları kavramının gelişmesi ve yasaların son şekillerini alması ile ilgili incelemeye, bu yasaların oluşmasında önemli rol oynayan ilk ve orta çağlardan başlamak gerekmektedir.

4.1 İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TELİF HAKLARI KAVRAMI

Eski uygarlıklarda fikri emek ürünleri, üzerinde cisimlendikleri maddi mallardan ayrı düşünülmemekteydi ve yaratıcının iktisaden veya manevi yönden korunmasına gerek duyulmuyordu. Örneğin, ünlü Romalı hukukçular Gaius ve Paulus, tahta üzerine oyularak yapılan bir tablo için, “bu tablonun mülkiyetinin tahtanın mülkiyetine bağlı kalması zorunludur, çünkü tahta olmasaydı, tablo da olmayacaktı”, demişlerdi.²⁸ Bir kitabı satın almakla kitaptaki fikri ürünlere de sahip olunabilmekteydi. Yani, cisim fikre değil, fikir cisme bağlıydı.

Ortaçağda da, fikri ürünlerin ayrı bir hakkın konusu olabileceği düşünülüyordu. Herkes yararlanmak istediği bir eseri kopya edebilir veya ücreti karşılığında başkasına kopya ettirebilirdi. Yaratıcının eserin kopya edilmesine itiraz hakkı yoktu. Fikri haklar alanında atılan ilk adım “basım imtiyazlarının” kabulü olmuştur. Matbaanın icadıyla, o zamana kadar sadece el yazısıyla ve sınırlı sayıda kopya edilebilen eserlerin sayısız çoğaltılması ve satılması imkanı doğdu. Ancak matbaacı ilk önce satılma şansı olan bir müsvedde bulmak ve bunu basıma hazır hale getirmek için masraf etmek zorundaydı.

Oysa başka bir matbaa için bu ilk baskıyı kullanarak eserin ikinci ve sonraki baskılarını yapmak çok daha ucuza mal olan ve haksız rekabete yol açan bir durumdu. Bu nedenle, belirli bir bölgede ve belirli bir süre için bir eserin sadece bir matbaacı tarafından basılabilmesi, idari otoritelerin verdiği “basım imtiyazları” ile sağlandı. Bu

²⁸ www.mesam.org

yolla, matbaacıların eser sahibine ödedikleri ücret karşılığında eserin maliki oldukları kabul edilmiştir. İngiltere’de imtiyaz sahibi “owner of copy” olarak nitelendirilmiş, “copy right” terimi de ilk önce telif hakkı değil, basım ve teksir hakkı anlamında kullanılmıştır. 16. yüzyılın ortalarında, yazarın da eserden pay alması âdet haline gelmiştir. İlk yazar imtiyazı, 1486 yılında Sabellicus adlı bir yazara Venedik’te “Venedik Taciri” isimli eseri için verilmiştir.²⁹

4.2 YENİ VE YAKIN ÇAĞDA TELİF HAKLARI KAVRAMI

XVIII. yüzyıla gelindiğindeyse, eser sahiplerini koruyan ilk kanunun, İngiltere’de 1709 yılında kabul edilen “Act Anne” adını taşıyan bir kanun olarak görmekteyiz. Bu kanunun amacı, yazarı ekonomik yönden gözetmek ve bilimin teşvik edilmesini sağlamaktır. İngiltere’de daha sonra sırasıyla, hattâtlar ve heykeltraşlar ve daha sonra ise, tiyatro eserleri kanun kapsamına alınmıştır.

Avrupa Birliği Hukukunda, genel kural olarak, malların topluluk içinde serbest dolaşması ilkesi geçerlidir. Fakat bu kurala, fikri haklar bakımından istisna getirilmiştir. Fikri haklar, mutlak (tekelci) haklar arasında kabul edildiği için, ancak eser sahibinin izniyle, eserin serbest veya sınırlı biçimde dolaşması mümkündür. Ancak fikri hakların ulusal sınırlar içinde korunması yetkisi verilmişti, çünkü bu haklar ihlâlâ çok açıktı. Bu nedenle, bazı uluslararası sözleşmeler yapılmıştır. Ayrıca, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 27nci maddesi : “Herkes, sahibi bulunduğu her türlü ilim, edebiyat ve sanat eserlerinden doğan manevi ve maddi menfaatlerinin korunması hakkına sahiptir”, demektedir.³⁰

4.3 TELİF HAKLARIYLA İLGİLİ İLK YASALAR VE İLK CEZALAR

Telif haklarıyla ilgili oluşturulan kanunların belli bir zaman almasına karşın oluşturulan tüm bu yasaların uygulanması da yine belli bir zamanın geçmesini gerektirmiştir. Bunun sebepleri arasında yer alan en önemli unsur, kişilerin telif kavramını tam anlamıyla idrak edememeleri olarak gösterilebilir.

Ancak 16 Mayıs 1886 tarihli yasa kapsam belirlemiştir “Telif hakkı yalnızca

²⁹ Jacques Attali (1977), Müziğin ekonomi-politiği Üzerine, Varlık Yayınları, s. 95

³⁰ www.mesam.org.tr

otomatlar için umuma açık olarak çalındığında talep edilebilir, özel olarak çalındığında değil” tabii ki de bu yasa çıkar çıkmaz insanlar tarafından kabul edilmemiştir. Ama 15 Kasım 1900 günü müessesinde umuma açık juke boxlar vasıtasıyla yayın yapan bir kafeteryayı eser sahiplerine telif hakkı ödemesi için mahkum eder.³¹ İlerleyen günlerde Sen Hukuk Mahkemesi 6 Mart 1903 tarihli bir kararla her ne sebeple olursa olsun ticarileştirilmiş ve umuma açılmış tüm kayıtlar için telif hakkı ödenmesini şart koşar. 1 Şubat 1905 günü Paris mahkemesi ilk kez müzik alanında eser sahibi hakkı yarasını uygulamaya koyar. Buluşlar ve gelişmeler tüm hızıyla devam etmektedir müzik ve telif haklarının gelişmesi için o yıllarda çok fazla çalışma olmasa da bugün telif haklarının kaderini belirleyen gelişmeler yaşanmaktadır bunlardan en önemlilerinden biri olan radyonun icadıdır. 15 Haziran 1920 yılında Fransa da Eyfel Kulesinin altında ilk radyo yayını yapıldı o yıl Amerika da Chelmsford’da ilk kez bir konser radyodan yayımlanır.

Bu şu demektir “juke boxlar” sayesinde daha önceleri telif ödenmeden belli bir grubun dinleyeceği müzik artık radyo istasyonları sayesinde herkesin dinleyebileceği müzik olmuştur ve hiçbir telif ödemedi sadece radyo sahibi olmakla. Bu icralar o zamanlarda da şikayet yaratan bir durum haline gelmiştir ve 22 Mart 1927 yılında Eyfel kulesindeki özel radyonun müdürü M. Primat, SACEM (Société des Auteurs, Compositeurs et Éditeurs de Musique) repertuarındaki bir eseri izin almadan çaldığı için Sen Hukuk Mahkemesi tarafından 3000 frank cezaya çarptırılır bu olaydan on yıl sonra 1937 yılında Avrupa da SACEM ile özel istasyonlar arasında eser sahipleri için icra telifi, yayıncılar içinde çoğaltma telifi almayı sağlayan bir sözleşme yapılır.³²

Aslında bu uzun zaman önce yapılması gereken bir sözleşme olması gerekiyordu ancak çıkan yasalar ve yaptırımların geç kalması sebebiyle telif olgusunun oturması zaman almıştır .

4.4 MESLEK BİRLİKLERİNİN KURULUŞU VE GELİŞME SÜRECİ

Bu alandaki ilk meslek birliği SACEM ; Emile Bourget, Paul Henrion, Victor Parizot ve Jules Colombier tarafından 11 Şubat 1850 yılında Fransa’da kurulur açılımları ise Müzik Yazarları, Bestecileri ve Yayıncıları Sendikası’dır. Amaçları ise niteliği ve mekanı ne olursa olsun besteci ve söz yazarlarının her türlü umumi ve ticari

³¹ Gazette des tribunaux 1901, II, 3.

³² Jacques Attali, müziğin ekonomi-politiği üzerine, Varlık Yayınları, 1977, s. 129

icrası için telif hakları talep etmek olmuştur.³³

Daha sonraları bir çok ülkede SACEM gibi bugünkü adıyla meslek birlikleri kurulmuş ve sanatçıların haklarını uluslar arası ortak çalışmalarıyla savunmaya başlamışlardır. Günümüzde hemen her ülkede eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri, yasalardan kaynaklanan haklarını kurmuş oldukları meslek birlikleri vasıtasıyla kullanmaktadırlar. Ancak gelişen teknoloji, sanayinin çeşitlenmesi ve güçlenmesi bu hakların toplu yönetimini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle hakların toplu olarak yönetimi için uluslar arası birlikler kurulmuş ve bunların önemi gün geçtikçe artmıştır.

4.4.1 Uluslararası Meslek Birlikleri Ve Görevleri

Bu kısımda kar amacı gütmeyen ama fikri mülkiyet yaratım sahiplerinin haklarını koruma altına almak amacıyla faaliyet gösteren meslek birliklerini ele alacaktır.

• Uluslararası Yazarlar ve Bestekarlar Topluluğu (CISAC)

Bu alanda faaliyet gösteren ilk meslek birliği 1926 yılında Fransa da kurulan Uluslar Arası Yazarlar ve Bestekarlar Topluluğu Konfederasyonu'dur (CISAC). Kar amacı gütmeyen bu kurum fikri mülkiyet yaratım sahiplerinin haklarını tüm dünyaya tanıtmak ve koruma altına alma amacıyla hala faaliyetlerine devam etmektedir.

• Uluslararası Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği (IFPI)

Bağlantılı hak sahiplerinin haklarını korumak amacıyla merkezi Londra da bulunan IFPI kurulmuştur. Bu kuruluşun amacı fonograf endüstrisini temsil etmektir. Ana amaçları korsanla mücadele ve telif haklarının korunması dışında gelişen sosyal ve kültürel hayatta müzik olgusunun değerini geliştirmek ve kayıt endüstrisi ve dijital alandaki teknolojileri geliştirmektir.

• Uluslararası Mekanik Çoğaltım Komisyonu (BIEM)

Üçüncü olarak 1929 yılında yine Fransa da kurulmuş olan BIEM üyelerinin repertuarlarını kullanmasında üyelerine IFPI ile standart anlaşmalar yapmalarında

³³ Bakınız Ek 3.6 Mesam mülakatı.

yardımcı olma ve çıkan uyuşmazlıklarda çözüm yolları sunma görevini üstlenmiştir.³⁴

4.5 TÜRKİYEDEKİ TELİF HAKLARI KAVRAMI VE GELİŞME SÜRECİ

Türkiye’de telif hakları kavramı ve telif dayalı yaratım temelli ürünlerin hukuki korunmasının tarihini Osmanlı İmparatorluğu’na, 19ncu yüzyılın ortalarına takip edebiliriz.

4.5.1 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Telif Hakları

Ülkemizde telif haklarıyla ilgili ilk hukuksal metin SACEM’in kuluşu yıllarına denk gelmektedir. Ama tabii ki yazınsal eserler için, 1850 yılında yayımlanan “Encümen-i Danış Nizamnamesi” dir.³⁵ Ancak bu nizamname eser incelendikten sonra telif hakkı tanıyacağını ifade etmiştir. Burada sözü edilen inceleme “sansür” anlamındadır. Ama bunun yanında telif sözcüğü ilk kez bu nizamname ile kullanılmıştır ve böylece eser meydana getiren kişi ilk kez mali hakka sahip olacağı kabul edilmiştir. Bu nizamname metninin yayınlanmasından yedi yıl sonra 1857 yılında Telif Nizamnamesi çıkmıştır ve bu nizamnamenin de iki önemli sonucu vardır. Bunlardan ilki eser sahibine yaşadığı süre boyunca izin alma gerekliliği ve eseri basan kişiye zilyetlik tanımaktadır aslında bugünkü anlamıyla bağlantılı hak sahipliliğidir. Bu gelişmelerden on beş yıl sonra 1872 yılında yapılan bir ekle eser sahibinin kitabı için koruma süresi 45 yıl, tercüme eserlerin koruma süresi ise 20 yıl olarak değiştirilmiştir. II. Meşrutiyet dönemine gelindiğinde gerçek anlamda ilk fikir ve sanat eserleri kanunu olan “Hakkı Telif Kanunu” 8 Mayıs 1910 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu kanun metni hazırlanırken Fransız Fikri Mülkiyet görüşü etkili olmuş eser üzerindeki hakların korunması için eserin tescil edilmesi gerekliliği şartı getirilmiştir. Buna ek olarak ayrıca eser sahibinin hakları ölümünden 30 yıl sonrasına kadar uzanması belirlenmiş ve eserlerin her türlü taklidini de suç saymışlardır.

4.5.2 Cumhuriyet Döneminden Günümüze Telif Hakları

I.Dünya Savaşı yenilgisinden sonra Sevr Anlaşmasının 272’nci maddesinde Osmanlı İmparatorluğu’nun 13 Kasım 1908 Berlin de gözden geçirilen Bern sözleşmesine ve 20 Mart 1914 tarihli Bern ek protokolüne, Sevr’in yürürlüğe

³⁴ www.telifhaklari.gov.tr

³⁵ www.mesam.org

girmesinden itibaren bir yıllık süreç içerisinde katılmasını zorunlu görmüştür. Ancak Sevr yürürlüğe girmemesine rağmen Lozan anlaşması ekli ticaret sözleşmesinin 3 üncü bölümü 14. Maddesinde aynen yerini almıştır ve yine on iki aylık bir süre içerisinde katılması şartını koşmuştur.

Bern sözleşmesine maddelere Hakkı Telif kanunu cevap vermediği için 1939 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Ankara da Neşriyat Kongresi düzenlemiş ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim görevlilerine ricada bulunmuştur ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden Ord.Prof. Ernst Hirst tarafından hazırlanan taslak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu adıyla 13 Aralık 1951 tarih ve 7932 sayılı Resmi Gazete yayımlanarak 1 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye aynı tarihlerde Brüksel belgesine 20 Ağustos 1951 tarih ve 5777 sayılı kanunla taraf olmuştur.

Ancak çıkarılan bu kanun 1983, 1995, 2001 yılları itibariyle üç kez bazı değişikliklere uğrayacaktır: Bunlardan ilki olan Kasım 1983 tarihli 2936 sayılı kanunun 42.maddesinde yapılan değişiklik ile eser türlerini esas alarak dört meslek birliğinin kurulmasını sunmaktadır. Bu meslek birlikleri 11 Ağustos 1986 valiliğe başvuru tarihli ve 17 Ocak 1987 yılında kurulan Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM), Türkiye Güzel Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (GESAM) 8 Eylül 1986, Türkiye İlim ve Edebiyat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM) 11 Ağustos 1986, Türkiye Sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (SESAM) 8 Mayıs 1986.

İkinci değişiklik Türkiye'nin gümrük birliği ile bağlantılı "Fikri Mülkiyet Hakkı Anlaşması"na(GATT / TRIPS) uyması gerekliliği 7 Haziran 1995 tarihinde 5846 sayılı, "Fikir ve Sanat Eseri" kanununda değişiklik öneren ve meslek birliklerinin maddi sorunlarının çözülmesinde önemli rol oynayacak olan 4110 sayılı kanunu kabul etmiştir. Ayrıca bu kanun aynı alanda faaliyet gösteren birden fazla meslek birliğinin kurulmasına da olanak sağlamıştır.

Yeni düzenlemeler ile hazırlanan bu kanunlar Türkiye'nin 1 Ocak 1996 tarihinde AB ile oluşturduğu gümrük birliği çerçevesinde ve aynı zamanda korsan ile mücadelede yetersiz kaldığı için TRIPS anlaşması uygulanması amacıyla 21 Şubat 2001 tarihinde, 5846 sayılı kanunun 33. Maddesinde önemli değişiklikler öngören 4630 sayılı

kanun üç madde daha eklenerek TBMM tarafından kabul edilmiştir. 4630 sayılı kanun 3 Mart 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

1995'den sonra 5846 sayılı Kanunda yapılan iki önemli değişiklikle korsan ile mücadele için Kültür Bakanlığı bünyesinde denetleme komisyonları oluşturulmuş ve bu komisyonlar birden fazla ilde faaliyete geçirilmiş olmalarına rağmen istenen düzeyde verim sağlanamamıştır. Bu düzenleme ile komisyona arama kararı alınmaksızın kolluk kuvvetlerine direkt başvurabilme yetkisi verilmiş, bu durum savcılık makamının statüsünü ve işlevini en aza indirmiştir. Savcılıklar başvuruları kabul etmemeye başlamışlar ve kendilerine yapılan şikayet dilekçelerini direkt olarak komisyonlara göndermeye başlamışlardır. Bu durumda yığılma ve sıkıntılara neden olmuştur. Denetleme komisyonlarına verilen teknik yardımın kısıtlı olması ve bünyesinde yer alan konuya vakıf yetişmiş eleman sayısının yetersiz olması nedeniyle zorluklar yaşanmış, yapılan baskınlarda kapalı yerleri açmak için arama emri gerekmesi nedeniyle gerekli verim alınamamıştır. Savcıların bu konuda arama emri vermek yerine yapılan şikayetleri komisyona havale etmeleri ile iş içinden daha da çıkılmaz bir hal almış, beklenen olumlu sonuçlar sağlanamamıştır. Bu olumsuzluklara rağmen komisyonun İstanbul'da kurulduğu tarihten itibaren yaklaşık 2 yıl süreyle 2004 mart ayına kadar olan sürede toplamış olduğu korsan ürün sayısı 998.460'dır.

Görüldüğü gibi ülkemizde meslek birliklerinin kuruluşu dünya örneklerine bakıldığımızda oldukça geç olmuştur. Gerçek anlamda ilk Fikir ve Sanat Eserleri kanunu 1951, ilk meslek birliği ise 17 Ocak 1987 yılında MESAM 'ın kuruluşu ile sağlanmıştır. Buna karşılık SACEM dünya çapında kurulan ilk meslek birliği 1850 yılında Fransa da kurulmuştur.³⁶

4.6 TELİF HAKLARI

Tüm bu açıklamalardan sonra telif hakkı talep edilebilmesi için gerekenleri inceleyelim. Telif hakkı talep edebilmek için öncelikle bir esere ihtiyacınız vardır bu yüzden öncelikle eseri tanımlayıp daha sonra telif hakları ilgili açıklamalara geçmekte fayda var.

³⁶ www.mesam.org.tr

ESER NEDİR?

Kanunumuzdaki eser tanımlamasına geçmeden önce diğer ülkelerdeki eser tanımlamalarına kısaca bakalım;

İtalyan Yasalarının, 1 inci maddesinde, “eser”, ifade biçimi ya da yöntemi ne olursa olsun, edebiyat, müzik, grafik sanatlar, mimarlık, tiyatro ve sinema alanında yaratıcı nitelik taşıyan düşünce ürünleri olarak tanımlanmıştır.

Alman Yasalarının 2 nci maddesinde (2. Paragraf) “eser” şu şekilde tanımlanmıştır: “Bu yasa, anlamı içinde eser, yalnızca bireysel düşünce yaratısını kapsar.”

Japon Yasaları, eseri biraz daha geniş bir biçimde tanımlamaktadır: “Eser, edebiyat, bilim, sanat ve müzik alanında duygu ve düşüncelerin yaratıcı bir yolla ifade edildiği üretim anlamını taşır.”

Avusturya Yasası ise 1 inci maddesinde eseri edebiyat, müzik, sanat ve sinema alanlarında özgün düşünce ürünleri olarak tanımlamıştır.³⁷

Telif hakları açısından bir ürünün “eser” sayılabilmesi ve korunabilmesi için Türk hukuk sisteminde 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) çerçevesinde ise şu şartların varlığı aranmaktadır;

- Fikri bir çabanın ürünü olması
- Eser sahibinin hususiyetinin olması
- Eser sahibinin hususiyetini yansıtacak biçimde şekillenmiş olması
- FSEK’te belirtilen beş eser türünden birinin içersinde yer alması (İlim ve edebiyat eseri olması, güzel sanatlar eseri olması³⁸, musiki eseri olması, sinema eseri olması, veritabanı olması)

Türkiye Cumhuriyeti hukukunda eser sahipliği, eserin yaratılması ile kazanılmış bulunmaktadır. Yani hakkın kazanılması için sınai haklarda olduğu gibi herhangi bir makama tescil zorunluluğu bulunmamaktadır. Bununla beraber 5846 sayılı kanunun 13. Maddesinde bir kayıt ve tescil sistemi yer almaktadır. Maddeye göre; filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonograf yapımcıları hak ihdas etmek amacı taşımaksızın sahip oldukları haklara ilişkin

³⁷ www.hukukcu.com

³⁸ Güzel sanatlar eserinde ayrıca “bedii” (estetik) vasfının da bulunma şartı vardır.

yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla, sinema ve müzik eserlerini içeren yapımlarının kayıt ve tescilini yaptırırlar. Aynı maksatla eser sahiplerinin talebi üzerine bu kanun kapsamında korunan tüm eserlerin kayıt ve tescili yapılabilir, mali haklara ilişkin yararlanma yetkileri de kayıt altına alınabilir.³⁹

4.6.1 Telif Haklarının Tanımı

Telif haklarının incelenmesi için telif kavramının ele alınarak başlamakta fayda olduğunu düşünüyorum. Telif ; eski dil de uzlaştırma ve kitap yazma anlamı taşımaktaydı ve yazılışı te'lif şeklindeydi. Türk Dil Kurumu telif kelimesini şöyle açıklamaktadır: “ Bir fikir veya sanat eserini yaratan kişinin, bu eserden doğan haklarının hepsine telif yada yazar hakkı demektedir.”⁴⁰

Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) ise telif haklarını ; fikri mülkiyet, bir kişiye veya kuruluşa ait olan bir fikir ürünüdür. Söz konusu kişi yada kuruluş sonradan bunu serbestçe paylaşmayı ve kullanımını belirli biçimlerde kontrol etmeyi tercih edebilme hakkıdır şeklinde tanımlamaktadır.⁴¹

5846 sayılı (Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu) FSEK ise telif haklarının konusu; iktisadi değer taşıyan, sahibinin hususiyetini taşıyan ve yaratıcısının düşünce gücü sonucu ortaya çıkan fikri emek ürünleri olarak tanımlamış. Yaratıcı eser sahibinin bunlar üzerinde mali ve manevi hakları olmak üzere iki temel hakkı mevcuttur şeklinde toparlayıp daha sonra bu hakları açıklamıştır.

- (Manevi haklar: eseri kamuya sunma hakkı, eserde sahibinin adını belirtme hakkı ve eserde değişiklik yapılmasını önleme hakkı olarak tanımlanır.
- Mali haklar : sahibine tanınmış eseri iktisaden semerelendirmeye yönelik haklardır. Mali haklar sırasıyla işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve radyo ile yayın yetkilerinden oluşmaktadır.)

Ve yine aynı kanunun amacının açıklandığı birinci maddesinde ise telif haklarının amacını” Fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserlerin icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespiti yapan

³⁹ www.kultur.gov.tr

⁴⁰ www.tdk.org.tr

⁴¹ www.tusiad.org.tr

fonograf yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının ve radyo - televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımlarını tespit etmektir.”

4.6.2 Telif Haklarıyla İlgili Kavramlar

3 Mart 2001 tarihinde 5846 sayılı FSEK’ na ek olarak giren üç maddelik 4630 sayılı kanunun ikinci maddesinde

Eser : sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir mahsulleri;

Eser sahibi: Eseri meydana getiren kişiyi;

Fonoğram: Sinema eseri gibi görsel - işitsel eserler içerisindeki ses tespitleri hariç olmak üzere bir icrada yer alan eserlerin veya diğer seslerin tespitlerinin tespit edildiği ses taşıyıcısının fiziki ortamı;

Bağlantılı haklar : Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları hakları;

Komşu haklar : Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bu eseri özgün bir biçimde yorumlayan tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonograf yapımcıları ile radyo- televizyon kuruluşlarının sahip oldukları hakları, ifade eder.

4.6.3 Bağlantılı Haklar

“Eser sahibinin haklarıyla bağlantılı haklar” kavramı uluslararası alanda yeni kavramlar olup, icracı sanatçıların seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonograf yapımcılarının, radyo ve televizyon kuruluşlarının ve filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının haklarını ifade etmektedir. Ve bu haklar komşu hakları da içine alıp iki grupta incelenir.

1. Grup haklar:

Birinci grup haklarda eseri yorumlayan, kamuya duyuran bir anlamda ona hayat veren icracı sanatçılar yer almaktadır. İcracı sanatçıların yaptığı bir eser yaratmak olarak kabul edilmese de yaratıcı bir faaliyet olarak görülmekte ve bu sebeple eser sahibinin korumasına benzer bir korumaya tabi olmaları gerektiği kabul edilmiştir.

2. Grup haklar:

Bu grupta fonograf yapımcıları, radyo - televizyon kuruluşları ve film yapımcıları bulunmaktadır. Bu gibi kuruluşlara böyle hakların tanınmasının sebebi ise eserin ortaya çıkışındaki organizasyonları ve en önemlisi finansal katkılarıdır. Ve bu hak sahiplerinin her birinin bu icraların tespit edilmesine, bu tespitin çoğaltılmasına, dağıtılmasına, kiralanmasına, ödünç verilmesine, umuma iletilmesine, temsiline izin verilmesine ya da yasaklanmasına dair hakları bulunmaktadır.

4.7 ALTERNATİF BİR OYUN TEORİK YAKLAŞIM: “TELİF DÖNGÜSÜ”

Bir önceki bölümde müzik sektöründe yer alan kurumlar ve üreticilerin oluşturduğu telif döngüsü ve korsan üretimin bu sektördeki etkisinin ciddi bir iktisadi dengesizliğe yol açtığı ima edilmişti. Diğer bir deyişle müzik piyasasında varolan korsan üretimin, müzik ürünleri için piyasaların denge fiyatlara ulaşmasını ve arz ile talebin bu denge fiyatlarında temizlemesini engellediği belirtilmişti. Aslında, müzik sektöründe adı geçen tüm hak sahiplerinin birbirleriyle uyumlu ve sağlıklı bir şekilde çalışabilecekleri sektör organları legal çerçevede oluşturulmuştur. Telif döngüsünü iyice açıklayabilmek için, ilk iş olarak bu kurum ve organlarının birbirleri ile çalışma şekillerine ve kurumlara legal kimlik kazandıran hukuki yapıya bakalım.

Türkiyede profesyonel anlamda ilk yapım firması 1972 yılında Şanar Yurdatapan ve Atilla Özdemir önderliğinde kurulan Şat Yapım'dır.⁴² Daha önceleri bazı girişimler olsa da profesyonel anlamda ilk yapım firması olma niteliğini taşımaktadır. Bu tarihten günümüze birçok yapım firması kurulmuş ve faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği – MESAM, ilgili mevzuat uyarınca 11.08.1986 tarihinde kuruluş başvurusunda bulunmakla tüzelkişilik kazanmış olup, 08.12.1986 tarihinden bu yana faaliyetini sürdürmektedir. MESAM, ülkemizde kurulmuş olan ilk dört meslek birliğinden biri ve müzik eserleri alanında ilk meslek birliğidir. Müzik eseri sahiplerinin(besteci, söz yazarı, aranjör ve editör) ve malî hakları kullanma yetkisini haiz kişilerin çıkarlarını korumak, 5846 sayılı Kanun ile tanınmış hakların idaresi ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını

⁴² www.kalan.com.tr

sağlamak amacıyla faaliyette bulunmaktadır.

5846 no'lu yasa gereği Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan bu meslek birliğin görevleri arasında:

- Eser sahiplerinin albüm üretimleri sonucu, doğan ticari haklarını almalarını sağlamak;
- Müziğin kullanıldığı diğer alanlarda (otel, restorand, bar v.b) sağlanan fayda doğrultusunda eser sahiplerinin hak ettikleri payları almalarını sağlamak ve yine aynı amaçla müzik eseri kullanılmayan alanlar içinde müziğin kullanılmasını sağlamaktır.

2 Ağustos 1999'da Kültür Bakanlığı tarafından resmi kuruluşu onaylanan MSG (Müzik Eserleri Sahipleri Grubu) 'de aynı MESAM gibi kar amacı güdmeyen bir kuruluş olarak ve yine Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak, yapımcılar ve diğer müzikle ilgili alanlarda işlemleri sürdürmektedir. Ülkemizde kurulan bu iki meslek birliği uluslar arası alanda diğer meslek birlikleriyle anlaşmalı olarak çalışmakta ve sadece yerli repertuar değil aynı zamanda yabancı repertuar eser sahiplerinin Türkiye de oluşan haklarını korumakta ve takip etmektedirler.

Dünyada bir çok ülkede tek meslek birliği yapısı bulunmasına rağmen ülkemizde de olduğu gibi bazı istisnaları bulunmaktadır. Örneğin Brezilya'da meslek birlikleri sayısı on beşi bulmakta, A.B.D 'de dört adet meslek birliği bulunmaktadır.

Telif haklarının tam ve eksiksiz olarak uluslar arası şartlarda korunmasını sağlayan bu meslek birliklerimizin yanında bağlantılı hakları korumakla görevli meslek birliklerimizde vardır. Bunlardan ilki ve en önemlisi olan ve Türkiye'de tek olarak faaliyetini sürdüren MÜ-YAP, Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği, fonogram yapımcılarının bir araya gelerek oluşturduğu, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu' nun 42. maddesi gereğince kurulmuş olan bir meslek birliğidir. Sektörümüzün ileri gelen kuruluşlarının önderliğinde sürdürülen çalışmalar sonucunda, 02.02.2000 tarihinde Kültür Bakanlığı'na müracaat etmiş; 03.08.2000 tarihinde Kültür Bakanlığı'nın makam onayı ile tüzel kişilik kazanmıştır.

Bakanlar Kurulunun 22/11/2001 gün ve 2001/3329 sayılı kararı ile de, IFPI, Uluslararası Fonogram Endüstrisi Birliği'nin Türkiye Milli Grubu olarak tescil edilmiştir.

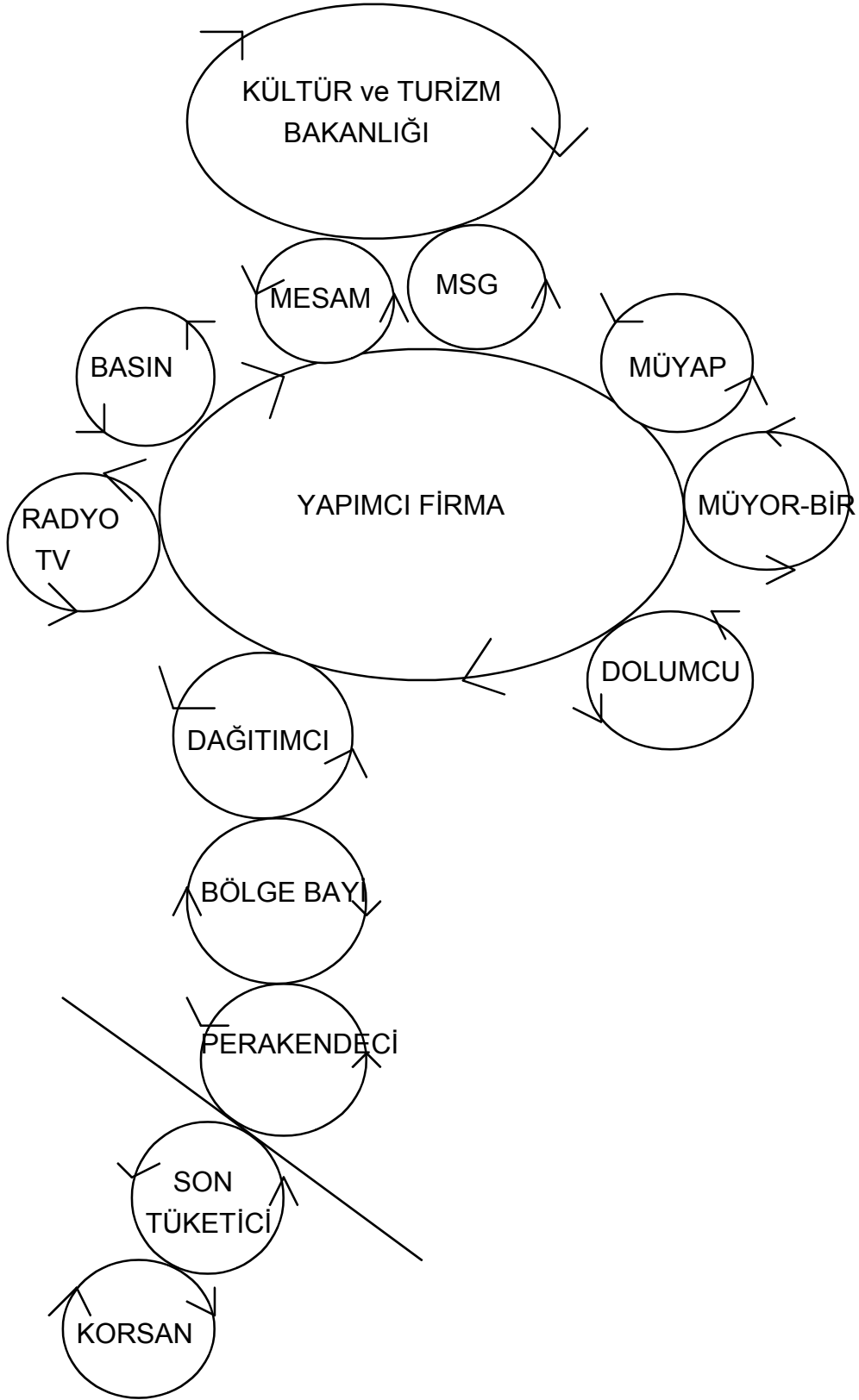
MÜ-YAP'a üye 72 tüzel kişilik sahibi şirket bulunmakta ve bunlar üretim bakımından Türkiye Müzik Endüstrisi'nin yüzde 80'lik bir kısmını; yabancı repertuarın tamamını temsil etmektedir. Bu meslek birliğinin amaçları arasında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun değişik 80. maddesi uyarınca bir icrayı ya da sesleri ilk defa tespit eden ve eser sahibinin maddi-manevi haklarına hanel getirmeksizin eser sahibinin haklarına komşu hakları bulunan ses taşıyıcısı yapımcılarının (müzik yapımcılarının) ortak çıkarlarını korumak, haklarını izlemek; alınacak tazminatların ve tespitleri içeren ses taşıyıcılarının kullanılmasından kaynaklanan ücretlerinin tahsili ile hak sahiplerine dağıtımını sağlamaktır. İkincisi ise müzik yapımcılarının ve müzik yapımcılığının gelişmesini ve kamuoyu tarafından tanınmasını sağlamak, ses tespitlerinin izinsiz olarak çoğaltılmasını ve kullanılmasını önlemek için mücadele etmek ve bu konuda kamuoyunu bilinçlendirmektir.

MÜYAP'da aynı eser sahiplerinin oluşturduğu meslek birlikleri gibi kar amacı güdmeyen, müziğin kullanımını yaygınlaştırıcı ve temsil gelirlerini toplayıcı bir rolü üstlenmiştir. Bağlantılı hakların bir diğerini ise yorumcu hakları oluşturmaktadır. Yasamızda yorumcularında aynı eser sahipleri gibi hakları olduğu açık bir şekilde belirtmiş. Söz ve besteci olma özellikleri olmamalarına rağmen yorumcularında esere hayat veren onu insanlara sevdiren ve tanıtan kişiler olmalarından kaynaklı bağlantılı haklar çerçevesi içerisinde komşu haklar adıyla anılmaktadırlar ve bu haklarını korumak için 1999 yılında Müzik Yorumcuları Meslek Birliği'ni (MÜYOR-BİR) kurmuşlardır. Kanun ve tüzüğe uygun olarak kurulan ve icracı(yorumcu) sanatçıların hakkını aramak ve almak amacıyla ile kurulan bu kurum. Diğer meslek birliklerimiz gibi şirket, dernek veya vakıf değil, kanunun öngördüğü ve kurulmasını istediği, teşvik ettiği bir tüzel kişiliktir.

4.7.1 TELİF DÖNGÜSÜ

Aşağıdaki Şekil telif döngüsünü şematik olarak göstermektedir. Bu şekilden de görüldüğü gibi döngü tam bir uyum içerisinde ve kendi kendini besleyen bir yapıda çalışmaktadır. Döngü içerisindeki en önemli iki öğeden ilki döngünün oluşmasını sağlayan yapımcı firma, ikincisi ise döngünün var olması aynı zamanda da devam etmesini sağlayan son tüketicidir.

Şekil 3. TELİF DÖNGÜSÜ ve ORGANLARI

4.7.2 Döngü Organlarının Görevleri

Yapımcı firmalar ürün oluşturacak eserleri ve unsurları bir araya getirip çoğaltılarak piyasaya sunulması için öncelikle tek bir “master” oluştururlar. Daha sonra oluşturdukları bu masteri dolumcu tesisler vasıtasıyla çoğaltıp piyasaya sunarlar ancak ürünleri piyasaya sunmadan önce ilgili denetim mercilerinin onayına sunup tescil ettirmek zorundadırlar.

Ürünü fiziki hale getirebilmeleri için öncelikle ürün içersinde bulunan eserlerin, sahiplerinin bu eserleri kullanabilmeleri iznini almış ve bu kullanım bedellerini ödemiş olmaları gerekmektedir. Alınan bu izinlerin denetimlerini kendi üyeleri için MESAM ve MSG, meslek birliklerine üye olmayan eser sahipleri içinse Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapmaktadır.

Ancak kullanım bedellerini toplama hakkı sadece meslek birliklerine ait bulunmaktadır. MESAM ve MSG gibi meslek birlikleri albümlerin toptan satışları rakamları üzerinden % 8 ‘lik bir payı üyeleri oranınca toplamakla görevlidirler. Meslek birlikleri tarafından yapılan bu denetim sonrasında, yapımcı firmalar ürünlerini Kültür ve Turizm Bakanlığının denetimine sokup, yasa gereği ticari haklarını kazabilmeleri için tescil ettirmek zorundadırlar. Tüm bu yasal işlemlerden sonra üretmek istedikleri sayı doğrultusunda bandrol talebinde bulunup daha önce master olarak adlandırılan ilk ürünlerini dolumcu firmalar vasıtasıyla fiziki satışa uygun hale getirmektedirler.

Yapım firmaları kendi kurulum amaçları doğrultusunda piyasa sunmak için hazırladıkları ürünlerini tüm ülke genelinde bulunan satış noktalarına ulaştırma görevini dağıtımçı firmalar ve bölge bayilerine devreder. Yapımcı firmaların dağıtımçı ve bölge bayilerine toptan satış fiyatı üzerinden % 5 ‘lik bir pay verme sebepleri arasında;

- Kendi uzmanlık alanları içersinde dağıtım sürecinin bulunmaması
- İsteseler dahi tüm ülke geneline hitap edememeleri
- Daha az sayıda küçük ölçekli işletme ile çalışma istekleri
- Ticari riski kısmen de olsa başka firmalara devretmek istemeleri şeklinde kısaca özetlenebilir.

Tüm bu aşamalardan sonra müzik marketlere gelen ürünler artık son tüketiciye ulaşmaya hazırdır. Ortalama olarak toptan satış fiyatı üzerinden % 35’ten az olmamak

kaydıyla müzik ürünleri perakendeciler vasıtasıyla son tüketicide ulaşmaktadır. Bir yandan satış tarafında bu faaliyetler sürerken basın yayın ve radyo - tv kuruluşlarında promosyon faaliyetleri yapımcı firmalar tarafından devam etmektedir. Bu faaliyetler içersinde yer alan radyo ve tv gibi kuruluşlar bu tanıtım işlerini yerine getirirken aynı zamanda da kendileri için fayda sağlamaktadırlar. Bu yüzden MESAM ve MSG gibi meslek birlikleri tarafından yayın akışları izlenerek kontrol edilip onlardan da belli oranlarda telif hakkı bedeli talep edilmektedir.

Tüm bu döngünün oluşmasını sağlayan yapımcı firmalardan ziyade döngünün varlığını devam ettiren en önemli parça hiç şüphe yok ki son tüketicidir. Son tüketicinin yapacağı tercih bu döngünün sağlıklı bir şekilde varlığını devam etmesini sağlayacak yada tamamıyla bu döngünün dışına çıkararak bu zorlu süreçteki emeklerin boşa gitmesini sağlayacaktır.

Korsan şekilde gösterildiği gibi döngünün organların içersinde bir yer edinememiştir ve kendi kendini büyüten sarmal bir yapıya sahiptir. Hiçbir vergi ödemeyen ve maliyeti boş cd maliyetine eşit olan korsan legal yollar ile satış yapan müzik endüstrisi için bir tehlikedir.⁴³

⁴³ Bakınız Ek3.7 MSG Genel Sekreteri ile yapılan mülakat.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ALAN ÇALIŞMASI

Bu tezde yöntem olarak açık uçlu konuşma yöntemi kullanılmıştır. Bunu yapma sebepim konu üzerinde daha önce bir araştırma yapılmamış olması ve konunun boyutlarını sınırlamak istememem olarak açıklanabilir. İlk olarak iki pilot görüşme yapıp, daha sonra son şeklini alan sorularıyla, ilgili kişiler ile görüşüp soru cevaptan ziyade sohbet şeklinde görüşmelerim olmuştur. Aşağıda görüşme yaptığım nüfusla ilgili genel açıklamalar bulunmaktadır.

Tablo 6. GÖRÜŞME YAPILAN NÜFUSUN ÖZELLİKLERİ

KURUMUN ADI	POZİSYONU	ÇALIŞMA SÜRESİ	EĞİTİM DURUMU
MESAM	GENELSEKRETER	2,5 YIL	ÜNİVERSİTE
MSG	GENELSEKRETER	4 YIL	DOKTORA (ÖĞRENCİSİ)
MÜYAP	GENELSEKRETER	5 YIL	ÜNİVERSİTE
AMPEC	İNTERNET ARAŞTIRMACILIĞI SİNEMA KONTROLLÜĞÜ- ARAŞTIRMA ŞEFİ	5YIL – 14 YIL	ÜNİVERSİTE- ASKERİ OKUL
MEPHISTO KİTAPÇILIK	MÜZİK DEPARTMAN SORUMLUSU	14 YIL	ÜNİVERSİTE
SONY BMG ENTERTAINMENT TÜRKİYE	YABANCI MÜZİK DEPARTMAN SORUMLUSU	10 YIL	ÜNİVERSİTE
PANA FİLM YAPIM PRODÜKSİYON	HUKUK MÜŞAVİRİ	6 YIL	ÜNİVERSİTE
SONY BMG ENTERTAINMET TÜRKİYE	GENEL MÜDÜR	10 YIL	MASTER

5.1 ALAN ÇALIŞMASI BULGULARI

Bu bölüm görüşmeler sonucu açığa çıkan bulguları aktarmaktadır.

5.1.1 Fiziki “Korsan” Yapımlar

- “Korsan”, Bir Telif Hakkı Kaybıdır.
Bir yapım, bestecisiyle, söz yazarıyla, sanatçısıyla, icralarıyla, teknik alt yapısıyla bir bütündür. Bir yapımın oluşmasında pek çok insanın emeği bulunmaktadır. Diğer yandan kayıtları kolayca kopyalayan “korsan” yapımcılar, bunu hak sahiplerinin mali hak bedellerini ödemeksizin düşük maliyetle satışa sunmaktadırlar. Sadece telif geliriyle geçinen sanatçıların yaşamlarını idame ettirmek için ihtiyaç duydukları bu geliri “korsan” yapımcılar tamamen yok etmektedirler ve onların yasal ürünler için harcadıkları emeğin karşılığı olan telif hakkının (bedelinin) yok olmasına sebebiyet vermektedirler.
- Korsanlık, İş Kaybına da Sebep Olan Bir Emek Hırsızlığıdır.
Bir yapımın hazırlanmasında, her aşamada, alt yapıda emeği geçen pek çok insan bulunmaktadır. Korsanlar, müzik sektöründe emekleriyle geçinen bu insanların da emeğinin bedelini ödemediği kullanırlar. Bir yapım için ortaya konulan yatırımın yapımcılara ve müzik sektörüne geri dönmemesi, iş kaybına yol açmakla sektörde pek çok kişinin emeğinin karşılığını alamamasına ve hatta onların işsiz kalmasına sebep olmaktadır.
- “Korsan” Üretim Uluslararası Suç Örgütleriyle Bağlantılıdır.
Korsanlığın sınır ötesi boyutunun olmasıyla birlikte, uluslar arası alanda suç örgütleriyle bağlantısı IFPI tarafından ortaya konmuştur. Örneğin, Latin Amerika’da yapılan bir operasyonda polis gücüyle yapılan baskında 235 CD yazar, 1 milyon adet boş CD-R ve 500 bin adet kaydedilmiş CD yakalanmıştır. Bu tesisin, potansiyel olarak yıllık üretim kapasitesi 14 milyon CD-R’dir.
- “Korsan” Üretim Ulusal Ve Uluslar Arası Hukuka Göre Açık Bir Suçtur.
Yasa koyucu mercilerde telif hakkı kavramının haksız kaybını bir suç olduğunu kabul ederek bu düşünceden hareketle, korsan kaset CD üretenlere bazı yaptırımlar getirmiştir. Pek çok ülkede izinsiz olarak bir yapımın üretilmesi, çoğaltılması, dağıtılması ve elde edilen korsan ürünlerin dağıtılması suç olarak tanımlanmıştır. Ayrıca bir çok uluslararası sözleşme de fikir ve sanat eserlerinin kullanımını konusunda koruma içermektedir. Ülkemiz bu sözleşmelerin önemli bir bölümüne taraf olup, uyma

yükümlülüğü taşımaktadır.

5.2 KORSANLA MÜCADELE İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

Korsanla mücadele için yapılması gerekenler şöyle sıralanabilir:

- **Yaygın ve etkin denetim gerçekleştirilmelidir**

Korsanla mücadele kısa sürede sonuç alınabilecek bir konu değildir. Ekonomik nedenler, organize suç örgütleri ve toplumun bilinçsizliği nedeniyle sürekli gündemde kalması kaçınılmaz gözükmektedir.

- **Alt yapı geliştirilmelidir**

Üretimden, dağıtım ve satış aşamalarına kadar tüm sistemin korsan üretim dağıtım ve satışına izin vermeyecek bir şekilde kurulmasını sağlamak gerekmektedir. Üretim aşamasında CD fabrikalarının, CD'lerin üretim yerlerinin belirlenmesini saptamaya yarayan SID Kodu (Kimlik Tanımlama Kodu) alma zorunluluğunun getirilmesi, yapımlarda yer alan kayıtların her biri için kaydın belirlenmesi için ISRC kodu (Uluslar arası Standart Kayıt Kodu) kullanılması ve kopya koruma tekniklerinin yaygınlaştırılması gibi dünyada kabul görmüş uygulamaların ülkemizde de kullanılması gerekmektedir.

- **Polis Yerel İdareler Ve Komisyonların Etkin Ortaklaşa Denetimi**

Korsanla mücadele konusunun farklı yasalarla bağlantısı ve farklı kurum ilgilendirmesi nedeniyle çok sayıda eşgüdüm sorunu yaşanmaktadır. Bu kuruluşların önde gelenleri güvenlik güçleri, belediyeler, meslek birlikleri ve Fiziki Denetim Komisyonlarının birbirleriyle eşgüdümlü çalışmaları gerekmektedir.

- **Kullanıcılar bilgilendirilmeli ve bilinçlendirilmelidir**

Gerek kişisel gerek kurumsal kullanıcılar yasaların bilinmesinin ötesinde, korsan ürün ve izinsiz kullanımın ekonomiye zararı konusunda bilgilendirilmelidir. Bu çalışma tüm meslek birliklerinin görevi olmakla birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından da sürdürülmelidir.

5.3 MP3 İNDİRİLEN “KORSAN” YAPIMLAR İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER:

- Bugünkünün yerini alacak daha gelişmiş MP3 kabul ettirerek hala dolaşımda olanları yavaş yavaş kullanım dışı bırakmak . Böylesi bir standart, sadece emniyetli

sitelerde kurulmuş olacak, MP3 dosyalarını yeni standartlara uygun hale getirmek imkansız olacaktır. Bazı yeni sıkıştırma teknolojileri bu rölü üstlenmeye çalışmaktadır; Liquidaudio, Windows media audiofile, AAC (freunhoer'ın), Ogg Vorbis, MP3 Pro . Ama hiçbir şey henüz son şeklini almamıştır.

- Bu gelişmiş MP3'ler, tınsal sinyalleri algılanamaz biçimde değiştiren bir işaretleme sistemi koymak ve bu sayede var olan MP3 dosyalarını yok etmek yada dinlenemez hale getirmek. Bu işaretleri taşıyan bir müzik dosyasını açan biri, otomatik olarak telif hakkı sahibinin sitesine gönderilecektir.

- Son olarak da başarılı olmak için en büyük MP3 üreticileri bu dosyaları okuyan cihazların satışını durdurmak zorundadır. Bunun içinde okuyucuların içine dosya alımını engelleyen şifreleme sistemi yerleştireceklerdir.

5.4 TÜRKİYEDE YAŞANAN HUKUKSAL SORUNLAR

Türk Ceza Kanununda tanımlanan suçların İstanbul'da işlenme oranı nüfusa göre hem Türkiye ortalamasının altındadır hem de, dünya metropollerinde en az suç işlenen kent İstanbul'dur. Dünya metropollerinde yıllık suç oranı nüfusa göre ortalama % 4-5 iken, İstanbul'da yıllık suç oranı nüfusa göre % 1-2 'dir. Ceza Kanununda yapılan tanımlara göre, devlete, özgürlüklere, cana ve mala karşı suç oranının bu kadar düşük olduğu kentimizde, Fikri ve Sınai Mülkiyet haklarına ilişkin suçların oranı TCK'da tanımlanan suçların oranlarına göre çok yüksektir.

Bunun sebebi Türkiyedeki geniş kamunun fikri ve sınai haklarının ve bu haklara tecavüz fiilinin tam olarak bilincinde olmamalarıdır. Mevcut ekonomik, sosyal ve siyasal koşullarımız Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarına tecavüzün yaygınlaşmasına neden olmakta ve körüklemektedir.

Türkiyede Fikri ve Sınai Mülkiyet kültürü oluşmamıştır derken kast ettiğim aynı zamanda fikri ve sınai haklara tecavüz ve bu kapsamdaki haksız rekabet suçlarının giderek artmasıdır. Yasal işlem yapılan tecavüzler özellikle İstanbul'da her yıl yeni birkaç Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi kurulmasını gerektirecek kadar çoktur. Türkiye'de 8 adet Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi bulunmaktadır bunların 4 tanesi

İstanbul'da, 2 tanesi Ankara'da, 1 tanesi İzmir'de bulunmaktadır. Tüm bu yaşanan sorunların yanında üzerinde dururması gereken asıl konular

- Genel olarak, mevzuatta terim birliği bulunmamasından kaynaklanan sorunların bir an evvel aşılması

- Fikri haklar kapsamında yer alan veri tabanlarına ilişkin hükümlerin Avrupa Birliği düzenlemelerine uyumlu olacak şekilde güncelleştirilerek, kendine özgü (*sui generis*) koruma getirilmesi.

- Fikri hakların elektronik ortamda kullanılması ve korunması ile ilgili olarak uluslararası düzenlemeler çerçevesinde yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

- Ayrıca 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu ile 818 sayılı Borçlar Kanunu'ndaki "Neşir Mukavelesi" ile ilgili hükümler günün koşullarına uygun hale getirilmeli ve tek bir düzenleme altına alınıp alınamayacağı tartışılmalıdır.

Dava sürecine girmiş dosya sayısının çok yüksek olması dolayısıyla mahkeme ve hakim sayımızın yetersizliği, gerek avukatlarının usul hükümlerinden yararlanarak davaları uzatma istekleri, gerekse kanıt toplama sırasında bilirkişilik kurumu kadar diğer kurum ve kuruluşların yazışmalarındaki gecikmeler ve eksiklikler, bu belirsizlik süreciyle birleşince ortalama 5–6 yıl süren yargılamaların oluşmasına sebebiyet vermektedir, bunlara ilaveten 3–4 yıl Yargıtay'da bekleyen dosyalarımızın da olması belli başlı bazı yakınmalara neden olmuş ve olmaktadır.

- Fikri ve Sınai Haklar Mahkemelerinin sayılarının ve dolayısıyla eğitilmiş uzman hakim sayısının azlığı, ikame mahkemelerin hakimlerin deneyimsizlikleri, avukatların davaları bilinçli bir şekilde uzatmaları, bilirkişiliğin niteliksizliği ve böylece yargılamanın kalitesinin düşürülmesine sebebiyet verdiği tespit edilmiştir.
- Fikri ve Sınai Haklar Mahkemelerinin sayısal yetersizliği, dosya sayısının inanılmaz derecede yüksekliği, bir hakime bir yılda 3000 dosyayı inceleme zorunluluğu

yüklenmesine, ikame Asliye Hukuk ve Asliye Ceza mahkemeleri ile Suçüstü toplatma kararı vermekle görevli Sulh Ceza Mahkemelerinin ve Savcılıkların olağanüstü uygulama farklılıkları, kısaca Fikri ve Sınai Mülkiyet alanındaki uyuşmazlık ve tacizlerin giderilmesinde usulün yerleşmemiş olması, birlik ve bütünlüğü sağlanmamış olması, yargıdaki muğlaklığın sürmesi, son olarak yasal düzenlemelerde öngörülen tanımların ve yaptırımların nispeten yeterliliğine karşın, yargılama süreçlerinde ulusal uyumun sağlanamaması, yeterince aydınlatıcı nitelikte Yargıtay içtihatlarının oluşmaması. Yargı hükümleri özellikle ceza yönünden uygulanamaması ve ceza kararları ertelemesidir.

5.5 HUKUKİ OLARAK YAPILMASI GEREKENLER

İstanbul'da en az 4 adet fikri ve sınai haklar mahkemesinin kurulması ve bu sayede mevcut hakimlerin iş yükünün azaltılması, tazminat talebinde bulunan davacının tazminatın oluşumunu mutlaka detaylı olarak açıklaması, lisans bedeli bazında tazminat talebinde bulunurken ispat hususunun davacı tarafından düşünülmesi ve bilirkişilerin de avukatlar gibi asgari ücret tarifesine kavuşturulması gerekmektedir. Sayısı çoğalacak mahkemeler ile hakime düşecek iş sayısı azalacak, tespit ve tedbir talepli davalar yada değişik iş talepleri hakimler tarafında rahatlıkla değerlendirilecektir, sadece zaman darlığından gündeme getirilen redde yönelik kararlar azalacaktır.

Fikri ve Sınai hakların etkin şekilde korunması için yasal düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığı bu yasal düzenlemeleri gereği gibi ve etkin şekilde uygulanması için idari ve alt yapının güçlendirilmesinin şart olduğu göz önündedir.

Avrupa birliği hukukunda fikri ve sınai haklar üç açıdan ele alınmaktadır; bunlardan birincisi, malların serbest dolaşımının bir istisnası olarak, ikincisi rekabeti sınırlayıcı bir etken niteliğiyle ve fikri ve sınai haklar konusunda üye ülkelerin hukuklarının uyumlaştırılması ve de ortak hukuk yaratma yönündedir.⁴⁴

⁴⁴Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Kültürü 1. Ulusal Sempozyumundan hazırlanmıştır.

5.6 TÜRKİYE'DE ESER SAHİBİNİN HAKLARI VE BAĞLANTILI HAKLAR ALANINDA MEVZUAT VE ULUSLARARASI YÜKÜMLÜLÜKLER

Görüşme yapılan kurum ve kuruluşlardan uluslar arası yükümlülüklerimizle ilgili net bilgiler alamadım. Tüm kurum ve kuruluşların konu üzerinde eksiklikleri olduğu için bu konuda en bilgili kurumlar arasında yer alan Devlet Planlama Teşkilatının 2005 yılı Beş yıllık Kalkınma Planlaması içerisinde Fikri Sınai Haklar ile ilgili uluslar arası yükümlülük bölümü bu konuda tezime yardımcı oldu.

Genel

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, gerek Uluslararası alanda kabul edilen Bern, Roma ve TRIPS Anlaşmaları ve gerekse AB Direktifleri kapsamında değerlendirildiğinde uyumsuz noktaların pek bulunmadığı görülmektedir. Bu çerçevede ulusal mevzuatımızın genel olarak uluslararası alanda kabul edilen asgari standartlara uygun olduğu açıktır.

Özellikle, 2004 yılında 5101 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra, 5846 sayılı Kanun, uymakla yükümlü olduğumuz asgari standartları karşılamaktadır.

Uluslararası sözleşmeler ve AB Direktifleri, temel olarak şu konuları düzenlemektedir:

- Korumadan yararlanacak eserler,
- Korumadan yararlanacak kişiler,
- Korumadan yararlanacak kişilere tanınan haklar ve
- Bu hakların (bireysel hak takibi, süreler gibi) kullanım koşulları.

Ulusal mevzuatımız, bu dört ana başlık altında yer alan düzenlemelerle uyumludur. Nitekim, Türkiye ile ilgili tüm raporlarda ve ayrıca AB İlerleme Raporlarında da bu durum ifade edilmiş ve temel sorunun uygulamadan kaynaklandığı belirtilmiştir.

Bununla beraber, 5846 sayılı Kanunda eleştirilecek birçok nokta olduğu da açıktır. Uluslararası alanda kabul edilen ilkelerle uyumlu olduğu ifade edilen 5846 sayılı Kanunun neden birçok noktada eleştirildiği sorulabilir: Bunun sebebi şudur; uluslararası

anlaşmalar veya AB Direktifleri, haklar ve hakların korunması açısından asgari standartları ortaya koymaktadır, bunlarla ilgili düzenlemeler ise her ülkenin i sorunudur. 5846 sayılı Kanun da, bu hakları genel olarak tek tek dzenlemişse de aralarındaki uyumu sağlayamamıştır.

Bu çerçevede, incelemelerin aşağıdaki başlıklar altında yeniden yapılması gerekmektedir:

- Yürürlükteki Mevzuat
- Sorunlar
- Uluslararası sözleşmeler ile Uyum
- AB Direktifleri ile Uyum

SONUÇ

Daha önce de işaret edildiği üzere, ülkemizle ilgili fikri haklar alanında yapılan eleştirilerin esas noktası mevzuata yönelik değil, uygulamaya yöneliktir. Uygulama konusunda ise, öne çıkan konu “korsan”la mücadele konusunda istenen seviyeye ulaşılamamasıdır.

Korsanla mücadele konusunda, yukarıda kısmen ortaya konan yargısal sürece ilişkin bazı sorunların rolü varsa da esas sorun, mücadeleyle ilgili yetkililerin yeterli kararlılığa sahip olmamasıdır. Bu noktada, korsan tanımının yapılmasında da fayda vardır: Korsan, fikri hak koruması altında olan eserlerin izinsiz olarak çoğaltılması ve satışı şeklinde anlaşılmalıdır. Bu çerçevede, diğer ihlal hallerini korsan olarak değerlendirmemek gerekmektedir.

Elbette korsan, ülkemize ait bir sorun değildir. Dünyanın hiçbir yerinde, korsan sorunu tamamen halledilmiş değildir. Ancak önemli olan, mücadele konusunda kararlılık gösterilmesidir. Böylece korsan oranının belirli bir seviyeye indirilebilmesi mümkün olacaktır.

Kanun koyucu, 1995 yılından sonraki süreçte, 5846 yılında yapılan üç değişiklikte de korsanla mücadele amacına yönelik hükümleri değiştirmiş ve sorunun yapılan düzenlemelerle çözüleceğini düşünmüştür. Geline bu noktada, gösterilen yaklaşımın başarıya ulaştığını söyleyebilmek elbette mümkün değildir.

Bu sonucun sebepleri ;

- Korsanla mücadeleden sorumlu kurumların sorunun çözümüne yönelik yeterli iradeye sahip olmaması,
- Korsanın zararları konusunda toplumsal bilinç oluşturulamamış olması,
- Hak sahiplerinin ve meslek birliklerinin haklarını arama konusundaki yetersizliği,
- Uzman personelin yetersizliği,
- Gerekli teknik altyapının kurulamamış olması,
- Yargısal sürecin etkin çalışmaması,

- M¼cadeleye yönelik, gerekli kaynağın yaratılamaması, Şeklinde zetlenebilir.

Ayrıca korsanla m¼cadelenin uluslararası alanda yapılacak ortak çalışmalara bağlı olduğu da unutulmamalıdır. Bu yönde uluslar arası alanda yapılan işbirliği çalışmalarına katılmak b¼y¼k önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

ATTALI J., (1977) Müziğin Ekonomi- Politik Üzerine, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

İstanbul Barosu (2005), Fikri Ve Sınai Mülkiyet Hakları Ve Kültürü I. Ulusal Sempozyumu.

Mimaroğlu S., (1999) Müzik Tarihi, İstanbul: Varlık Yayınları.

Nash, J., (1996), Essays on Game Theory, PUP: Edward Elgar Publishing Limited.

Friedman, J, (1990), Game Theory with Applications to Economics, New York: OUP.

Karl Marx, Theories Sur La Plus-value, Editions Sociales, Cilt II. [Artı değer teorileri, çev.: Yurdakul Fidancı, Sol Yay., 1998, 1999].

Smith A., (1759), The Theory of the Moral Sentiments, Edinburgh.

Augustin Cournot(1838, 2nci Baskı, 1963) - Recherches Sur Les Principaux Mathématiques de la Théories des Riches.

Scheinkman (1983), “Quantity Precommitment and Bertrand Competition Yield Cournot Outcomes,” Bell Journal of Economics, Vol: 14, s. 326-37

Stigler, J. G., (1968), The Organization of Industry, New York: University of Chicago Press.

Francis Edgeworth, Mathematical Physic; Theory of Monopoly; Theory of Distribution.

Romp, Graham (1997), Game Theory-Introduction and Applications, Oxford: OUP.

Neuman J.Von (1944), Theory of Games and Economic Behavior .

Kreps D., (1982), “Reputation and Imperfect Information”, Journal of Economic Theory 27, s. 253 - 79

Deneckere, R., Kovenock, LEE R., (1992), “A Model of Price Leadership Based on Consumer Loyalty,” Journal of Industrial Economics, Vol: 40, s. 147 – 56.

DÖKÜMANLAR:
İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi

Gazette des Tribunaux

Radikal Gazetesi

İTERAKTİF KAYNAKLAR:

1. www.mesam.org.
2. www.mu-yap.org
3. www.msg.org
4. www.telifhakları.org
5. www.kültür.org
6. www.ifpi.org
7. www.tusiad.org.tr
8. www.tdk.org
9. www.hukukeu.com
10. www.sacem.org

EK: 1

GÖRÜŞMELERDE SORULAN SORULAR

KİŞİSEL SORULAR:

1. Adınız soyadınız
2. Çalıştığınız kurumun adı nedir
3. Pozisyonunuz/ Göreviniz nedir
4. Kaç Yıldır Bu İşi Yapıyorsunuz?
5. Bu pozisyona gelme sürecinizi anlatır mısınız
6. Eğitim durumunuz ve varsa mesleki eğitimleriniz neler
7. Eğitimin sektör içindeki önemi sizce nedir?
8. Kurumunuzun sektör içersideki yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

SEKTÖREL SORULAR:

9. Müzik endüstrisinin kurumsal gelişimini ve şu anki yapısını genel hatlarıyla değerlendirir misiniz?
10. Yönetici ve ara eleman seçerken neleri göz önünde bulunduruyorsunuz?
11. Sektörü üreticiden tüketiciye kadar sıralayabilirmisin
12. Bir albüm yapmaya karar verdiğinizde hangi kurumlar ile çalışmaktasınız

KANUN İLE İLGİLİ SORULAR:

13. Müzik sektörünün hukuk dışı etmenlere karşı korunması nasıl sağlanıyor?
14. Var olan yasalar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
15. Kolluk kuvvetlerinin resen müdahale yetkisi hakkında görüşleriniz nelerdir?
16. Arama toplatma kararları mahkemelerden ne şekilde alınıyor ve bu konudaki uygulamalar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
17. Müzik sektörünün sağlıklı bir şekilde büyümesi için yapılması gerekenler sizce nelerdir?
18. MP3 satışları hakkında neler düşünüyorsunuz?
19. Gelirleriniz nelerdir?
20. Yeni piyasaların sizin gelirleriniz üzerindeki etkisi nasıl yada nasıl olacaktır?
21. “Korsan” ile mücadele sizce hangi kurumlarca yapılmalı?
22. Kurumsal olarak eksikleriniz nelerdir?

TELİF HAKLARIYLA İLGİLİ SORULAR:

23. Telif hakkı nedir? Kimler telif hakkı alır? Telif haklarının geleceği hakkında neler düşünüyorsunuz?

24. Telif hakları ve düzenlemeleri müzik sektörünü koruyucu özelliğe sahip mi?

25. İnsanların daha düşük fiyatlı ürünlere yönelme sebepleri sizce nelerdir?

26. “Korsan”ın sektör içerisindeki payı sizce ne kadardır?

27. Bazı firmalar korsan ile mücadele için fiyat indirimi yaptılar sizin bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

28. Piyasadaki oyuncular sizce korsandan nasıl etkilendi?

29. “Korsan”ın bazı durumlarda yenilik yarattığı sizce doğru mu?

30. Tüm yetkiler sizin elinizde olsa neler yaparsınız?

DİĞER SORULAR:

31. Yabancı yatırımcılar Türk müzik piyasası hakkında sizce neler düşünüyorlar?

32. AB sürecinde telif haklarının gelişimi ne şekilde olacaktır?

33. Korsan hikayeleri

EK 2:

Yürürlükteki Temel Mevzuat

Kanun

- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu⁴⁵
- 5224 Sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi Ve Sınıflandırılması İle Desteklenmesi Hakkında Kanun⁴⁶

Tüzük

- Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzükte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tüzük⁴⁷
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Eserlerden Faydalanma Usul ve Esasları Hakkında Tüzük⁴⁸

Yönetmelik

- Fikir ve Sanat Eserlerinin Tespit Edildiği Materyallerin Dolum, Çoğaltım ve Satışını Yapan veya Yayan İşletmelerin Sertifikalandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Kültür Bakanlığınca 3257 Sayılı Kanun Çerçevesinde Elde Edilen Gelirlerin Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁴⁹
- Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁵⁰
- Kayıt ve Tescil Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik⁵¹
- Eser, İcra, Yapım ve Yayınların Kullanılması ve/veya İletilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁵²

⁴⁵ Kabul Tarihi.05.12.1951 (RG. 13.12.1951, sayı.7938) Bu Kanun, 2936 sayılı Kanun (RG.3.11.1983, S, 18210), 4110 sayılı Kanun (RG, 12.06.1995, S. 22311), 4630 sayılı Kanun (RG, 3.3.2001, S, 24335 Mük.) ve 5101 sayılı Kanun (RG.12.03.2004, S, 25400) ile değiştirilmiştir.

⁴⁶ Kanun No: 5224. Kabul Tarihi: 14.07.2004 (RG, 21.07, 2004, S.25529).

⁴⁷ Bakanlar Kurulu Kararı Tarih ve No: 10.03.1999 – 99/12574 (RG. 01.04.1999, sayı.23653) 13.08.2002 tarih ve 2002/4683 nolu Bakanlar Kurulu kararı ile değişik (RG. 24.09.2002, sayı.24886)

⁴⁸ Bakanlar Kurulu Kararı Tarih ve No: 25.9.1986, 86/11038 (RG, 16.10.1986, S, 19253)

⁴⁹ RG, 17.2.2003, S, 25023.

⁵⁰ RG, 8.11.2001, S.24577. Bu yönetmelik başka yönetmeliklerle (RG, 25.5.2002, S. 24765; RG, 6.11.2004, S, . 25635) değiştirilmiştir.

⁵¹ RG. 14.11.2002, sayı.24936

⁵² RG, 8.6.2004, S. 25486

- Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik⁵³
- Fikir ve Sanat Eserlerinin Radyo ve Televizyon Yayınlarında Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁵⁴
- Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği⁵⁵
- Fikir ve Sanat Eserlerini İçeren Taşıyıcı Materyaller İle Bu Eserlerin Çoğaltımına Yarayan Teknik Cihazlardan Yapılan Kesintilerin Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁵⁶
- Fikir ve Sanat Eserlerinin İşaretlenmesine İlişkin Yönetmelik⁵⁷
- Kültür Bakanlığınca 3984 Sayılı Kanun Çerçevesinde Elde Edilen Gelirlerin Kullanımına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁵⁸
- Sinema, Video Ve Müzik Eserleri Yapımcıları İle Film Çekmek İsteyen Yabancılarla Yapılacak Ortak Yapımlar Hakkında Yönetmelik⁵⁹
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik⁶⁰
- Sinema Filmi, Video, Plak ve Ses Kaseti İşletmecilerine Verilecek İşletmeci Ruhsatı Hakkında Yönetmelik⁶¹
- Sinema, Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik⁶²
- Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁶³

⁵³ RG, 13.11.2004, S. 25642.

⁵⁴ RG, 13.3.2002, S. 24694

⁵⁵ RG, 16.11.1997, S.23172.

⁵⁶ RG, 13.3.2002, S. 24694.

⁵⁷ RG, 16.11.1997, S.23172. Bu yönetmelik başka yönetmeliklerle (RG, 15.12.1997, S. 23201; RG, 10.3.1998, S. 23282; RG, 8.11.2001, S.24577) değişiklikler yapılmış olup, bu değişiklikler metne işlenmiştir.

⁵⁸ RG, 17.2.2003, S. 25023

⁵⁹ Karar No: 86/10900 (RG, 4.9.1986, S. 19211) Bu yönetmeliğin bazı maddeleri değiştirilmiş (Karar No: 87/11714, RG, 26.6.1987, S. 19499) ve yine başka bir yönetmelikle bazı maddeler değiştirilmiş ve geçici bir madde eklenmiştir. (Karar No: 88/ 13246, RG, 12.10.1988, S.19957)

⁶⁰ RG, 9.1.1996, S. 22518.

⁶¹ Karar No: 86/10899 (RG, 4.9.1986, S. 19211). Bu yönetmeliğin bazı maddeleri başka bir yönetmelikle (Karar No: 87/11715, RG, 26.6.1987, S. 19499) değiştirilmiş ve geçici bir madde eklenmiştir.

⁶² Karar No: 86/10901 (RG, 4.9.1986, S. 19211). Bu yönetmeliğin bazı maddeleri (Karar No: 87/11716-RG, 26.6.1987, s. 19499) yönetmelik ve (Karar No: 88/13241-RG, 12.10.1988, S. 19957) yönetmelikle değiştirilmiştir.

⁶³ RG, 18.02.2005, S. 25731.

- Fikir ve Sanat Eseri Sahiplerinin Verecekleri Yetki Belgesi Hakkında Yönetmelik⁶⁴

⁶⁴ RG, 04.09.1986, S.19211

EK. 3.

Mülakat 1.

KISACA KENDİNİZDEN BAHSEDERMİSİNİZ?

Ankara üniversitesi, İstanbul barosuna kayıtlı avukat olarak çeşitli bürolarda avukatlık yaptım. Daha sonra kendi büromu açtım. Yapım sinema sektörüne ilişkin çalışmam devam etmektedir. İlk sinegraf ile başladım hatta ilk aylarda sinegrafın yapımını yaptığı “D” filminin korsan CD’lerini toplamakla daha çok yoğunluk oldu bizim için, başta İstanbul’un bir çok semtinde korsanla mücadele verdik ama ne kadar başarılı olundu; bugün, nereye gelebilmişsek o gün de aynı şeydi. Hatta gün geçtikçe korsan piyasası kat kat artarak gelişti. Bunun nedenleri arasında sayabileceğimiz başlıca husus daha önce yasaların yeterli olmadığı söyleniyordu. Ancak 5846 sayılı FSEK’de yapılan en son değişiklikler ile bu yasadaki değişiklikler, korsanın yayılmasına yol açan bir takım boşluklar bir şekilde dolduruldu. Hele hele bu yasanın 81. maddesini 4. fıkrası gerek genel kolluğa, gerek zabıtaya ve gerekse İl Milli Eğitim Müdürlüklerine resmen müdahale etme yetkisi verdi. O günden bu güne uğraş alanlarımızın bir dalı da korsanla mücadele oldu. 4 yıldır devam ediyor.

YASAMA YÖNÜNDEN SORUN YOK MU?

Yasama yönünde sorun yok. Gayet memnunuz. FSEK zaten bunu fazlasıyla düzenlemiş durumda, getirdiği cezalarda hani Türk Ceza Kanununun dahi alt sınırda belirttiği bir yıllık cezalardan daha yüksek. İki yıldan dört yıla kadar yine ağır para cezası olarak yedi milyardan, yüz elli milyara kadar – elli milyardan iki yüz milyara varacak cezalar var. Ancak biz sorunu nerede yaşıyoruz?

Kanımca sorun yasalardan değil, yasaları uygulayan hukuk sistemimizde. Maalesef ki biz yargıda biz tıkanıyoruz. Bunlardan önce ilk belirteceğim nokta halkımız bu konuda bilinçli değil. Korsan konusunda gerek alt tabaka gerek orta ve gerekse sosyo-ekonomik durumu yüksek olan tabaka, korsan konusunda tam olarak bilinç sahibi değil. Açıkçası bizde bir çok noktada, yani toplum yapımızda bir çok noktada olduğu gibi bedavacılık sistemi ön planda olduğu için korsanda da ön planda ve insanlar bunun yanlış olduğunu maalesef ki düşünmüyorlar. Haksız bandrolsüz üretilmiş bir müzik

cd'sini bir sinema vcd veya dvd'sinin bandrolsüz olarak alındığında bir haksızlığa yol açtığını düşünmüyorlar bir hırsızlık konusu olduğunu düşünmüyorlar. Gerek işte işportada tezgahlarda dvd, vcd dükkanlarında satın aldıkları bu vcd ve dvd'ler gayet normal, hiçbir yasaya aykırılık teşkil etmediğini ve bunu satın aldıklarında kendilerinin izleme hakkı doğduğunu normal bir düşünce ile devam ettiriyorlar. Bu bilinci nasıl kazandıracamız? Benim sektörde olduğum süre zarfında gerilemektense gün geçtikçe ilerliyor. Yani şöyle diyeyim; daha önce toplumun az bir kesimi korsan konusunda - tabi bu biraz arz talep meselesi -, piyasaya çıkan korsanlar konusunda arz talep yönünden, korsan satın alınıp izlediğinde gün geçtikçe satın alınıp artıyor. Bunu nasıl yapalım sorular ile de bir yere varalım .

FİRMANINIZ ADI VE KURULUŞUNUZDA KAÇ KİŞİ ÇALIŞMAKTA?

Firmamızın adı P 2004 haziran ayında kuruldu. O günden bu yana “E.T”, “K.V” dizileri ve en son “K.V.I” sinema filminin yapım ve prodüksiyonu üstlendik.Bugüne kadar bünyesinde, yaklaşık dizi yapımları devam ettiği sürece 300'e yakın çalışmamız oldu, sanat, kostüm, oyuncular yönünden bakarsak tabi bu sayı kat kat yükseliyor.

DİZİYE GİREN –ÇIKAN OYUNCU SAYISI KAÇTIR ACABA?

2500, ama bu sayı sadece “K.V” için geçerli değil, “E.T” nde de şirket çok ağır bir kadro ile çalıştı. Sigortalı sayısı, diziler devam ettiği sürece 300'ü buluyor tabi, bu sayıya oyuncular dahil değil.

SEKTÖRDEKİ YERİNİZ VE İLERKİ DURUMUNUZ HAKKINDA GÖRÜŞLERİNİZ NELERDİR?

Ben şirketin kurulduğu tarihten bu yana sektörde çok kısa bir zamanda bugüne kadar gerçekleştirmiş olduğunu düşünmediğim bir şekilde bir buçuk yılda P film hakikaten çok kısa bir zamanda çok önemli bir yer edindi. Şöyle diyebilirim bir buçuk yılın sonunda artık Hollywood'dan ünlü bir Hollywood yıldızına iş veren konumuna gelen bir şirket oldu ki “K.V.I” filminde de bir çok Hollywood yıldızına oyuncusuna işveren konumunda oldu. Dolayısıyla sektörde kat ettiği bu yer, bir buçuk yılda Türkiye'de en iyi diyebileceğimiz yapım firmaları arasında yer almaya başladı. Bunun hem yerel bazda, hem uluslar arası bazda böyle olduğunu düşünüyorum.

DAHA ÖNCE TÜRKİYE’DE VARMIYDI? DÜNYA YILDIZLARIN YER ALDIĞI BİR FİLM YADA DİZİ FİLM?

Hayır. Dizi olarak da yoktu, sinema filmi olarak da yoktu. Ben hatırlamıyorum yani hatırladığım şey Hollywood ile ortak yapımlar söz konusu olduğu “G” filmi var henüz daha film bitmedi, tamamlanmadı tamamlanabilecek mi belli değil. O.S’nin bir filmi var. Uluslararası Hollywood ile ortak yapım. Henüz belki uzun bir süre tam hatırladığım film ya da dizi film yok. Yani özellikle Türk film yapım firmasının bizzat aracılık edip getirtip Türkiye’de yok.

MÜZİK SEKTÖRÜ GENEL HATLARIYLA NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ? KISMEN DIŞARINDAN BAKAN BİR GÖZ OLARAK?

Müzik sektörünü kötüye gidiyor.

Biz de ilk defa “K.V.I” film müziklerini çıkardık. Görünen o ki ben şahsi olarak şunu söyleyebilirim; bu sinema müziklerinin, Türkiye yani sadece Türkiye’de satış adetinin 500000 olması gerekir ama korsan ve müzik sektörünün bugün geldiği konum maalesef bunu çok çok daha aza indiriyor. 500000 dediğimiz sayı inanın ki 50000.

BULUNDUĞUNUZ MECRA HANGİSİ YANI HANGİ FORMATLARDA ÜRÜN ÜRETİYORSUNUZ?

CD formatında çıkarttık.

İNTERNETE VERDİNİZ Mİ?

Hayır internete vermedik. SMS firmalarıyla çalıştık.

ALBÜM ÇIKARTIRKEN NASIL BİR SÜREÇTEN GEÇTİNİZ VE NELER YAŞADINIZ?

Ürün çıkarılırken zaten filmin müziklerini yapan G.K aynı zamanda sahip olduğu L. firmasıyla birlikte çalıştık. Kendisi bütün müzik konusunu, aranjmanını yaptı, bizde o bey ile daha önceki antlaşmalarımız doğrultusunda şirket olarak P. film çıkartı. Ancak düzenleme, hazırlanması, stüdyo aşamaları L. Firmasına ait idi.

DAHA SONRAKİ AŞAMALARI: TELİF HAKLARI İLE İLGİLİ BÖLÜM VE ORADA YAŞADIKLARINIZ. İLİŞKİDE OLDUĞUNUZ KURUM VE KURULUŞLAR HANGİLERİDİR?

Telif haklarında Msg, Mesam daha çok onlarla telif haklarının ücretlerinin ödenmesi, tahakkuk kısmıyla daha sonra da bandrol aşaması var zaten, kültür bakanlığı işlemleri, daha sonrası zaten dolum tesisleri var üretim kısmı, bandrolün alınması, çoğaltılması ve piyasaya sürülmesi sürecinden oluşuyor.

İLERDE NELER YAPMAYI DÜŞÜNÜYORSUNUZ ? KASET ,CD YADA BAŞKA MECRALARDA NELER PLANLIYORSUNUZ?

Çalışmalar devam edecek. Tabi en iyi şekilde hedefler çok yüksek. Ben daha çok hukuk müşavirliği olarak yerel bazın çoktan aşılması gerektiğini düşünüyorum. Dünyaya açılım sağlamamız tabii ki çok geç kalınmış bir olgu. Bunun hızla daha yoğun çalışmalar ile dünyaya açılmamız gerekiyor. Bu anlamda bunun geçişi olacak.

BUNUN GETİRİSİ NELER OLACAKTIR SİZCE?

Bunun getirisi bir ülkemiz açısından, ülkemizin tanıtımı açısından çok önemli bir kere; ikincisi ülkemizin müzik ve film yapım sektörünün çok iyi bir konuma gelmesi anlamında; üçüncüsü ekonomik bazda döviz girişi, döviz, dövize katkı sağlaması iş istihdamı, dövizsel anlamda daha çok verginin toplanması anlamında katkısı olacağını düşünüyorum.

TELİF ÜCRETİ OLARAK ŞU ZAMANA KADAR NE KADAR ÜCRET VERDİNİZ?

Telif ücreti müzik albümü olarak

BAŞKA ALANLARDA HERHANGİ BİR ÜCRET VERİYORMUSUNUZ?

Telif ücreti; öncelikli olarak sanatçılarımızla yaptığımız antlaşmalarda, telif ücretlerini şirket olarak karşılıklı sanatçılar ile belirliyoruz. Tabii ki yaptığımız sözleşmelerde Msg ve Mesam'ın alacağı telifleri ayrı tutuyoruz. Orada yüzde sekizlik bir oran söz konusu, şirketin ödediği telif ücreti ve ödemeye devam ettiği telif ücreti yönünden.

“K.V.F”NİN FİLM MÜZİĞİ KAÇ SATTI YADA KAÇ ADET ÜRETİLDİ?

Demin de üzerinde durduğumuz gibi sayı çok az. Yaklaşık şu ana kadar 30000 bandrol alındı. 30000 telifi yaklaşık 8-10 milyar. Tabi bu işin mali yönü ben o kadar bilmiyorum ama siz bunu düşünün ki 500000 – 750000 olduğunu... Bu telif ücreti sanatçıya gidecek ücret yönünden, meslek birliklerine gidecek miktarlar yönünden, vergi yönünden değerlendirilsek çok çok önemli rakamları görmemiz çok muhtemel. Mesela bugün 1000 getirmişse 30000 bandrolde bunun 750000 adet olduğunu düşünün

İNSANLARA FİYATLAR YÜKSEK Mİ? GELİYOR, KORSAN OLMADIĞI ZAMAN FİYATLARDA BİR DEĞİŞİKLİK DÜŞÜNÜYORMUSUNUZ?

Yapımcıların sektörel bazda piyasa şartlarında belirledikleri miktarlardır. Bunu ben hukuk servisi olarak çok fazla belirleyemiyorum ama şahsi kanaatimi sorarsanız sanırım müzik yapımcıları korsan olduğu için çok yüksek miktarlara gidiyorlar yani onu 7 yıl'ye de satılsa aynı korsan olacak, 10 yıl'ye satılsa aynı. Ama bunun altında onun maliyeti tam olarak nedir bilemiyorum. Başabaş noktası ve kar marjı konularını açıkçası tam olarak ilgilenmediğim için bilemiyorum.

TELİF HAKLARI NET ŞEKİLDE KORUNUYOR MU?

Türkiye’de yasal anlamda korunduğunu söyleyebilirim yani çıkan yasalar bazında, ancak uygulanırlığı yönünden korunmuyor. Bunu kesinlikle ben söylüyorum ki çıkan yasaları bizim yargı sistemimiz uygulamıyor. Kanun maddelerini kesinlikle hakim ve savcılar tam olarak bu konunun bilincinde değiller. Benim özellikle konuşmak istediğim nokta bu sizin tezinizle ilgili; korsanla mücadele konusunda maalesef biz yargıya tıkanıyoruz. Kendi sanatçılarımız, sinema sanatçılarımız, müzik sanatçılarımız her yıl toplu halde toplanıp meclise gidiyorlar, görüşmeler yapıyorlar. Bir gündem oluşturuluyor korsanla mücadele adına. TV’de olsun, gazetede, radyoda, bu konularda demeçler veriyorlar ama bunlar artık yasamayı aşan bir duruma geldi. Çünkü yasamanın yapabileceği bir şey yok. Artık fazlasıyla bunu hüküm altına aldı. Gerek TCK’da da var buna ilişkin küçük düzenlemeler. FSEK’te de fazlasıyla zaten düzenlenmiş. Biz bunu peki önlemek adına nasıl uygulayacağız? Şimdi size günlük hayatta yaşadığım problemleri aktarayım. Hangi kurumlarda neler yaşıyoruz, korsanla mücadele hakkında? Şimdi yasamız elimizde alıyoruz yasamızı, dilekçelerimizi oluşturuyoruz. Yasayı okursanız 81. in 4. fıkrasında çok açık ve net bir şekilde genel kolluğun zabitanın, il

kültür müdürlüklerinin korsana resen müdahale etme yetkisi var. Ayrıca hak sahibinin başvurusu üzerine de müdahale edebilir. Türkiye’de maalesef ki bu yasada sayılan hiçbir kurum gerekli dikkat ve özenle eğilmiyor. İl kültür müdürlüğü yanından düşünecek olursak ben hiçbir yerde rastlamadım ki il kültür müdürlüğü çok sıkı bir denetim uygulasin bu da raporlar hazırlasin, yıllık korsan üretimi şu kadardır, şuralarda satılır onlara müdahale etmek gerekir, ana dağıtıcılar şuradadır; bu konularda araştırma, değerlendirme yaptığını bu konuda önemli yollar kat ettiklerini zannetmiyorum. Ki rastlamadık

Genel kolluk yönünden düşünürsek, benim iyi diyebileceğim sadece emniyet teşkilatında güvenlik şubeye aktarılmış bu görev güvenlik şube daha dikkatle ve daha titizlikle bu işe eğiliyor. En çok ilgilenen birim onlar.

Halbuki burada bu işi uygulayacak olan emniyet teşkilatında güvenlik şube birimidir diye bir hüküm yok. Burada genel kolluk diyor. Bu genel kolluktan güvenlik şubeyi de anlamalıyız, asayiş şubeyi de anlamalıyız, organize işleri de anlamalıyız, suç üstünü de anlamalıyız. Emniyetin bana göre güvenliğiyle çok fazla bir ilgisi yok. Güvenlik ne yapar? İşte toplumun genel güvenliği ile ilgilidir. Yani mitingi olsun, protestosu olsun, maçlarda olsun halkın toplu olarak güvenliğiyle daha çok iştiler eder ama biz bakıyoruz ki korsanla mücadeleyi emniyet teşkilatı güvenlik şube müdürlüğüne aktarmış. Tabii ki bu sadece güvenlik şube ile olacak bir şey değil. Güvenlik şube bir taraftan mücadele ederken buna asayiş şube de destek vermeli, organize işler şubesi destek vermeli, suçüstü mali şube destek vermeli. Maalesef ki biz bunların desteklerini hiç birinden göremiyoruz. Sadece güvenlik şube bunun mücadelesini verirken koştururken diğer taraftan diğer saydığımız şubeler sadece izlemekle yetiniyor. Sadece güvenlik şube ile de biz bu işin önüne geçemeyiz.

AKTİF OLARAK KORSAN YAKALAMIŞLIĞINIZ YADA YAKALATMIŞLIĞINIZ VAR MI ?

Çok fazla var. Bu konuda baskılar operasyonlar çok fazla var ama ben şimdi olayın yargısal yönüne geçmek istiyorum. Bir arama ve toplatma kararları için gerek bir vcd-dvd dükkanlarına, gerek toplu depolarda, gerek tezgahlarda, gerek işportada bulunması, yakalanması amacı ile yargı yönünden, savcılıklara ve savcılıklardan da hakimliğe başvurduğumuzda sulh ceza mahkemeleri bakıyor ve çok üzücü sonuçlar

alıyoruz. Öncelikle Cumhuriyet Savcılıklarına bu yönde başvurduğumuzda Cumhuriyet Savcılığının arama toplatma kararını, özellikle çok genele yaymaksızın adres tespiti yönünden olaya bakması ve adres tespitini aldıktan sonra sadece gündüz uygulama kararı çıkarması yönünden incelemesi yüzünden biz çok önemli sıkıntılar yaşıyoruz. Açıkçası benim korsan ile mücadelede çok önemli gördüğüm nokta, engellenmesi yönünde daha çok yargıda tıkanıyoruz. Mesela İstanbul'da bütün geneli de değil, bir bölgeyi ele alalım: Kadıköy bölgesi. Şimdi ben vatandaş olarak siz olsun bende olayım, şu anda çıkalım Kadıköy'ü gezdiğimizde yer yer ya birkaç tezgahta ya da VCD, DVD dükkanlarında satışını görürüz. Herhangi bir korsan ürünün; bu müzik olsun, film olsun firma yönüyle, firmanın çıkardığı ürün "K.V.I" filminin ve örnek olarak verilem, bunu toplatmak üzere ben Kadıköy bölgesinde savcılığa başvuruyorum. Savcı bakıyor nerelerde satılıyor bunlar; bütün Kadıköy'de efendim tanık tam adres bildir tamam bildiğimiz adresler ve bilmediğimiz adresler ama şu bir gerçek ki bunun tüm genele uygulanması gerekiyor. Ama yok diyor bana net adres bildirmezsen ben bu kararı vermem savcının bir yönden haklılığı var. Çünkü arama toplatma kararı yönünden gerek kendisi resen, gerek hakimliğe sevk ettiğinde çok genel bir karar çıkarsa kötüye kullanılabilir. Ama biz artık bu durumu aştık. Biz artık bu durumun önlenmesi yönünde sadece bunu düşünerek bu kararın önüne geçmemeliyiz. Bahsettiğim konu bu.

KORSANIN BASILDIĞI YERLER UFAK ÇAPLI YERLER Mİ? YOKSA ORGANİZE BAZDA BÜYÜK ÇAPTA YERLER Mİ?

Araştırma olarak ne kadar bulabiliriz ki? Bunların basıldığı yerler, yani yer yer bir iki dükkanda rastlayabilirsek rastlarız. Diğer türlü şu çok derin araştırmalar sonucunda bulunabilecek yerler.

BU KONUDA HİÇ DUYUMLARINIZ BİLGİLERİNİZ VAR MI?

Bu konuda sadece güvenlik şube ile çalıştığımızda bilgi alabiliyoruz. Onlarında sadece resen müdahale etme yetkisi var. Benim gelmek istediğim nokta savcılıklarda bir savcının resen müdahale yönünde arama toplatma kararını acil iş olduğu halde geç kalmalarında.

Sakıncalı bir durum olduğu için resen müdahale etme yetkisi var. Mahkemeye sevk ettirmeksizin sulh ceza ama çoğu savcılık bunu vermiyor. Direk kendisi vermiyor, ben vermem diyor. Bu iş hakimlikten çıkan bir karar olması gerekir. Sulh cezaya

gidiyoruz savcının verdiği dilekçe ile sulh ceza bakıyor. Ben şu an bu kararı veremem niye birkaç gün incelemem gerekiyor? İyi de birkaç gün içersinde satış devam ediyor ve bunun ilk günlerinde müdahale etmek gerekiyor yoksa korsanın çıktığı ilk günler bazında düşünürsek birkaç gün inceleyene kadar o zaten fazlasıyla satılmış olacak. Dolayısıyla hem burada acele işlerden olması yönünden karar çıkmıyor, hem geneline karar çıkmıyor, hem de üçüncü nokta akşam arama ve toplama kararı çıkmıyor. Sadece gündüz saatlerinde olabilecek bir şey değil yani kış mevsimindeyiz. 17:30'da hava kararıyorsa, tezgah 18:00'de çıkıyor. Çünkü arama ve toplama kararını gündüz veriyor hakim veya resen vermişse savcılık tabii bu durumda güvenlik şubede müdahale edemiyor. Dvd,vcd dükkanları gece 00:00 saatlerine kadar açık şimdi adamlar zaten gündüz satış yapmıyorlar ki çok az satış yapıyorlar, satışın %90'a yakın kısmı akşam iş çıkışında belli merkezler de ve dvd,vcd dükkanlarında özellikle gece çıkarıyorlar bunları. Korsanı gündüz satmayıp gece çıkıyor. Türkiye'de korsan atışı hava karardığı anda serbest.

Bu da akla durgunluk veriyor. Bu konuda çok çok duyarlı güvenlik şube müdürleri olursa resen eleman gönderip, personel gönderip bu işin sonucuna varabilir. Ama yargı tam olarak bu sistemin bilincine varmış değil, korsanın nelere mal olduğunu ülkemize ne kadar büyük zararlar vermiş olduğunun farkında değil. Yargı bir taraftan zaten çok yoğun. Evet, hakimlerimiz, savcılarımız özellikle İstanbul'u düşünürsek bir çok işleri var. Üzücü olan şu ki biz bu konu ile ilgili başvurduğumuzda bu konuya hafif gözüe bakıyorlar tutuklanmak üzere bir dosya gelmiş, bir ağır ceza dosyası var ya da başka suçlar var biz bu dilekçeler ile başvurduğumuzda konunun ağırlığını pek anlatamıyoruz. Açıkçası onlar için bir hafif hani nerden geldi tarzıyla bakıyorlar, hani bir de acil iş olduğumuz için diretiyorsunuz, haklı olarak tam anlamıyla bir karşı tavır koyuyor. Haklı olarak siz bana bunu diretmezsiniz diyor. Çoğu yerde hakim ve savcılarda bunu yaşıyoruz. Beni sıkıntıya sokmayın diyor. Ben acele karar veremem diyor. Üç günüm var diyor.

Tamam yasada çok daha güzel hükümler var. Sen tuta tuta sen o üç günümü aldın yani o yasada?

KORSAN SEKTÖRÜNÜN PAYI SİZCE NE KADARDIR?

Korsanın Türkiye’de yıllık 4.5 milyar dolar civarında bir kayıt dışı bir miktarı var. Bu çok yönlü olsun, bilgisayar programları olsun, hepsinin kayıt dışı miktarı 4.5 milyar dolar.

SEKTÖR O KADAR KAZANIYOR MU SİZCE ?

Sektör, bence müzik sektörü ölmek üzere. Sanatçılarımız artık çok fazla bir şey üretmek istemiyorlar. Şevkleri kırık. Hani bir şey üretsem zaten, sanatçı zaten ürettiği ile ayakta duruyor, ürettikçe var olacak ama ürettiği şey heder olursa ve elinden haksız bir şekilde her defasında alınırsa insanlarda bir şey üretmek istemiyor. Bu müzik sektöründe, bu yönden devam edelim çok çok önemli şeyler var. Üzüntüler, ümidin kırılması durumları var. Yani müzik sektörü artık bitme noktasında.

ŞİRKETİNİZİN GELİRLERİ NELERDİR?

Şirketin gelirleri TV kanallarına, dizi yapıldığında bunun belli bir maliyeti ve o maliyet üzerinden belli bir kar marjı, sinema yapımlarında gişe yönünden gelirler yapımlar çok ilgi görmüşse marsendayzing ürünleri var. O yapıma ilişkin üretimi ve pazarlanması var.

SİZİN VAR MI?

“K.V” dizisinde oldu.

ONLARIN KORSANLARI OLUYOR MU?

Onların zaten biz üretmeden korsanı çıkmıştı. Ayrıca yine, tutan bir dizi yapım film varsa bunun müziklerinin GSM operatörleri tarafından cep telefonlarına aktarılması. Bunlardan başka tutmuş yapımlarda reklam alma söz konusu olabiliyor.

DİĞER ÜLKELERDE TELİF KONUSU HAKKINDA BİLGİNİZ VAR MI?

Diğer ülkelerde yasal düzenlemeler açısından, gerek toplumun bilinci açısından, gerekse kolluk kuvvetlerinin mücadele verme ve müdahale etme açısından ben çok iyi oldukları düşünüyorum. Diğer ülkelerde sıkıntı internet yönüyle yaşanıyor. Amerika’da

korsan kayıp ve korsan gelişimi %80'i internette % 20'si de üretim yönünden ama Amerika buna müdahale edemiyor.

HİÇ MÜDAHALE EDEMİYOR MU?

Hiçbir yer müdahale edemiyor. Mesela kendi filmimizde de yaşıyoruz. Bir yerlerden bir görüntü alınmışsa bu bir defa bir internet sitesi üzerinden yayınlanıyor.

SİTE SAHİBİ BULUN MUYOR MU?

Site sahibi bulunuyor gerek IP numarası ile gerek diğer sitelerde ürün almışsa onların genel serverlarından bulunuyor. Ama bununda önüne geçilemiyor çünkü her ne kadar bu bulunsa da o internet sitesi kapatılıyor ancak iki saat sonra bir başka internet sitesi üzerinden yayın yapılıyor.

O ŞAHIS BULUN MUYOR MU?

Şahis bazen bulunuyor ama çoğu zamanda bulunamıyor. Film daha gösterime girmeden, filmin senaryosu internette yayınlanıyor

BU NASIL OLABİLİR SİZCE?

Bu mesela, amatör bir yayıncı tarafında ki, onun amatör olduğunu düşünüyorum ben, bizim filmimizin figürasyon aşamasında yer alan bir kişi tarafından internete Kahramanmaraş dan bir IP numarası ile bulduk ve tespit ettik ama bunun yaptığı amatörce bir çalışma idi.

YANI SEKTÖRÜN İÇİNDEKİLER BİLE KORSANA YARDIMCI OLABİLİYOR MU?

Evet, evet! Yani çok rahat, bunun gelir kaynağı da yok. Yani internete verip gelir de elde etmiyorsunuz. Bunu bir hobi olarak düşünüyor insanlar. Ben buldum yayınlıyorum, hadi herkes paylaşsın.

VE BU ŞAHIS FİLMDE OYNAYAN BİR KİŞİ?

Evet. Figürasyonda yer alan bir kişi çok ilginç bir durum. Tabi buna ceza davaları açıldı. İlerde, birkaç yıl sonra bir karar çıkar umudu ile bakıyorum. Senaryoyu bire bir internette yayınlamış

BUNA BENZEYEN BAŞKA DURUMLAR VAR MI?

Yargıda var mesela örnek verirsem, yargı ve kolluk kuvvetleri yönüyle örnek vereyim. Şimdi sürekli üzerinde durduğum nokta yargı, yargıda tıkanıyor olmamız. Bir; çok genel kolluk kuvvetlerince olsun, bizim başvurularımız sonucunca olsun bir çok operasyon yapılıyor, bir çok baskınlar yapılıyor, baskınlar sonucu yakalanan kişiler maalesef tutuklanma derecesinin alt sınırı olan tutuklanmaya yeterli görülüyorlar. Halbuki alt sınırı yeten bir sınır yani iki yıldan dört yıla kadar, cezası öngörülen bir suç fakat hakimlerimiz bu yönde karar vermiyor.

NEDEN VERMİYOR?

Bu hakikaten bende anlamış değilim. Alt sınır olarak düşünüyorlar ve CUMUK 104'de tutuklamayı gerektiren nedenler vardır. Bunlar kişinin kimliğinin belli olmaması, adres tespitinin yapılamıyor olması, başka bir kimlik ibraz ediyor olması olabiliyor. Daha çok hakimler ona bakıyor. Kişinin kimliği üzerindeyse, adresi belli ise ben o zaman salıvereyim gitsin ama o adamı saldığınızda, sanıldığında biz iki saat sonra bir başka ilçede yakalıyoruz. Elinde aynı CD ile yakalıyoruz ve benim hakikaten günde 4 defa yakalanıp yine 4 defa serbest bırakılıp aynı satışı yapan kişileri biliyorum.

AYNI GÜN İÇERSİNDE Mİ?

Evet aynı gün içersinde. Mesela Kartal'da yakalamış, iki saat sonra Kadıköy'de yakalıyorsun yani o kadar garip bir duruma düştü ki bu iş hakim savcılar olsun, baş savcılar olsun, bu konuyu müzakere ettik onların daha çok söylediği şey tutuklamayı gerektiren sebepler göremediğimiz için tutuklama veremiyoruz. Ama bizim üzerinde durduğumuz nokta bu, sürekli ve yaygın işlenen bir suç. Kişiyi bir defa yargıyorsunuz önünüze gelir. Tutuklama nedenlerine bakarsınız, tutuklamayı gerektiren nedenlere bakarsınız, onlar mevcut değildir. Salıverilir bu kişi. Otuz defa karşıma geliyorsa onun tutuklanmamasını gerektiren önemli bir şey olamaz bence dolayısıyla yargıda yaşanan bu sorun, korsanın çok daha rahat ve legal yapılması düşüncesini doğuruyor insanlarda. Zaten bilinçsiz, çoğu eğitimsiz, belki ilkokul mezunu bile değil, belki doğudan, güneydoğudan, karadenizden getirilen, yani 18 yaşından küçük çoğu dedikleri şey: “ ağabey nasıl olsa cezası yok! Yakalıyorlar iki saat içerde kalıyoruz “

TEZGAHLARDA MI OLUYOR BU İŞ YOKSA DAHA BÜYÜK ÇAPLI İŞLERDEN Mİ?

Arkalarında çok daha büyük kişiler var .

4,5 MİLYAR DOLAR DEDİNİZ ÖYLE DEĞİL Mİ?

Evet 4.5 milyar dolar. Onu Türkiye’de belli başlı ana üreticileri ve ana dağıtıcıları var.

KİM ONLAR YANI BİLİYOR MUSUNUZ?

Bizim tahmin ettiğimiz kadarıyla, edindiğimiz bilgiler doğrultusunda daha çok bu işi Kayseri dolaylarında yapılıyordu. Daha sonra Diyarbakır çevresine kaydı bir takımında kim olduğunu bilmiyorum ama son dört yılda piyasa da doğu ve güneydoğuda bir hakimiyet söz konusu. İlk zamanlar Kayseri elindeydi, Kayseri tekindeydi ve Tahtakale’de genel bir dağıtım ağı varmış. Bu da belli başlı bilinen isimlerdenmiş. Türkiye’de 10’u geçmez aslında ana üretici, ana dağıtıcı, zaten bunun üretimi ve dağıtımını oldukça kolay olduğu için öyle üretim yerleri var ki, bir anda 60 tane koyduğunda bir dakika içerisinde atıyor. Yani bir dakikada 60 tane cihazları yakalasanız da toplasanız da bu cihazlar 2000 dolar civarında.Ama yapanlar umursamıyor ki.

KOPYALAMA CİHAZLARI VE ONLARIN FİYATLARI VE GENEL DURUMU HAKKINDA NELER DÜŞÜNÜYORSUNUZ??

Satışının kontrollü olması gerektiğini düşünüyorum. Müzik piyasasından biz özellikle kontrollü olmasına adres tespitli satışların yapılmasına istiyorduk. Daha çok cd yönünden, büyük firmalardan bunlar cd satışlarının yüksek miktarda olanlarında, özellikle kimlik tespiti ve adres tespiti yapılmasını ve bunun kontrolü yönünde çalıştıklarını söylemiştir. Müzik sektörü yani bir kırtasiye boş cd’yi 10000 adetle almaz hani alacağı belirli miktardır, satacağı zaman bellidir. Siparişi bellidir ama bir sipariş geliyor ki, iki milyon cd, bos cd daha çok bunun önüne geçmeye çalıştılar zamanında ama geçemediler. Satış yapılmasın denirdi ama ilginç noktalardan işte temin ben güvenlik yönünden ki çok daha yakalananlara sanıklar yönünden örnek vermiştim ama başımıza gelen ilginç olaylar, mesela yargı yönünden bir dilekçe ile savcıya başvuruyorsunuz savcı cd’ye bakıyor. Bir tane daha var mı? Diyor. Akşam izleyip getirim diyor. Dalga geçermiş gibi bu olaya müdahale eden önemli amirlerin artık kendi aralarında dalga geçen tarzda, bilmem ne amirin bilmem ne cd’leri olarak üretiyorlar.

Tamam hadi gerçek görüntü değil ama cd'nin üzerine bilmem ne fotoğrafı yapıştırmış, altına da yazıyor, "bilmem ne amirim seks maceraları" diye piyasaya sürüp kendi aralarında böyle dalga geebiliyorlar. O kadar ilginç o kadar üzücü Şeyler oluyor ki.

PEKİ O AMİR NE YAPIYOR?

Amir hiçbir Şey yapamıyor, yani onu yapsa görevi dışında belki Şahsi olarak müdahale edebilir ama onun dışında resmi görevli olarak hiçbir Şey yapamıyor.

TELİF HAKALARI KONUSUNDA UZMANLAşMANIZIN SEBEBİ NEDİR?

Bence zgn olarak yaratıcılık anlamında, yeniden yaratılmış yeniden oluşturulmuş çok fazla alıntı bulunmaksızın yaratılan ortaya konulan soyut bazlı Şeyler telif doğurur diye düşünüyorum.

TELİF HAKLARI ÜZERİNE Mİ AğIRLIK LISINIZ?

Fikri snai haklar telif hakları marka patent.

TELİF HAKLARININ GELECEğİ HAKKINDA NELER DüşüNüYORSUNUZ?

Telif haklarının geleceği hakkında, öncelikle Şu sektör yönünden çok önemli olduğu için ve bunun önlemi alınmazsa telif haklarının geleceğinde çok daha haksız rekabetlere uğrayacağını düşünüyorum.

NELERE DİKKAT EDİLMESİ LAZIM?

İnternet yönüyle çok ciddi çalışmalar yapılması lazım. Korsanın piyasayı dengelediği söylüyorlar. Hayır yok öyle bir Şey! Ama insanlarda 2.5 ytl vererek film izleme kültürü oluşturuyor gibi. Ben o kadar açıkçası iyi niyetli, ütopik ya da duygusal yaklaşamıyorum. Yani kültürel bazda kültürel gelişim sağlanıyor ve haklar iğneniyorsa ve bu çiğnenen haklar yüzünden kültürel gelişme sağlanamıyorsa bu çok yanlış bir Őeydir.

PATERNALİZM DİYE BİR KAVRAM DEVLETİN MÜDAHALE ETMESİ İNSALARIN ALIŞVERİŞ YAPACAĞI YERLERDE ENGELLEME GERÇİ BENİMSENİYOR AMA BÖYLE OLAMASI GEREKİYOR MU?

Hat safhada bilinçlendirme olması gerekiyor. O uzun bir süreç, dersler ve seminerler verilmesi gerekiyor ama bu bilinci aslında herkes taşıyor lakin yeni çıkan bir şeyi bilinmesi duyurması görünmesi merakı vardır ya; kendilerine en rahat gelen yolu, en kolay ulaşabilecekleri yolu, korsan.

ONLARDA MI BİLİNÇSİZ SİZE?

Ben yargının büyük bir çoğunluğunun bilinçsiz ve ilgisiz olduğunu düşünüyorum açıkçası.

PEKİ BU İŞE HANI KAYIT DIŞI DİYORUZ YA MALİYE BAKANLIĞININ BAKMASI GEREKMİYOR MU ASLINDA?

Gerekıyor aslında ama maliye bakanlığı, mali şube pek bir şey yapamıyor. Şimdi bu korsan satan dvd ve vcd dükkanları var. Bunlar belirli bir iş yeri açma ruhsatı ile açıyorlar ve açtıkları iş yerlerinde suç işliyorlar. Bu iş yerinin kapanması gerekiyor, ruhsatın iptal edilmesi gerekiyor fakat bu iş yerlerinde yakalandığında bu vcd ve dvd'ler korsan malzemeleri orası güvenlik kuvvetlerince mühürleniyor. Çoğunda mühürleniyor ancak mühürler sökülüyor ve bunlar devam ediyorlar işlerine ama bunu denetleyen bir belediye mekanizması yok. Belediye zabıtaları olsun, başkanları olsun, bütün personeli olsun, belediye sınırları içerisinde ne kadar korsanın, kimler tarafından satıldığını çok iyi biliyorlar ve cd dükkanlarını tek tek biliyorlar, çarşı pazarlarda tezgahlara nereden çıktığını çok iyi biliyorlar ama belediye de bu konuya müdahale etmiyor. Aslında zabıta çok rahat tespit edebilir. Zabıta esasında sağlık denetlemeleri var. Diyelim ki bir kasabı, marketi bir başka dükkana girdiğinde yetkisi doğrultusunda bunları nasıl yapıyorsa vcd ve dvd denetleme yetkisi var. Bir iş yerini ruhsatının iptali yoluna hiç biri gitmiyor.

BU İŞTEN BİR MENFAATLERİ VAR MI ACABA?

Hayır!Hayır! Açıkçası menfaatten çok zararları var niye diyeceksiniz. Sinema salonlarında bizim satın aldığımız biletlerin % 16'sına yakın belediyelerin aldığı bir pay, yani resmi harç var, resüm var. Belediye başkanlarına yolum düştükçe uğruyorum, yanlarına gitiyorum. Sizin belediye sınırları içerisinde olması tamamı ile sizin zararınıza

belediye kaç sinema salonunuz var? Mesela 5 -6 adet. Burada izlenecek bir sinema filminin, şu izlenme oranlarıyla size getireceği miktar ne kadar şu kadar peki korsana bu şekilde müsaade eder ve göz yumarsanız bu kayıp sizden çıkmış sizden gitmiş oluyor mu? Evet oluyor diyor, o zaman daha bir ciddiyetle ama çoğunun bilgisi yok hakikaten öyle mi? diyorlar. Haberleri yok halbuki o resmun, verginin, harcın her bir bileten %16'sının belediye kasasına girdiğinin aslında biliyorlar. Yani 10 ytl'lik bir biletin 1.60 ytl'nin kasalarına girdiğini biliyorlar .

Ve hala belediye korsana göz yumuyor, müsaade ediyor yani dört bir koldan baktığımızda aslında resen müdahale etme yetki ve haklar tamamıyla çok güzel bir şekilde düzenlenmiş ama ne il kültür müdüründen, ne belediye başkanından, ne emniyet müdürlüklerimiz, ne de yargımız bu işi ciddiyetle eğilmiyor. Biz bunun satışını pazarlarda olsun, dükkanlarda olsun, en azından satışını önleyebilirsek internet kullanımı çok yaygın değil, belki %20 oranındadır. Daha doğrusu internette de belki önlemler almaya başlayacağız. Daha ileri teknolojiler ile belki bunun giderilmesi sorunlarına bakacağız. Ama bu aşamada bunlara dahi geçemiyoruz.

Sitelerimiz var. Onlardan deliller toplayıp savcılıklara baş vuruyoruz.ama savcılıkta sonuçta yeterli tetkik, deliler bulmadığı için onlarda bir şey yapamıyor.

Mülakat 2.

POZİSYONUNUZ? KAÇ YILDIR BU İŞİ YAPIYORSUNUZ?

İnternet Araştırmacılığı - Sinema Kontrollüğü, 5 yıldır bu işle uğraşıyorum.

EĞİTİM DURUMUNUZ VE ALDIĞINIZ MESLEKİ EĞİTİMLER NELERDİR?

Üniversite mezunuyum. Mesleki eğitimler, şirket içinde genel müdür tarafından zaman zaman verilir. Aynı zamanda araştırma şefimiz de 14 yıllık bir tecrübeye sahip bu konuda, şirket içi eğitimlerimizde zaman zaman olur.

SEKTÖRDE ÜNİVERSİTE MEZUNU OLMANIN BİR ÖNEMİ VAR MI? YOKSA ALAYLI OLUP İŞ HAKKINDA TECRÜBEYE SAHİP OLMAK MI ÖNEMLİ?

Bu işi yapmak için üniversite mezunu olmak gerekmiyor. Biraz meraklı ve araştırma ruhuna sahip olmanız yeterli ama tabii ki kendinizi geliştirmekte çok önemlidir bu iş de .

ALAYLI YADA ÜNİVERSİTE MEZUNU OLMANIN ÖNEMİ NEDİR?

Evet üniversite mezunu olmanın çok bir önemi yok ama tabii ki her türlü alanda kendini yetiştirmek için üniversite mezunu olmak önemli. Özellikle bu iş için üniversite mezunu olmak gerekmiyor.

KURUMUN SEKTÖR İÇİNDEKİ YERİNİ NASIL EĞERLENDİRİYORSUNUZ?

MÜYAP mesela bu işin müzik kolu ile ilgilenen kurumdur. BSA MICROSOFT var bu iş ile ilgilenen.

YAPTIĞINIZ İŞ TAM OLARAK NEDİR?

Yaptığımız iş tam olarak, ülke dahilinde yada uluslar arası olarak stüdyoların veya film şirketlerinin temel olarak telif haklarını korumak. Diyelim ki bu piyasadan korsan toplamakla başlıyor, toplu gösterimlere kadar gidiyor. İzinsiz toplu gösterimlere çeşitli kollara ayrılıyor bu hak savunma durumu çeşitli kollara ayrılıyor.

NE GİBİ KOLLARA AYRILIYOR?

Şimdi dediğim gibi, piyasada birkaç çeşit satış var. Bunlardan bir tanesi seyyar tezgahlar, diğeri dükkanlardaki korsan satışlar. Bunlar müzik, dvd ve vcd dükkanları ya da bilgisayar mağazalarında satışlar olarak karşımıza çıkıyor. Onun dışında elektronik satış yapan mağazalarda da korsan satışına rastlıyoruz. Korsan ürün satışının çok geniş kapsamlı bir piyasası var.

Mülakat 3.

ARAŞTIRMA ŞEFİ

Ben 1990 yılında bu işe girdim. Yabancı ülkelerde de, diğer Avrupa ülkelerinde de; bu teşkilatlar emekli astsubay, emekli subay ve polislerden kuruluyor. İstihbarat da çalıştım, 8 yıl gizli olarak burada çeşitli araştırmalarda bulundum. Şef olarak da bu görevime devam ediyorum. Bu yasalar tam olarak 1987 yılında çıktı. 3257 sayılı yasa daha önceleri pek etkin bir şey yoktu. 1990'da ben buraya girdikten sonra korsanla ilgili mücadele verdik. 1994'de buradaki şirketler ithalatı kestiler. video-cd piyasasındaki VHS kasetler giriyordu. Ondan sonra bir 4 yıl duraklama devri oldu. 4 yıl hiçbir ithalat yapılmadı, şifreli kanallardaki filmlerin korsanı yapıldı veya dışardan getirildi. 1998 haziran itibariyle de Playstation oyunları geldi. Tekrar 1998 aralık aylarına doğrudan cvcd piyasası başladı. Daha önceleri korsanlar video makineleri ile iki saatte bir üretiliyordu şimdi ise dabilketır denilen cihazlar ile işte yeni yakalanan işte bir yerde 67 tane cihaz yakalandı. Bunun gibi çoklu seri üretimler yapıyor. Hızla gidiyor şimdi, üç dakikada bir cd yazılıyor. 67 cd koyuyor adam, 3 dakika 67 tane cd'yi yada 67 tane müzik albümünü üretiliyor. Artık zaten müzik seri vaziyette üretiliyor. Onda görüntü olmadığı için bu şekilde mücadele ediyoruz.

PEKİ BUNLARIN OLDUĞU BELLİ BAŞLI YERLER VAR MI?

Evet, bunların belli başlı yerleri var, özellikle bunun üzerinde çalışıyoruz . 15-20 defa, 30 defa baskın yapıp mallarına el konulan hala ceza almamış insanlar var. Bunlar için savcıya götürmek üzere özel dosyalar hazırladık.

Şimdi bu teknolojik gelişimle birlikte kullanılan materyallerde tabi ki farklılaştı. Piyasa ilk video sektörüyle karşılaştı. Bunlar betakam ve VHS olmak üzere ikiye ayrılıyordu. Daha sonra 1998'de VCD teknolojisi gündeme geldi. Şu anda da VCD in yerini DVD almak üzere. Türkiye için konuşuyorum ben; aslında bütün dünyada, bütün üretimlerde yani film sektöründe müzik sektöründe DVD formatı kullanılıyor.

DIŐ ETMENLERE KORUNMA NE ŞEKİLDE SAĞLANIYOR?

Şimdi telif hakları kanunu var ve bu 5846 ve 12 mart 2004 de 5101 yasa çıktı. 5846 yasa vardı, 2001 yılının mart ayında çıkmıştı. Tekrar üç yıl sonra 5101 sayılı ek yasa çıktı ve onunla biraz daha etkili olmaya başladı. Fakat bizim en çok muzdarip olduğumuz konu bütün korsanla yasal çalıŐanların cezaların ıkmayıŐı yani bir cezalar çıkmıyor bir fabrika baskını oldu o kadar. Yani cezalar çıkıyor tecil oluyor. Şu anda uygulama yok.

Bu yasanın yeniden düzenlenmesiyle birlikte, seyyar tezgahlarda bir azalma tespit ettik Bunun bir sebebi de çıkan yasaya göre dışarıda devriye gezen polislerin, seyyar tezgahlara savcılıktan izin almaksızın resmen müdahale etmesiydi. 5101 sayılı kanunun çok etkisini gördük Sizde muhakkak görmüŐsünüzdür. Ciddi bir azalma söz konusu. Tabi bu durum seyyar tezgahların ortadan kalkmasıyla tabi ki zlmedi. Dükkanların denetimi daha çok arttı ve biz il denetim komisyonlarıyla ortak çalışmalar yapıyoruz. Onlarla birlikte çok yoğun baskınlar düzenlemeye başladık. Bu son kanunlarla beraber bizim operasyonlarımız daha da sıkladı. Dükkanlar artık çok temkinli davranıyor. Mesela bir dükkana girdiğinizde, raflarında korsan ürüne rastlamayabilirsiniz ama o dükkanın temiz olduğu anlamına gelmez. Genelde korsan ürünlerini “zula” diye tabir edilen gizli bölmelere saklıyorlar ve güvendikleri insanlara satış yapıyorlar. Çok temkinli davranan dükkanlar var, onun dışında tabi ki aleni satış yapan yerlerde var.

ARAMA VE TOPLATMA KARARI MAHKEMELERDEN NE ŞEKİLDE ALINIYOR?

Onları korsan ihbarı geliyor, daha sonra araŐtırmamızı yapıyoruz: Orada gerçekten korsan var mı yok mu diye. Ondan sonra korsanın olduğunu öğrendikten sonra, oradan alışveriş yapıyoruz. O dükkanın tam logosunu, adresini, her Őeyini çıkardıktan sonra o bilgileri avukatlarımıza fakslıyoruz veya e-mail ile gönderiyoruz. Onlar savcılığa 5846 no lu yasaya göre dilekçe veriyorlar. Böylece savcılık tekrar hakime onaylatıyor. 5101 sayılı kanundan önce savcılıkla oluyordu ama 5846 da birde hakim in onayına sunuluyor. Hakim kararı olmadan hiçbir yere giremiyoruz.

PEKİ BU SÜREÇTEN MEMNUN MUSUNUZ?

Hakim kararı olunca kapalı yerleri açabiliyoruz ama savcı kararı olursa kapalı yerleri açamıyoruz ortada ne varsa alıp çıkabiliyoruz.

DENETİM VE DÜZENLEME AÇISINDAN VAR OLAN YASALAR SİZCE UYGUN MU?

Denetim ve düzenleme açısından, uygun ama yavaş denetim ve düzenlemeler daha hızlı olmalı çok vakit kaybı yaşıyoruz. Şu anda her taraf korsanla dolu.

SAĞLIKLI BİR İLERLEME İÇİN NELER YAPMAK GEREKİYOR?

Her şeyden önce elimizde binlerce dosya mevcut. Şu anda savcılıkta da aynı şekilde bu dosyaların bir şekilde sonuçlanması gerekiyor. Cezai uygulamanın olması gerekiyor. Bizim en büyük sıkıntımız, bu sektörde elle tutulur birkaç tane cezanın dışında -biraz önce beyefendi de bahsetti- mesela x dükkanını biz 5 yıl içerisinde 15 kere basmışız ama bir tane dosyası bile sonuçlanmamış, dükkan sahibinin ve artık bu piyasada korsan ürün satışı yapan korsanların hepsi biliyorlar ve aslında hiçbir şey olmayacağını düşünüyorlar. Tabi ki her şey netleştikten sonra, mutlaka olumlu sonuçlara ulaşacağız. Biz umudumuzu yitirmedik. Ama onlar rahatlıkla davranıyorlar, 2 gün önce baskın yaptığımız ve topladığımız tüm DVD'leri aynı miktarlarda iki gün sonra dükkanlarda bulabiliyorsunuz. Yani böyle bir rahatlık söz konusu.

ÇIKAN YASALARDAN MEMNUNMUSUNUZ?

Kesinlikle. Biliyorsunuz 3 aydan 4 yıla kadar hapis var ve 5 milyardan 150 milyara kadar para cezası var. Hakim isterse ikisini birden uygulayabiliyor. Yani en azından, 10 defa 20 defa baskın yemiş kişilere uygulansa, binlerce kişiye değil ama ondan sonra da bilmem ne tarihinden sonra için af çıkartılması lazım. Temizlik yapılması lazım bütün depolar dolu devlet bunları aldıktan sonra birde depolara kira ödüyor. Bir de adam çalıştırıyor. Hani adam çalışsın ama biz depo tutuyoruz Ayrıca biz de bütçemizden, devletin emanet ettiği bütçeden tüketiyoruz.

Şimdi yapılabileceklerin arasında halkın bilinçlendirilmesi yolu var. Yani bu iş arz ve talep meselesidir, halkın bilinçli davranması sonucu bu korsan ürün satışları ciddi derecede engellenebilir. Çünkü alan onlar ve biz halkı söyle bilinçlendirmeye çalışıyoruz: "Aldığınız ürün aslında kalitesiz ürün ve siz bu ürünü eğlence için

alıyorsunuz, kültür için alıyorsunuz. Orijinal ürün ve korsan ürün arasında farklar var, görüntü kalitesi bozuk, ses kalitesi bozuk aldığınız ürün boş çıkabiliyor, x filmi aldığınızı sanıyorsunuz ama içinden bir müzik CD'si ya da bir çizgi film çıkabiliyor. Bu tür kandırmacalar var". Korsan ürün satan arkadaşlar arasında özellikle çok iş yapacağını düşündükleri ürünlerde, ki en son yine yaşadık biz bunu; ilk haftalarda korsan ürün çıkartmak için ellerinde materyal yoktu. Yani sinema kaydı yapamadılar ama buna rağmen piyasada bu filmin VCD ve DVD'lerini bulduk İçindeki bütün ürünler başkaydı, ya boş CD'lerdi ya da kartonet hazırlamışlar ama insanlara bunları 5 milyondan, 7 milyondan satıyorlar. İnsanlarda dönüp bulamazlar bunları, boşu boşuna paralarını sokağa attılar. Tecrübelerimizden ve yaptığımız araştırmalar sonucunda, biz bu korsan piyasasındaki insanların bazı örgütler ile bağlantılı olduğunu düşünüyoruz. Onların belgelerinden bir kısmı elimizde var ama çok gizli bilgiler bunlar. Bizim kendi tuttuğumuz belgeler.

Şimdi emniyet müdürümüz geçen basın toplantısında direk olarak örgütlere gittiği, nerede para varsa arkasında bir çete oluşumun olduğunu açıkladı. Bir uyuşturucu olayında da arkasında bir çete örgüt vardır.

PEKİ BU KURUMLARIN YAPTIĞI BİR ŞEY VAR MI ?

Şu anda yaptıkları bir şey var gibi. Geçenlerde müzik yapımcıları MÜYAP ve sanatçılar, başbakana kadar gittiler ondan sonra biraz daha hareketlendi. O arada güvenlik büro biraz daha ilgilenmeye başladı. İç işleri bakanlığı tarafından gördüğünüzü alın diye genelge yayımlanmış olabilir. Biz söylediğimizde gidin tezgahı alın diye, onlarda gidip alıyorlar. Ardından kontrol ediyoruz. Yani gece saat 9'da, ben bir tezgah gördüm ya da siz şikayet ettiniz diyelim. Gördüğünüz tezgahın açık adresini verdiğiniz zaman ekip gönderiyorlar oraya, gece de olsa alıyorlar. Aynı bir yerde hırsızlık var dediğiniz gibi. Ama bütün olay adliyede takılıyor. Benim 16 yıllık tecrübem var, eskiden de takılıyordu. Yani yoğun artık Hızlanması lazım. Yani bir yöntem getirip bir kısmını başka bir şekilde yapıp büyük ele başlarına cezayı verilmesi lazım. Çok yığıldı.

GELİRLERİNİZ NELERDİR?

Aslında üyelik sistemiyle kurulmuş bu şirket . Biz Amerika MPA'ın Türkiye temsilcisiyiz. Daha önce nedeniyor bütçemizi MPA destekliyordu ama biz Türkiye'de

kendimize lokal üyeler bulduk Onların aidatlarıyla bütçemizi sağlıyoruz.

ÜYELERİNİZ ADINA NELER YAPIYORSUNUZ?

Asıl korsanla mücadele faaliyetinde bulunuyoruz. Bir de sinema kontrol sistemimiz var. Üye şirketler aslında sinemalara filmleri ithal eden şirketler, sinemalardan üye şirketler hasılat paylaşımı yapıyorlar, sinemaların hasılatlarının kontrolü için oraya, seanslara elemanlar gönderip içerdeki kişi sayısını kontrol ediyoruz genelde öğrenciler ile çalışıyoruz. Hafta sonları sayım yaptırmak için öğrenciler gönderiyoruz. Onlardan rakamlar alıyoruz, o rakamları film şirketlerine gönderiyoruz, onlarda bu rakamları bordrolardan bizim verdiğimiz rakamları, hasılatta bir kaçak bir kaymanın olup olmadığını anlamak karşılaşıyorlar.

TELİF HAKKI NEDİR?

Telif hakkı bir fikir yada sanat eserinin yapan kişinin emeğinin karşılığıdır, emeğinin korunması durumudur.

TELİF HAKLARININ GELECEĞİ İÇİN NELER DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Son yıllarda özellikle internet teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, telif hakları ihlal edilmeye başlandı, ki bu çok önemli bir konudur. Çünkü bizim gibi ülkelerin DVD-VCD bulmanız söz konusu. Yalnız Avrupa ülkelerine ya da Amerika'ya gittiğinizde ortalıkta çok fazla DVD ya da VCD ye rastlayamıyorsunuz. Çünkü artık bu telif hakları ihlalleri internete kaymaya başladı. Bunlar film download ederek gerçekleşiyor ya da insanlar sitelerine istediğiniz medyaları yerleştiriyorlar siz siteye girerek film seyre diyorsunuz veya müzik dinliyorsunuz. Aynı zamanda paylaşım yapılan bazı programlar var bu programlar vasıtası ile insanlar ellerindeki ürünleri format değiştirerek yükleme yapıyorlar ve bu programlar aracılığı ile ortak paylaşım alanları açıyorlar.

MÜCADELE ETME İMKANI VAR MI ?

Tabi ki de var. Biz mücadele ediyoruz zaten, beş senedir bütün dünyada mücadele ediliyor, bunun süreçleri normal piyasadan biraz daha farklı. Şimdi ihlal olan internet siteleri var, bazı haber grupları var, bazı insanlar ilanlar vasıtası ile mail adreslerine bıraktıkları ilanlar ile satış yaptıklarını ilan ediyorlar ya da bazı internet sitelerinde

indirme imkanı veriyorlar. Belirli ücretler karşılığı biz bunları araştırıyoruz, avukatlarımıza bildiriyoruz elimizde somut örnekler oluyor. Bu ihlaller hakkında ve örnekler ile savcılığa başvuruyoruz, onlardan baskın yapmak üzere izin kağıdı çıkarıyoruz. Ya da ihlal yapılan sitede çok fazla içerik söz konusu ise site kapatma isteminde bulunuyoruz ve site kapattırıyoruz.

BU GÜNE KADAR KAÇ TANE SİTE KAPATTIRDINIZ?

Bu güne kadar onlarca site kapattırdık. Bunlardan ilki, “divx alt yazı com“ du, en fazla ses getiren o idi. “divx alt yazı com“ sitesinde bir filmin alt yazılarını bulabiliyordunuz, vizyonda ya da vizyon dışı bütün filmlerin alt yazılarını bulabiliyordunuz. Kapak resimlerini bulabiliyordunuz ve çok geniş bir kitleye hitap eden bir internet sitesiydi. Biz bu web sitesini kapattırdık.

PEKİ SAHİBİNE ULAŞILDI MI ?

Sahibi Türk'tü ve sahibine de ulaşıldı ama site isim değiştirip tekrar faaliyete geçti. Biz onun da araştırmalarını yaptık Onlarla da müdahale ettik Fakat internette şöyle bir durum var: siz «a nokta com » u kapattırsanız, « b nokta com » olarak faaliyetine devam eder.

BU KONUDA NELER YAPILABİLİR?

Eğer şahıs aynı ise, yani internet sitesi o şahsa ait ise ve birden fazla ihtar uygulanmışsa, kapatma uygulanmışsa bir şekilde dava açılıp sonuna kadar gidilebilir.

İNSANLARIN DAHA DÜŞÜK FİYATLI ÜRÜNLERE YÖNELME SEBEBİ SİZCE NEDİR?

Sadece eğitimsizlik değil tabi. Bunda ekonomik durumda çok büyük etken. Genelde yapılan ihbarlardan alınan ve topladığımız bilgilere göre, insanlar orijinal VCD yada DVD'lerin ücretlerini çok yüksek bulduklarını dile getiriyorlar. Ama telif hakkı dediğimiz şey aslında pahalıdır. Çünkü bir DVD yi çıkarırken ödediğiniz bir süre masraf söz konusu. Genelde halk bu durumu çok fazla değerlendirmeden direk korsan ürün ile karşılaştırma yapıyor ve korsan ürün tabi ki çok daha ucuz geldiği için ona yöneliyor. Korsan ürün tabi ki ucuz olacak çünkü onların hiçbir masrafı yok. En başta telif hakkı ödemiyorlar. Bu sebepten orijinal üründen her zaman korsan ürün daha ucuz olacaktır. Yani orijinal ürünü 3 liraya inderseniz korsan ürünü 50 kuruşa satarlar. Bu

daha önce denenmiş yapılmış bir şey.

Burada ben bir saptamaya vardım. 1994 yılında İngiliz x firması vardı, bu firma video kasetlerin fiyatlarını örneğin 1 ytl iken, o 0.50 kuruşa indirdi bir müddet böyle devam etti, hani pahalı dediler ya! 50 kuruşu indiği zaman yine ABT firmasının video kasetleri korsan yapıldı. Ondan sonra İngiliz firması altı ay içerisinde – Topkapı'daydı üretim yerleri - toplandı gitti, piyasadan üzülerek söylüyorum çekildi. Daha sonra diğerleri de çekildi. Yani ucuzlatmak korsanı önlemeye yetmiyor.

FİYATLARIN ARTMASINI ENGELLİYOR MU?

Tabi fiyatların artmasını engelliyor ama o konuda çok fazla da bir şey diyemeyiz.

BU SEKTÖRDEKİ KORSANIN PAYI NE KADARDIR SİZCE?

Geçtiğimiz yıllarda korsan ürün, yasal ürünün önüne geçmiş durumdaydı. Özellikle son altı aydır bu durum tam tersine dönmüş durumda. Yasal ürün korsan ürünün önüne geçmeye başladı ama bu tam istatistik tutulacak bir konu olmadığı için size net bir cevap veremiyoruz.

Benim piyasadan gördüğüm kadarıyla, yasal %60 - %70 oranındayken korsan %30 civarındadır. Ama bu tabi ki fiziki olan... Buna interneti de katabiliriz.

TEKNOLOJİK GELİŞMELER SİZCE KORSAN ÜRÜNÜ DESTEKLİYOR MU ?

Evet yani aslında MP3 için bir şey diyemem ama dünyada DIVX satışı diye bir şey yok. Tüm dünyada DIVX playerlara çok rahat bir biçimde ve üstelik çok da uygun fiyatlara ulaşabilirsiniz. Yani bu durumda teknolojinin gelişmesiyle telif haklarının korunması çok daha zor hale geldi. Ama biz kesinlikle teknoloji gelişmesin demiyoruz sadece kötüye kullanılmasını diyoruz. Herhalde bunu engelleme durumu da yok.

SİZİN ÜYENİZ OLAN KURULUŞLARDA AZALMA OLDU MU?

Hayır, aksine artış yaşadık

PİYASA OYUNCULARINDA BİR AZALMA OLDU MU?

Onlar da bir azalma olmadı olduğu gibi devam ediyor .

AB BÜTÜNLEŞME SÜRECİNDE TELİF HAKLARI YAPISI SİZCE NASIL OLACAKTIR?

Şimdi bu uyumla ilgili yapılan çalışmalar bizi çok olumlu yönde etkiledi. Biliyorsunuz çıkan bütün yasalar uyum birliği kapsamında ilerliyor. O yüzden olumlu bir gelişme bizim için, yani hız veriyorlar. Hükümet olsun, güvenlik olsun artık üzerine düşüyorlar. Gündeme geldi. Biz yıllardır uğraşıyorduk, bu şekilde gündeme oturmuyordu. Bunlar bizi çok memnun ediyor. Bundan daha önceki yıllarda telif hakları ile ilgili haber yaptırmanız çok mümkün değildi ama son çıkan yasadan sonra, tabi ki bizlerin de faaliyetlerinin artmasıyla birlikte çok fazla ses getirmeye başlandı. Artık insanlarda daha fazla ilgi göstermeye başladılar, bilinçlendiler ki bunu bize ulaşan ihbarlardan da anlıyoruz. Ama tabi ki bizim katkımızda oldu. Televizyonlarda çeşitli röportajlar yapıldı, ilanlar var sinemalarda, yine telif haklarının korunmasıyla ilgili.. Çok kısa reklamlar girdi geçtiğimiz yıl onların çok büyük etkisi oldu.

Vatandaş bilinçleniyor. Gitgide küçük çocuklar bile telefon ediyorlar. “Amca şurada gördüm, burada gördüm, işte şuradan film aldım bozuk çıktı“ açık adresine kadar yazdırıyorlar. Özellikle bayanlar çok güzel ihbarlar veriyorlar.

TÜM YETKİLER SİZİN ELİNİZDE OLSA NELER YAPARSINIZ ?

Benim elimde olsa en azından yoğun yapanlara cezasını veririm, gazetelerde ilan ederim. Çünkü benim görüşümce ceza alınmadan önlenmez bu durum. Her türlü toplantılarda, her türlü röportajlarda söylenen bu: Eğer ki gerçekten kararlar çıkmaya başlansa, onlarca dükkan ceza alsın onu gören diğer dükkan sahipleri işin ciddiyetini fark edip biraz daha piyasadan çekilmeyi başlayabilir diye düşünüyoruz. Şimdi ceza almadıkları için avukatlar ile dükkanlara baskınlara gidiyoruz. Devamlı malını alıyoruz ama bu malı iki gün içinde yerine koyuyor. Bize hiç bir tepki yok. Bazı yerlerde psikopatlar çıkıyor ama adamın hiç umurunda değil tekrar koyuyor, “ceza almayacağım“ diyor aynen devam ediyor. Bu seferde giden malın açığını kapatmak için daha bir hızla çalışmaya başlıyor, yani açığımı kapatayım kara geçim diye. Böyle bir döngü var.

Örneğin, Maltepe’de bir ay içersinde 5 - 6 defa baskın yiye yer hala ayakta duruyor. Tamam birinci defasında 5000 tane almışsa, sonuncusundan 500 tane alıyorsun ama adam vazgeçmiyor hala devam ediyor. Ceza almıyor, ben tek çareyi ceza olarak görüyorum. Eşleriyle birlikte olup da ayrılan eşlerin ihbarları çok güzel neticeler veriyor, eşini ihbar ediyor. Mesela Mersin’den bir bayan eşini ihbar etti, gittik bir kamyon mal aldık O evi bulabilmek için günlerce uğraşıyoruz, bazen elimizde adresi olmasına rağmen Esenler tarafında böyle bir olay vardı.

BİR ÖZELEŞTİRİ YAPACAK OLURSANIZ SİZİN KURUMUNUZUN EKSİKLERİ VAR MI ?

Kurumun imkanları biraz arttırılabilir. Biz kısıtlı bütçemiz ile çok fazla iş yapmaya çalışıyoruz yani imkanlarımız biraz daha geniş olsa gerçekten yaptığımız işi iki katına çıkartabiliriz. Gerçi bu bir özeleştirme olmuyor ama, biz hizmet sektörüyüz ve bize üye olan firmaların taleplerini en kısa sürede ve olumlu sonuçlandırmaya çalışıyoruz. Üyelerimizin artışıyla da bu konuda ne kadar başarılı olduğumuz ortada, geçtiğimiz yıllarda biz 5 - 6 üye ile çalışmaktaydık. Son yıl rakamını vereyim size: 18 tane üyemiz var. Şu anda iki katından fazla üyeye sahibiz ve bu bizim verdiğimiz hizmetin geri dönüşüdür diye düşünüyorum. MÜYAP daha çok internet ile ilgili korsanla mücadelede bulunuyor, onun dışında bütün işleri biz yürütüyoruz. Biz piyasadaki fiziki korsanla mücadele ediyoruz.

EKLEMEK İSTEDİKLERİNİZ:

1998 yılı öncesinde video kaset piyasası vardı. O kaseti kayıt edebilmek için bir video cihazı gerekiyordu ve iki saat sürüyordu. Bazen benim yaptığım baskınlarda 15-20 tane video cihazını bir araya getirerek, örneğin x filmi bir anda istiyor, bir tane alıyordu, yirmi tane video cihazından çoğaltıyordu. Böyle yerleri basıyoruz tabii, akşamda filmi isteyenlere kendi mastırı duruyordu, diğer kopyaları veriyordu. Eskiden teknoloji öyleyken, çok zordu korsan ama şimdi teknoloji gelişince korsanın bitmesi çok zor. Bugün Avrupa’da da hiçbir ülkede korsan bitmiş değil ama bizim en büyük dileğimiz en azından Avrupa seviyelerine kadar aşağıya çekebilmek.

Mülakat 4.

BU POZİSYONA GELME SÜRECİNİ ANLATIRMISINIZ?

Daha önce müzik sektörüyle bir ilgim yoktu elektronik sektörü, basın yayın sektörü , ofset hazırlık, endüstri mühendisliği ağırlıklı işler yaptım ama çokta çalıştığım işler içersinde bu türden işleri olan kurumlara danışmanlık onların organizasyonlarının yapılması gibi bazı işleri de yapmıştım. 2001 yılında MÜYAP kurulunca resmen bir davet oldu ve geldim, başladım. Endüstri mühendisiyim.

Bir parçanın iyi olup olmadığını anlarım, tutar tutmaz onu kestirim düzeyinde bakarsanız işe doğru olabilir eğitime hiç ihtiyaç duymayabilirsiniz ama sektörün nerelere doğru yöneldiğini dünyada hangi yeni iş alanlarının açıldığını yada açılacağı türünden bir tahmini yapmak kendinizi yeni değişimleri değerlendirmek istiyorsanız. Birincisi bunun için bir eğitime ihtiyaç var. İllaki diploma anlamına gelmiyor ama bunları takip edebilecek bir eğitime haiz olmak gerekiyor. Bir ikincisi müziğin kendisini daha gelişkin daha tüketici tarafından kabul edilebilir bir hale getirilmesi açısından mevcut değerın ötesine nasıl taşınabileceği açısından da bir müzik eğitime ihtiyaç var diye düşünüyorum beş senelik deneyimin içersinde

DİĞER KURUMLARDA KONUŞMALAR YAPTIĞIMDA ONLAR DAHA ÇOK ALAYLI OLMASINI TERCİH EDİYORLAR BUNUN NEDENİDE ÜNİVERSİTELERDE BU KONU İLE İLGİLİ BÖLÜMLER OLMAMASI MI?

Oraya gelirse telif haklarına gelirse o alanın kendisinde çok büyük hukuk, organizasyon bilgisi , Pazarlama bilgisi alt yapısı lazım dünya örneklerine baktığınız zaman özellikle telif hakları alanını faaliyet yapan kolektif sossyalliti genel başlığı altında baktığınız zaman bu yerlerde bu üç ayağı görürsünüz. Hukukçuları vardır, pazarlamacıları vardır ve işin organizatörleri vardır ve bunların çoğu da alaylı değildir. Yani % 90-95 i iyi eğitim almış iyi eğitim sonrası mesleki tecrübesi olan insanlardan oluşur mesela İngiltere de Ppl in çalışması vardır ve ppl in çalışmasında iki ana birim vardır bir tanesi ardiye birimi gibi çalışır gider sahayı araştırır müziğin nerelerde kullanıldığını saptar iki kullanabileceğini saptar. Bunları getirir lisanslama biriminin bilgisine sunar, lisanslama birimi bunları alır kullanılan yerlere ulaşır neden telif anlaşması yapması gerektiğini anlatır onları telif sözleşmelerine bağlamaya çalışır artı müziğin kullanıla bileceğini düşündüğü alanlara pazarlamacılarını gönderir bak şu

alanda müzik sizin işinize yarar kullanmayı düşünüyorsanız sizinle lisans anlaşması yaparız diye genel bir Pazarlama faaliyeti vardır. Onun sayesinde avrupa da sadece yapımcıların payına düşen ppl in yaptığı sözleşmelerde yıllık GBP53 milyondur. Yorumcularınkini de ppl yapar GBP104 milyondur. 2003 yılının sonundaki rakamları 2004- 120 milyon euro ya çıktı bu, 2005 yılı rakamları daha açıklanmadı.

TÜRKİYE' DE BÖYLE KOLLEKTİF ANLAMLI ÇALIŞMA VARMI?

Yok çünkü diğer meslek birlikleri açısından baktığımız zaman biraz maliyeci eski tür maliyeci mantığıyla yaklaşmış.

KURUMUNUZUN SEKTÖR İÇİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ ?

Müziğin bir endüstri haline gelmesiyle beraber fonogram yapımcıları sektöründeki kilit unsurlardan bir tanesi haline gelmiş vaziyette. Geçmişe bakarsak fonogram yapımcıların bir hakkı yok zaten sadece eser sahiplerinin hakları var ama ne zamanki endüstriyel bir hale geldi bir taşıyıcı üzerinde kayıt edildi ve kullanılmaya başlandığı andan itibaren fonogram yapımcısının önemi gündeme geliyor onların hakları önem kazanmaya başlıyor geçmişte olmayan bir hak , teknolojik gelişimde bunu teşvik ediyor bir dijital ortam kullanıyorsanız kayıt edilmiş müziği kullanıyorsunuz bu internette mobil telefonlarda günlük hayatta tv de yada radyo kullanımında, mağaza çalımında,diskotekteki çalımlarda canlı performanslarda , otelin lobisinde piyano çalınıyor küçümsemek için söylemiyorum bunu doğru ama sınırlı alanda kalıyor bu, konserde canlı performans var aralarda dahi çalınan bir fonograf yani bir kayıt edilmiş müzik var bu açıdan baktığımız zaman kayıt edilmiş müzik üzerindeki hakkı takip eden meslek birliklerinin önemi bütün dünyada artıyor .

Belirleyici meslek birlikleri haline gelmeye başladılar müziğin kullanımına izin verenler açısından, en büyük geliri elde edenler olmaya bilir ama kayıt edilmiş müziğin kullanıma izin vermek açısında baktığınızda radyo televizyonlara fonografların kullanılmasına MÜYAP izin vermediği takdirde yapımcılar adına diğer müzik meslek birliklerinin verdiği izinlerin hiçbir anlamı yok.

MÜZİK SEKTÖRÜNÜN KURUMSAL GELİŞİMİNİ GENEL HATLARIYLA DEĞERLENDİRİLEBİLİR MİSİNİZ ?

Müzik sektörü kurumsal gelişimi açısından baktığımız zaman bence dünyadaki örnekleri ile karşılaştırıldığı zaman hak takibi anlamında ciddi hızlı bir gelişim gösteriyor yani beş yıllık bir dönem sektörün hayatı anlamında çok uzun bir dönem değil ama beş yılın içerisinde hologram yapımcıları meslek birliği, yorumcular meslek birliği gibi iki meslek birliği çıktı.

Bu gün MÜYAP için konuşursak dünya açısından mukayese yaptığımızda devrim niteliğinde değil ama organizasyon el açısından önemli meslek birliklerinden, iyi meslek birliklerinden bir tanesidir.

İkincisi gene kurumsallaşmadan eğer teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek ve sektörün geleceğe taşınmasına yardımcı olabilmeyi anlarsak ve bu alanda yine dijital anlamda yapılan yatırımlar yine Türkiye de dijital platformun oluşturulması internette ve mobildeki satış olanakların sağlanmasıyla ciddi bir kurumsallaşma adımı atılmıştır. Şirketler yapıları itibariyle sektörün kendi ticari yapısı itibariyle baktığımız zaman henüz yeterince dünya düzeyinde bir yapılaşma var mı? diye baktığımız zaman olmadığını söylemek belki mümkün. Ama bununda hızlı bir gelişme gösterdiğini gözlemek mümkün yani giderek şirketlerde daha kurumsal bir hale gelmek için hızlı adımlar atmaktalar neden? Türkiye de kurumsallaşmanın çok tipik örneklerinden bir tanesi neye sahip olduğunuzu bilmek ve bunu kullananlara standart yunig bir şekilde aktarabilmektir. Araba üreticisine giderseniz kaç ayrı modeli olduğunu bunların fiyatlarını bunları almak için hangi bayilere gideceğinizi aldığımız zaman herhangi bir sapma olmaksızın ne aldığımız bilir bu kurumsallaşmanın bir göstergesidir.

Bize baktığınız zaman biz bunu nasıl yaparız uluslar arası ISRC kod numarası ile yaparız.Bu sektörde yoktu Türkiye 'de biz bunu bu sene vermeye başladık ve üyelerimizin yarıya yakını bunu almış durumda firmalarımız uluslar arası yani internette kullandığı zaman yada Almanya da bunu pazarlamak istediği zaman bu ürünü bu talep ile karşı karşıya geliyor ve sektörün ticari faaliyeti kendisini birazda terbiye etmeye başlıyor. Sony buna erken geçmişti neden uluslar arası bir şirketti ama x müziğin yoktu çünkü ticari faaliyeti yoktu, yada fiziki mal satıyordu kimse ısrc aramıyordu ama şimdi satışın yanısıra telif hakları önem kazanınca ısrc önem

kazanıyor.

Nedir kurumsallaşmanın ispatı eskisi gibi şirketlerin dikey büyük örgütlü yapılarının yerini onlarında bir yandan entegrasyon oluyor ama bir yandan dağıtım ağını falan farklılaştırmaya başlıyorlar. Bu indilerin belirli internet sayesinde dağıtım ağını yaygınlaştırması gibi ortamlar ortaya çıkıyor bu gözle de baktığımız zaman yeni dönemim kurumlarına uyma anlamında Türkiye burada çok şanslı eskideki zafiyeti bugün şansına dönüşüyor diye düşünüyorum.

**YÖNETİCİ VE ARA ELEMAN TERCİH EDERKEN BUNLARIN
SEKTÖRE KATKILARINI GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURUYORMUSUNUZ
YADA OLAN ELEMANLARIN OPTİMUM DÜZEYDE KATKILARI İÇİN
NELER YAPIYORSUNUZ?**

Bu alanda aslında yetişmiş eleman yok ben dahil olmak üzere ki ben buranın genel sekreteriyim ben dahi burada öğrendim bu işi. Yedi-sekiz avukat arkadaşımız çalışıyor iyi hukukçular ama onlarda telif haklarını burada öğreniyorlar. Meslek birlikleri bu alanda bir okul hele ki bağlantılı haklar ile ilgili bizim alanımızla ilgili geçmiş de yeni olduğu için eser sahibi ile ilgili çok bilinen konu var bu anlamda da bir okul artı sektörün içindeki hızlı gelişmeden kaynaklanan yeni telif alanları baktığımız zaman bu alanları bilen kimse yok o yüzden bir yandan öğreniyorsunuz bir yandan gidiyorsunuz.

İki şeye bakıyoruz bir kendisini geliştirmeye açık mıdır? bu insan , alt yapısı sağlam mıdır? bu ikisi varsa sektör hakkında bilgi sahibi olması aslında bizim için avantaj ama bu ikisi yoksa alt yapıda bir zafiyet varsa demin dediğim gibi yani genel bir bilgi değil telif hakları anlamında , teknoloji alanında dünyanın etkili veri ve alt yapısal anlamda , iki öğrenmeye açıksa kendini yenilemeye açıksa bu ikisi olanı sektör hakkında bilgisi olup da bu ikisi olmayana tercih etme söz konusu , bu yürüyen bir alan gelişen bir alan onun için bu gözle bakmakta yarar var .

MÜZİK SEKTÖRÜNÜ HUKUK DIŞI ETMENLERE KARŞI KORUNMASI NASIL?

Korsan olayı tamamen hukuksal mücadele ile sürdürölen bir olay korsana karşı mücadele piyasanın verdiği olanaklar var bunu meslek birliği aracılığıyla yapıyorsunuz. Zaten bu üyelerimizin bize verdiği yetki belgelerini içeriyor, üyelerimizin teker teker takip etme olanağı da var ama çok zor bir olay çünkü çok yaygın bir olay, biz bunu kendi oluşturduğumuz dışarıdan sözleşmeleri olarak mukaveleye bağladığımız ekipler aracılığıyla hem sokaktaki hem dükkanlara girmiş korsanlıkları takip etmenin çabası içersindeyiz tabi buda ciddi maliyetli olan bir olay maliyet unsuru olarak .

Biz tamamen kendi ekimiz ile sürdürdüğümüz sanal dünyadaki korsanlıklar var izinsiz downlondllar izinsiz satışlar, dosya transferleri ve paylaşımları gibi bunu tamamen kendi ekibimiz aracılığı ile sürdürüyoruz .

Fiziki korsanlıkta ise iki ayakta; hem bizim takip ettiğimiz hem de dışarıdan sözleşme ile yaptığımız işler var. Tabi fiziki satışlarda polisin operasyon gücü ve operasyon gücü tabi ki önemli siz ne yaparsanız yapın eğer kamu gücü bu işin karşısına çıkmıyorsa sizin günde yakalatacağınız üç kişi ile sonuç alamazsınız. Ama polis kafasını çevirmiyor tezgahın yanından geçerken bunlar korsan kardeşim gel buraya diyorsa çok ciddi bir engelleyici faktör anlamına geliyor.

VAR OLAN YASALAR İLE GÖRÜŞLERİNİZ NELERDİR?

Var olan yasaları iki düzlemde değerlendirmek lazım; Türkiye de son yapılan değişiklikler 2002 yılında yapılan değişiklikler sonrasında var olan yasalar 5846 ve 5101 ile yapılan değişiklikler ile olan halini söylüyorum. Bu değişiklikler hali ile baktığımız zaman fiziki alan için oldukça dünya standartlarına denk düşen hükümler içeriyor gerek korsan cezaları gerek hakların korunması anlamında ama dijital düzeleme çıktığımız zaman sadece yasa değil buna bağlı yönetmelikler talimatlar dahil olmak üzere bu yeni alanın sanal alana cevap vermiyor.Uygulamaya yansıyan eksiklikler var yasanın ruhunda değil ama yasaya bağlı mevzuatta eksiklikler var yani örneğin çok basit bir örnek vereceğim bugün uygulamaya göre kayıt tescil yaparız yapımcılar neyin kayıt tescilini yapar yapımcı elindeki cd nin yada kasetin kayıt tescilini dijital ortamda kaset yada cd çıkarmak zorunda mıdır yapımcı şirket- değil .

Görüyoruz x diye bir grup çıkıyor , y diye bir kız çıkıyor bunların hepsi internette çıktılar bu gün herhangi bir yapımcı şirket ben bu şarkıyı dijital ortamda yayınlayacağım sonra albüm yapmaya bakacağım diye düşünebilir haklıdır. Pazarlama politikası bu olabilir , satış politikası bu olabilir ki tek tek şarkılarda çıkarabilir yıl sonunda en çok satan on tanesinden bir albüm yapabilir sektör buna olanak veriyor ama hukuk ve kanunda diyor ki bu sektörde bunu yaptığı andan itibaren bunun üzerinde hak sahibidir , albüme bağlamanız gerekmiyor ama bugün mevzuatta albüm olmadan kayıt tescil olmuyor , yani anlatabildim mi ?

Bir düzlemde teknoloji gelişmenin sektörü yönelimi üzerine çıktığımız zamanda yasanın çok ciddi eksiklikleri tüm mevzuatın çok ciddi eksiklikleri var ama fiziki düzeye baktığımız zaman albüm kaset düzeyine baktığımız zaman iyi hükümleri var hakların yapımcı haklarının korunması anlamında iyi hükümleri var ama bir yanında da çok detaya inen yok tarife nasıl belirlenir şu nasıl olur gibi detaylarda kaybolup işi kolay çözüme bağlamayan karmaşık hükümleri var dolayısıyla bir düzlemde evet , uygulama düzleminde sorunlu , geleceğe yönelik hükümleri açısından eksiklikleri var .

KOLLUK KUVVETLERİNE RESEN MÜDAHALE YETKİSİ VERİRDİ BU KONUDA NELER DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Bu uzunca bir süre uygulanmadı, geçen yılın sonunda bakanlar ile yapılan görüşmelerden sonra hükümet sözcüsünün ağzından politik bir yerde bu işin arkasındadır ve bu işi durduracağız bitireceğiz dedi. O tarihten beri polis ciddi operasyonlar yapıyor en azından İstanbul da ki müziğin kalbinin attığı yer burada çok ciddi operasyonlar yapılıyor sistematik diyebileceğimiz operasyonlar yapılıyor. Ama yargıda hızın sağlam olmaması nedeniyle bu operasyonların pratik sonuçları ile müzik sektörü henüz bir memnuniyet yakalamış değil neden iki yüz operasyon yapıyorsunuz bir yerde ne demektir ikiyüz kişi yakalanıyor demektir bu insanların hüküm giymesi iki sene o insanlar devam ediyorlar korsanlık yapmaya karar oluştuktan bir daha yakalanırsam beş sene hapis yatarım korkusu oluşuyor. Onun için operasyonların pozitif yanlarını görebilmiş değiliz bu anlamda...

ARAMA TOPLATMA KARARLARI MAHKEMELERDEN NE ŞEKİLDE ALINIYOR BU KONUDAKİ UYGULAMA NASIL?

Bu sokak operasyonları için özel bir karara gerek yok polise ihbarı yaptıktan sonra sokaktaki bandrolsüz satışlara resen müdahale yetkisi olduğu için kullanıyor bunu polis ama dükkan kapalı mahal gibi yerler söz konusu olduğu zaman savcılıklara başvuruyorsunuz. Savcılıktan arama kararı alınıyor bu arama kararı içersinde orada aramanızı yapıyorsunuz. Son dönemlerde buda oldukça hızla çalışıyor.Sokaklardaki dükkanlar için bölgeye girdiğiniz zaman Beyoğlu örneğinin bunların araması yapılıyor ama mutlaka bir mekan araması yapabilmemiz için mahkeme kararına ihtiyacınız var.

MÜZİK SEKTÖRÜNÜN SAĞLIKLI BİR ŞEKİLDE BÜYÜMESİ İÇİN NELER YAPILABİLİR?

Bunu tabii bir meslek birliği gözü ile bakacak olursak fiziki albüm satışı dışındaki gelirlerin artırılmasıdır. Bütün dünyada fiziki satışlarda ciddi bir düşüş var Türkiye de baktığımız zaman bir düşüşü yaşamaya başladık. Geçmişte korsana bağlı satışın gelişmeme durumu vardı ama 2005 yılına baktığımız zaman fiziki satışlarda % 50 ye varan bir düşüş gerçekleşti 2004 yılında bandrol sayısı 43-44 milyon ,2005 yılında - bandrolden bizim bir kestirimimiz var oradan daha yüksekte bandrol - 27 milyon bandrol gözüktüyor. Böyle bir yöntemimiz var burada rakam doğru olmaya bilir ama oran doğrudur. 27 milyonluk satış 30 milyondur ama aynı hata 43 de de vardır ama bu çok ciddi bir orandır çünkü 43'ün yarısı 21.5 yapıyor yani % 40 lar mertebelerinde bir satış kaybı fiziki anlamda gözüktüyor biraz ürünlerin zam görmesinden dolayı belki mali değeri bu kadar yüksek yani bir on puan daha aşağıdadır.

Bu tamamen teknolojik gelişmeye bağlı olarak ortaya çıkan bir şey olarak yorumluyorum ben asli olarak çünkü internet ortamında bir yığın şeyi indirebiliyorlar. Korsanlıkta da değişen olay mp3 lerin çıkması ile birlikte artık albümün birebir taklidi yerine 100 şarkılık cd'ler satılıyor korsanda da donwload yoluyla bu çok ciddi bir dolayısıyla fiziki satış dışı kanalların büyümesi lazım bunların en önemli bağlantılı hak sahiplerinin telif gelirlerinin artırılması radyo televizyonlardan , diskolardan barlardan , otellerden olan telif gelirlerinin artırılması lazım mağazalardan burada bir takım sıkıntılar bu sıkıntılar aşılabılırsa çok ciddi bir rakamın oradan gelebileceğini düşünüyorum .

İkincisi yeni Pazarlama yollarının dijital ortam olmak üzere sağlamak lazım mobil telefonlar internet ortamından satış gibi ben bunların uzun vade de önemli olduğunu düşünüyorum.

Üçüncüsü belki sektör bu yeni gelişen pazarlama kanallarını fiziki satışla bir bandılımı yapıp bir üçüncü yolu da deniyebilir diye düşünüyorum.

İlk düşüşlerden sonrada 2005 yılı raporlarından itibaren dijital kullanımın özellikle backkatalog anlamında da tetikleme anlamında ifpı raporları var çeşitli araştırmalar var ki hani başlangıçta biraz düşürüyor diyenler ama baktığımızda da bir arttırma eğilimi gösteriyor ki özellikle backkatalog çok önem kazanıyor bu noktada dolayısıyla yeni yeni bu anlamda düzene oturacağını düşünüyorum.

MP3 SATIŞLARI ANLAMINDA NELER DÜŞÜYORSUNUZ?

Şimdi tabi firmalar açısından açık formatlı kullanımlarının yanlış olduğunu düşünüyorum.Zaten firmalarda bunu yapmıyor , internet ortamında da mp3'ün satılmasını yanlış olarak düşünüyorum onun yerine diyanel uygulanan modellerin yani alıcının hangi haklar ile o parçayı dinlediğini anlayabilen ve kontrol edebilen kiralama , devretme yada hard diskinde koydu yada iki ayrı bilgisayara da götürebildiği sistemlerin uygulanması lazım mp3 ise bir açık sistem onun üzerinde hiçbir tanıma yapamıyorsunuz.

Burada tabi ki fiziki cihazların önemi var drm li dosyanın çalabilir cihaz üretiminin teşvik edilmesi lazım dünyada ve mobil cihazlar için söylüyorum bunu aypottu , mp3 çalma özelliği ise bir noktada biraz geriye gitmesi gerektiğini düşünüyorum bu yapımcılar ile bu tür aletleri üretenler arasında dünya çapında bu görüşmeler bir miktar sürüyor. Tuhafılık ne burada sony 'nin yapımcı şirketi var bir edisyon şirketi var bunlar hep hak takip eden yerler ama bir de sony'in bir de fiziki cihaz üreten yeri var ki fiziki cihaz üreten yeri mp3 çalan cihaz üretiyor.

GELİRLERİNİZ NELERDİR?

Bizim gelirlerimiz üyelerimiz adına yaptığımız lisanslamalardan elde ettiğimiz yüzdeler tamam bir de üye aidatları .

YENİ PİYASALARIN AÇILIMI SİZİN GELİRLERİNİZ ÜZERİNDE ETKİ YAPACAK MI ?

Yapacak çünkü bizimde lisanslı yapımcı sayısı artacak ,çeşitliliği artacak, sayısından daha önemli olan turu tonlar yani telefonlarda gerçek seslere yakın çıkmadan önce bizim böyle bir gelir kaynağımız yoktu. Geçen sene yani 2005 yılı itibariyle takriben 500-600 milyar civarında bir para dağıttık. Eskiden böyle bir gelirimiz yoktu. Çünkü telefonlar gerçek sesi çalamıyordu ama şimdi bu tür bir gelir ciddi bir gelir haline geliyor.

KORSANLA MÜCADELE SİZCE HANGİ KURUMLARCA YAPILMALI?

Korsanla mücadele birinci kamu güvenlik güçleri ile yani tek tek meslek birlikleri yada tek tek firmaların kalkıp yapabileceği bir şey değil doğrudan kamu kurumlarının bu işin içersine girmesi lazım polisin girmesi lazım , gümrüklerin girmesi lazım , maliyenin girmesi lazım, belediyelerin girmesi lazım peki niye;

1. Kamu sokaktaki satışı, dükkandaki satışı yasa dışı üretimi engellemesi lazım

2. Gümrükler bunun hammaddelerinin kaçak girişlerini yada kötüye kullanım yasal girişlerini engellemek zorunda şimdi artık bire bir fabrika baskısı cd az bütün dünyada cdr satışları önemli şimdi Türkiye de yasal ortamdaki cdr kullanımının ne olabileceği belli cdr ithalatçılarında bir tek hüküm getirilecek fatura kestiğiniz yerler kayıt altında tutulacak bu kayıtlar on yıl saklanacak bu zinciri kursanız ithalatçıdan itibaren cdr ların nerelere gittiği hemen belli olacak yakalanmadan önce çünkü cdr diyelim ki on milyon tüketilsin Türkiye de ben eminim ki Türkiye deki yasal ithalatı yasal kullanımın üç katı ki yasa dışı gelenleri bilmiyorum.

3. Enjeksiyon yolu ile yani normal bir yapımcının ürettiği cd baskıları için bir ham madde alıyorsanız yurt dışından bu hammadde olmadan

4. Maliye bakanlığı bu işte bir vergi kaçağı var sokakta satılıyor bir milyona iki milyona cd satıyor onların vergisini ödemiyor hiçbirisi , ikicisi yasal olarak satılan x firmanın satışı düştüğü için onlarda vergi ödeyemiyor yani burada hem burada satış

düştüğü için vergi kaybı oluyor hem bu taraftaki o satışın imkanı olan vergi gelir tahakkuk eden vergi kaybı var dolayısıyla hem kdv kaybı var hem kurumlar vergisi kaybı var. Maliye Bakanlığının bu işin üzerine düşmesi lazım bunlar ciddi olarak yapılırsa da korsan çok düşük sınırlara iner kanısındayım.

TÜRKİYEDE KORSANLARIN BELLİ BAŞLI YERLERDE YAPILDIĞI SÖYLENİYOR BURALAR VE BURALARA YAPILAN OPERASYONLAR İÇİN NELER DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Korsanın belirli noktalarda yapıldığı hem doğrudur hem de bir şehir efsanesidir. Son dönemde doğrudur birebir kopya yapan yerler sabit mekanlardır. Muhtemelen arkasındaki isimler birkaç defa yakalanmış yada yakalanmasa dahi bilinen isimlerdir ve bunlar yasal ürünler ile aynı kategori altında satılır bununla şunu kastediyorum şuradaki yasal satış yerinde birebir yasal ile aynı korsan albüm bulabilirsiniz. Ama o da 10 ytl ye satılıyordur yani o bir liraya satılmıyordur yani neyi taklit eder çok iyi pazarı olan Türkiye de iyi satan x sanatçısının yani herkes açısından kabul edilecek bir isim olduğu için bir albümü çıkmıştır. Bunun bire bir taklidini satıyordur ama onun Ama çok büyük bir kısmı sokakta cdr satışındadır cdr da ise ağırlıklı evinizde siz otursanız şimdi piyasadan albümlerden birer tane alsanız bir on gözlü bir şey kursanız sabaha kadar o albümlerden ellışer tane yapar satarsınız. Ellışer tane basıp tezgahınıza koydunuz zaman akşam yine ellışer tane basmanıza gerek kalmaz satanı basarsınız. Dolayısıyla benim beş yıllık deneyimim tecrübem çok ciddi bir şekilde bu tür yapıların engellenememesi çünkü bunlar ailelerdir akraba birlikleridir. Yöresel ekiplerdir hani x memleket ekipleridir onlardır, bunların da arkasında yine büyük ölçekli yapanlar vardır ama yüz göz kurmuştur fabrika gibidir cdr yapıyordur dağıtıyordur. Ama esas kötülüğü esas cdr satışlarının çok önemli bir yerini oluşturuyor olmasıdır. Sokak başındaki insanların çok önemli bir bölümü böyledir. Küçük mekanlarda üreten küçük kapasitedeki insanlardır ama her gün üreten, her gün oraya getiren insanlardır onun için yakaladığınızda adama mali anlamda büyük zarar veremediğiniz bir milyon tane üreten yada bundan vazgeçtim on bin tane üretse onu yakalarsanız onun için bir parasal ceza olur ama adam elli tane üretiyorsa elli tane mal yakalasanız o 100-150 gibi bir maliyet oluyor.

KURUMSAL OLARAK EKSİKLİKLERİNİZ NELERDİR?

Korsana karşı kurumları harekete geçirmekte daha aktif bir rol oynayabilirdik.

Beş yıla baktığımız zaman, kendi sektörümüz içinde diğer meslek birliklerinin ayırdığı bir olanak yok, imkan yok çok ciddi bir mücadele yok demeçler haricinde bu yönde daha aktif olabilirdik.

Eser sahibine de korsan vuruyor fiziki satış düştüğü zaman onunda telif bedeli kayıp olmuş oluyor. Belki buraları da harekete geçirmede mümkün olabilirdi. Bir üçüncü nokta belki biraz daha yaygın bir kamu oyu bilinçlendirme kampanyasına gidilebilirdi. Bununla hem tüketici hem biraz önce harekete geçiremediğimiz kesimler harekete geçirilmiş olurdu bunu yapmadık mı? yaptık bunun için gazete ilanları verdik, bakanları ziyaret ettik, başbakanları ziyaret ettik ama bunu bu sene yani 2005 sonunda başbakanında katıldığı bakanlar ile görüşmeler sonrasında hükümetin tutumu değişti. Bu önemli bir gelişmeydi tam dediğimiz gibi yaptık kendimizi anlattık, kendi dışımızdaki diğer meslek birliklerini anlattık hükümeti anlattık ve bu bir sonuç verdi. Bunu tabi daha sistematik daha kalıcı daha güçlü bir biçimde yapmakta yarar var fiziki korsanlık alanında.

Telif haklarının zai olması anlamında da belirli sıkıntılarımız var bu gün Türkiye’de hiç yoksa 200 bin alan müzik kullanıyor. Diskolardan barlara kadar bunların arasında lisanslara baktığımız zaman bunların sayısı 300 adettir. Türkiye’de binlerce radyo ve televizyon uluslar dışında lisanslanan sayısı beş on tane yerel radyo var burada belki sektörün zaafı buraya da yansımız çok uzun süre sektör çalınınca satar mantığı vardı , çok doğru bir şey değildi bu radyolarda televizyonlarda tüketilmesi satması anlamına gelmiyor onun promosyon niteliği taşıması anlamında yani radyoda albümü koyup tamamını iki defa çalınmaz. O albüm satılmaz ama o albümden iki parçayı haftada üç defa radyoda çalarsanız merak uyandırıp satabilirsiniz. Yoksa tüketir albümü promosyon olmaz ve dünya da baktığımızda yapımcı şirket adına lisans veren bizim gibi ekipler sınırlı süreli çalınmalar ile radyo mix’ler ile sınırlı çalınmalar ile lisans ediyorlar. Al diyip yirmi dört saat çal diye vermiyor. Mesela böyle usulleri oturtamadık biz daha gerideyiz. Ama bugün gerek kullanımı açısından gerek tanıtımı açısından adımlar atıyoruz niye yapamadık dersiniz doğru bunu görmemesinden dolayı değil fiziki mücadeleyi sokak satışlarının önemini görememesinden değil bunun için hükümete baskı yapılmasını önemini bilmemesinden değil ama bir de hani kaba tabiri ile söyleyeceğim ne kadar eklemek o kadara köfte diye bir olay var. Yani maddi gücünüz paraya tekabül etmiyor eleman gücünüz hepsi birbirine paranız, elemanlarınız, bilgi

birikiminiz iletişim kanallarını kullanabilme yeteneğiniz ortaya çıktıkça bunları becerebiliyorsunuz. MÜYAP kurulduğunda şimdi burada üç katlı bir ofiste çalışıyoruz. Ben başladığım zaman göreve çarsıda İMÇ'deki dükkanlardan iki tanesini bulduk birisi yönetim kurulunun toplantı mekanıydı. Diğeri ise personelin çalıştığı yerdi. Bende aynı ofiste olmak üzere altı personelimiz vardı. Bunların içersinde uzman diyebildiğimiz kişi sayısı iki taneydi diğerleri halen bizimle birlikte çalışmaya devam ediyor. Sekreterler falan, muhasebemizi bile dışardan tutuyorduk. Bugün bir ön muhasebe elemanımız bir serbest mali müşavirimiz, bir yeminli mali müşavirimiz var. Yani üç tane uzman çalışıyor o zaman dışarıda çalışıyordu. Çünkü fazla bir hareket yoktu. Hukuk kadromuz dışarıdan anlaşmalıydı. Ama şu anda yedi kişilik bir kadromuz var.

Hukukta hala anlaşmalı danışmanlarımız var şimdi gücünüz yani kurulum aşamasında otuz dört tane şirket bir araya gelmiş bu işin yapılması gerektiğine karar getirmiş bir ilk sermayesini buraya vermiş ve o ilk sermayeyi kullanmak için çok doğru bir karar alınmış başlangıç itibariyle demiş ki lisans anlaşmaları yapacağım yapabildiğim kadarıyla yerli buranın büyüye bilmesi için gerekli geliri elde edeceğim arkasında da demiş ki ben bunu alt yapıya harcayacağım iki sene para dağıtmamış üyelerine. Bakın şimdi sokakta biri yakalandığı zaman polis hemen bizi arar. Gittikleri yerde anında bakıyorlar ama bu veri tabanını burada oluşturmak için sadece ilk yatırım maliyeti yüzbin dolar civarında sonrada elaman istihdamı onları saymıyorum bile. Dolayısıyla öz eleştiri yaparken işin bu tarafında bakmak lazım sektör bu işin tutacağını düşündüğü noktadan itibaren burası güçlenmeye başladı şimdi baktığınızsa sekseni aşan üye sayımız var. Otuz dört ile bu işe başladık iki senede üç katına çıktı 2001-2002 otuz dört ile geçildi bu gün baktığımızda 2006 yılının başındayız üç katına çıkmış.

TELİF HAKKI NEDİR? KİMLER TELİF HAKKI ALIR? TELİF HAKLARININ GELECEĞİ KONUSUNDA NELER DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Şimdi telif hakkı dediğiniz zaman bunu ikiye ayırmak gerekir birinci eser sahibinin hakları yani beste güfte ve düzenleme yapanların hakları daha çok telif hakkı denilen bu, ürünü yaratanların aldıkları bedel bir de bağlantılı haklar var kamu oyunda az bir nokta esas olarak bağlantılı haklar o eser sahibine teliften kaynaklanan haklarını ödeyerek o ürünleri alan onları işleyen ve ses kaydı yapan insanların haklarıdır. Bir de yorumlayan insanların hakları yani yapımcı ile yorumcunun hakları olan haklardır.

Şimdi bu haklar iki ayrı düzlemi kapsıyor bir tanesi manevi haklardır; eser sahibinde toplanan haklardır. Eserin kötüye kullanımını eserin bozulmasını engelleme amaçlı haklardır bunlar neyi kast ediyorum adamın biri eserinin laflarını bozarak kullanamazsınız.

İkincisi mali haklar, mali haklardaki olayı nadir? Bu ürünlerin kullanımından dolayı hak sahiplerinden bir izin alınması ve bir bedel ödenmesi gerekir. Radyo televizyonlar kullanıyorlar, kullandıkları zaman bunun sonucunda bir izleyicilerini arttırıyorlar yada bir markette çalınıyor yada bir diskotek de çalınıyor bu müzik kullanımı izin alınması gerekiyor. Gerek uluslararası sözleşmeler gerek iç sözleşmeler olsun bunun neden? Çünkü bir eserin nasıl temsil edileceği konusunda da manevi hak ihlali olmasa da eser sahibinin hakkı ve yetkisi var aynı şekilde plak yapımcısının da izin verme hakkı var o olmadan onu kullanamazsınız çünkü o ürünü satmak için yapmış siz onu alıp o ürünü fiilen satılması için yapılan ürünü ben bunu iş yerinde çalışacağım bana da bol miktarda müşteri gelecek çünkü daha çok sevecekler diye kullanamam. Yada umuma arz tabir edilen para ile olması gerekmeyen ticari mekanda ticari bir biçimde topluma sunamazsınız mesela evinizde istediğiniz gibi dinleyin evinizde parti verin orada istediğiniz gibi dinleyin ama bunu iş yerinde verimliliği arttıracağını düşünüyorsunuz , yani çalışanlar daha iyi çalışacaklar daha motive olacaklar bunu için izin almanız gerekiyor. Eser sahibinden bu toplumda henüz algılanamayan tarafı ben cd ye para verdim aldım iş yerinde neden çalamayayım.

Cd ye para verip aldı doğru ama bu kişisel kullanım olayı kişisel kullanım ticari bir şey değildir evinizde dinlersiniz, arabanızda dinlersiniz varsa yatınızda dinlersiniz. Yazlığınızda dinlersiniz , parti yaparsanız dinlersiniz ama iş yerinde odanızda dinlerseniz kulaklıkla kimse bir şey demez kullanımınıza ama iş yerinde bütün çalışanlara yayın yapmaya başladığınız zaman burada başkalarını da yararlandırmaya başlıyorsunuz ve özel yararlanmanın dışına çıkıyor o yararlandırma iznini almanız lazım bunlara bağlantılı hak denilmesi yada komşu hak denilmesi bundan kaynaklanıyor. Eser sahibi eseri çıkarıyor arkasında ses kaydı yapıyor , ses kaydından sonra bu haklar ortaya çıkıyor mali bedellerinin ödenmesi lazım dolayısıyla en kritik hani bizim gibi meslek birliklerini ilgilendiren nokta bu ha eser sahibi açısından bir hak daha var o eserin bir albüme konulması için mekanik hak denilen izinin eser sahibinden alınması lazım yani o eserin icra edilip konulması için izin vermesi lazım

bu izinleri yapımcılar muvafakat namesini alsın okuttursun birisine okutturduğunda plağa kayıt edilsin bu izni alamazsa yapamaz dolayısıyla bir eser sahibi hakları iki bağlantılı haklar , bağlantılar haklar içersinde bir mekanik bölümlü haklar vardır bağlantılı hak sahibine mekanik hakkı da vardır onun hakkı da nedir bir firmanın albümünü başka birisi üretmez korsan buradan kaynaklanıyor.Bağlantılı hak sahibinin de mekanik hakkı vardır onun hakkı nedir? Mekanik olarak ortaya çıkan bir fiziki taşıyıcı üzerinde ortaya çıkartmış olduğu ürünü başka birisi tarafından tamamının yada bir kısmının çoğaltılamamasıdır. Yani bir solo albümünün bir başka şirket eline alıp bunun içinden iki parçayı alıp buraya kullanayım bir başkasında üç şarkı alayım diye yapamaz bu bir telif hakkı, bağlantılı hak ihlalidir.

İkincisi dediğim gibi radyo televizyonlar arayıcılığıyla kamu oyuna sunulması için izin alınması lazım üçüncü dediğim gibi mahallerde çalınması diskotek, restoran , mağaza gibi yerlerde çalınması için izin alınması lazım, teknolojinin gelişmesiyle gerçekleşen bir başka ayak sanal ortamda dijital ortamda yada mobil ortamda gsm şebekeleri arayıcılığı ile bir telif hakkı ödenmesi ve izin alınması gerekiyor.

İNSANLARIN DAHA DÜŞÜK FİYATLI ÜRÜNLERE YÖNELMESİ SEBEPLERİ SİZCE NELER?

Şimdi bunun üzerine konuşmak biraz şirketlerin fiyatlandırma politikalarına değerlendirme yapmakla ilgili bir şey. Bu alan maliyet muhasebesi açısından biraz farklı bir alan şimdi şöyle söyleyeyim otomotiv fabrikası yapıyorsanız, o otomobil fabrikasının ilk yapım maliyeti belidir her otomobilin harcayacağı parça bellidir. Parça giderleri bellidir çok rahatlıkla şu hesabı yaparsınız başa başım benim yılda elli bin otomobil üretmem lazım o model satıyorsa bu hesap çıkar , otomobil gibi yani sanayi ürününde üründe gamı ne kadar çeşitlenirse çeşitlensin yani şöyle söyleyeyim şu ses kayıt cihazını yapan firmada ses kayıt cihazının çeşitli modelleri vardır.Bunun çok büyük kısmının kasası aynıdır içindeki dijital ve diski aynıdır değilse mekaniği aynıdır.İçinde hep aynı şeyleri kullanırsınız müzik gibi olaylarda biraz bunlar farklı bırakın farklı farklı yorumcuların ayrı ürünler olmasını tamam biraz kötü bir tabir ama her yorumcunun her şarkısı ve her albümü ayrıdır.Yani çeşitliliği çok farklı olan bir şey bundan dolayı sabit maliyeti bu kadar rahat hesaplanan bir şey değildir her ürün için hesaplamak gerekir.Aynı yorumcuya öyle bir besteciden öyle bir söz yazarından şarkı alıp okutturursunuz albüm elli bin dolara mal olur. Öyle birinden alırsınız ki iki

yüz elli bin dolara mal olur o albüm , öyle birisiyle klip çekerseniz ki yirmi beş bin dolar altına klip mal edemezsiniz,öyle birisi ile çekerseniz beş altı bin dolara çıkar albüm.

Şimdi dolayısıyla ilk yatırım maliyeti çok yüksek orandadır ve değişmez bunu çok çeşitli albümlere uyguladığınızda her ürünün toplamından oluşan bir toplam pay ortaya çıkar bu ne demek çok sağlam bildiğiniz sanatçı var yorumcu var ona promosyonunudur vesairesin beş yüz bin dolarlık bir albüm maliyeti var ve diyelim ki bir milyon sattı ve çok iyi para kazandınız firma olarak ama öbür taraftan o sanatçının bir sonraki albümü tutmazsa kazandığınız bütün para gider dolayısıyla siz bunu tamamen bir endüstri mühendisi gözü ile işi mali muhasebeci tanımları yapmak olan mesleğim gereği olarak biliyorum. Ben oraların genel müdürü olsam bütün havuzumu ele alırım bu sene bu kadar albümün var şu kadar param var bunlara yapabileceğim sabit maliyetim budur bunları söyle paylaştırırım bu rakamlar şu kadar satış sonrası geriye döner diye bakarım, her birine ayrı bir satış politikam vardır. O zaman bazı albümler için pahalı olan fiyatlar bazı albümler için normal düzeye tabi olabilir yada paçana getirdiğimiz zaman bazı albümler için düşük ürün için pahalı olabilir yani baktınız bir milyon satan albümü ben bir buçuk milyon doğru çekmek istiyorum o yüzden diyelim ki yirmi ytl ye değil de bu albümü on beş ytl ye çekelim. Toplam cirom artar ama öbür taraftaki albümün maliyeti çok belli bir sanatçı değil benim elli binde bu albümün maliyetini çıkarmam gerekir diye düşünürüm.O zaman onu on beş ytl yerine yirmi ytl yapabilirsiniz mantığının cevaz verdiği ölçüde. Fiyatların değişkenliğinde bunun etkili olduğunu düşünüyorum.

Bu tabi yabancılar ile yerlileri ayırmak gerekir Türkiye için ama bu mantık geneli için geçerlidir burada altı milyona satarsanız orada on milyona satarsanız yabancılarda ise bir başka mantık ortaya çıkıyor. O'da tüm dünyada dünya fiyatlarının etkisi var ürünün tamamı yabancı şirketleri açısından değerlendirmek lazım Türkiye de onlardan biri aslında Almanya ya giden yerli albümler Türkiye'deki fiyatlarından daha ucuz satılıyor . Türkiye de daha pahalı satılıyor dünyaya baktığımız zamanda Almanya'daki albüm fiyatı ile Türkiye'deki albüm fiyatı arasında önemli bir fiyat farkı yok neden?Geçmişte paralel ithalat kabul edilen bu da aslında bir korsanlık uygulamasının bir başka çeşiti onun için gümrüklerde neznin de söylemeyi atladığım bir şey Türkiye için bir fiyat veriyorsunuz bu Pazarın kabul gördüğü mesela Türkiye için on iki ytl

Almanya da ise oniki euro diyelim ki aradaki fark ne yapıyor bire bir nokta altı oradaki on iki euro ya karşılık buradan on ytl ye alıp götüren birisi sekiz euro dan satsa para kazanıyor sıkıntı bu önemli sıkıntılardan bir tanesi yabancı repertuar için budur diye düşünüyorum bu sadece müzik sektörü için geçerli değil kitap sektöründe de öyleydi.

Paralel ithalat nedeniyle bazı sıkıntılar kayıplar oluşuyor onun için ne yapılıyor bütün eğilim dünyanın en zengin ülkesinde de en fakir ülkesinde de aynı fiyatı uygulamak doğrultusu da oluyor aynı albüm için yani aynı biçimde fiyatlar belirleniyor tüm bunlar böyle gidiyor. Bunun satışa bir negatif etkisi var mı? Türkiye deki yabancı albümler %3 mertebesindedir. Bilemediniz % 5 dir fiziki satışlar. Bence bu kadar mıdır? Türkiye deki yabancı repertuarın payı bence değil. Yani bir satıyorsa yabancı repertuar yasal olarak en az bir buçuk korsan olarak korsan daha fazla satıyor. Rakamlarını görüyorum on bin satan bir yabancı albüm için uf! Anma sattı diyorum dünyada bakıyoruz o albüm bir milyon satmış düşünüzce Türkiye ye on binden fazla düşer o da. Düşmesi lazım ama düşmüyor. Ekonomik durum ve fiyatın pahalılığı gibi bir durum var tabi . Ama dediğim gibi şirketlerin fiyatlandırma politikasında böyle bir faktör var.

KORSAN'IN SEKTÖR İÇİNDEKİ PAYI NEDİR SİZCE?

Bire birdir yani Türkiye'nin 120 milyon dolarlık bir yasal payı varsa bir o kadar da korsan payı vardır ama burada fiziki korsanı kast ediyorum.

BAZI FİRMALAR KORSANLA MÜCADELE İÇİN FİYATLARINI İNDİRDİLER BU KONUDA NELER DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Şimdi bu 2002 yılında başladı bu üniversal başlatmıştı fiyat kırımlarını , o dönemde 3 ytl ye cd ler satılmaya başladı 5 ytl ye en pahalı cd ler satılıyordu. Bunun yansıması şöyle oldu cd satışları arttı ama buna karşılık kaset satışları düştü. Toplam satışta hiçbir şey değişmedi. Fiyat kırmaya baktığımız zaman bandrol rakamlarını bir inceleyin , fiyat kırmanın bir çözüm olmadığı ortaya çıkıyor.

Bakın fiyat kırmak bir çözüm ama bir albümü taklit ediyorsa bir kişi o albümün birebir taklidini diyelim niye gidim korsandan ses kalitesini bilmediğim bir şey alım yasalı beş ytl korsanı üç ytl ise yasalı alabilir ama şöyle bir şey var bir buçuk ytl ye birisi 100 mp3 lük bir cd yapıyorsa siz üç ytl ye indirseniz de albümü sizden almazlar

on tane şarkı alacak onlar öbür tarafta iki ytl gibi rakamlara yüz adet şarkı yüklüyorlar.On albüm satın alıyorlar o yüzden fiziki korsan satanlar ağlıyorlar bizim tanıdığımız insanlar var aralarında artık elli defa yakalanmış.Bizi bitirdi mp3 diyorlar onlar bile şikayetçi çünkü birebir taklit yapıyordu o geçmişte ve birebir taklit yaptığı için diyelim ki üçüncü gözden çıkmış bir albümü alıyordu o albümü basıyordu ve satıyordu , üçüncü göz altı ytl ye sattığında o 3 ytl ye 2 ytl ye sattığında çok satıyordu o albümden o da ama şimdi 2 ytl ye üçüncü gözün bütün albümlerini bir mp3 ,e koyup satıyor.Birileri onun için geriye doğru giderek bir şansı yok bunun kitaptan da daha tehlikeli bir şey kitapta fiyat kırarak traj alarak bu işi götürdüler ama o örnekten çıkararak bu işe girdiler kitabı ben biliyorum iyi biliyorum . Fiyatı kırarak korsanı engellemenin mümkün olmasından daha önemli tüketicideki talebi görüp ona uygun olarak pazarlamanın yollarını açmak lazım.Ben mesela fiziki satış dışında yeni kanallar bulunmalı derken bu düşünerek de söylüyorum niye dijital önemli dijital da aynı parayı vermesine rağmen niye dünyada dört yüz tane siteden bir küsür milyar euroluk alış-veriş yapılmış çünkü arkasında şu yatıyor gene altı ytl ödeyeceksiniz bir albüme ama bu sefer istediğiniz on şarkıyı alacaksınız bu çok önemli bir unsurdur.

Tüketici açısından şarkı başına gene bir ytl gelecek belki ama istediğiniz on şarkıyı seçeceksiniz dinlemediğiniz şarkıya para vermeyeceksiniz bu aslında maliyetin başka bir düzlemde değişmesi demektir mesela bir albüme altı ytl veriyorsa birisi iki şarkı dinliyorsa şarkı başına üç veriyor demektir. Öbürünü dinlemiyorsa zoraki dinliyorsa ben şimdi biliyorum arabada cd çaları koyduğum zaman tak diye atlatıyorum şarkıları niye sevmiyorum ki bazen de sinirleniyorum böyle şarkımı yazılır diye. Bırakın hani yani beğenmemeyi sinirlendiriyorlar pas geçiyorum.Onları beğendiğim şarkıları dinliyorum bir de aynı albümün içinden çıkıyor sanatçı şey diye yapmış bu arada türkü gidiyor diye okumuş ya o sesle okuma o türküyü ses popçusun git pop yap dinleyeyim anlamıyorum niye dinleyim ki. Türkü dinleyeceksem türkücünün cd sini alırım onu dinlerim yada işte birisi bak hepimizin başından geçen şimdi ama şarkıyı seçelim evde kendi cd mi oluşturursam tanesi bir ytl ye geliyor hem daha ekonomik oluyor dilediğim cd yi yapmış oluyorum, ve o cd yi dilediğim şarkılar ile yirmi ytl maliyeti var ama yirmi tane dilediğim şarkı ile yapıyorum.

Bu anlamda yeni taleplere gitmek lazım ama tüketici hani bildiği müzik kalitesi ama bunu müzik kalitesi anlamında söylemiyorum hani çok iyi müziği vardır

anlamında hayır onun razı olduğu kalite anlamında kalitesine güvendiği albümleri alıyor bir, iki yeni bir şeyi merak ediyorsa o albümleri alıyor benim korsanda da gördüğüm o ne yapıyor x diye bir grup çıkıyor internette iki şarkısı var çok beğeniyorlar alıyorlar cd ye bak şimdi şehir efsanesi oldu ölen sevgilisine yasmış dediler oradan kız çıktı hayır yok öyle bir şey dediler ama sonra aslında ben böyle bir şey yapmadım aslında bir arkadaş sohbetinde diye aylarca bu konuşurdu şimdi albümü beş günde yirmi bin satar inanıyorum çünkü bütün o müzik tüketen internetteki genç kesim buna ilgi duyuyor ya çok başarılı bir promosyon kampanyası idi başından itibaren yada kendiliğinden oturmuş bir olaydır açıkçası bana ikincisi daha doğru geliyor. Şimdi bu albümü yaptılar ve bu albüm satar meraktan satar, bu albüm başarısız olursa eğer bundan sonra zor satar, şimdi baktığımız zaman müzik böyle bir şey ya meraktan alıyor yada diyor ki ben x sanatçısını biliyorum benim için dinlenilebilir bir sanatçıdır yada çok iyi bir sanatçıdır önemli değil yani kabul edilebilir niteliğin üzerindedir albümünü alıyorsun koleksiyonum olsun diye alıyorsun arabaya koyayım diye alıyorsun çünkü tek tek şarkı indirmekle uğraşamazsın çünkü tek tek şarkıları toplayacaksın albümü hepsini downlod etme süresi bilmem ne kadar sürecek albümü alıyor insanlar temel nokta tamamen bunun üzerinde fiyattan çok bu tür noktalara yönelmek gerekiyor diye düşünüyorum , fiyatlar beş senedir benim gördüğüm fiyat kırarak korsan engellenmedi.

PİYASADAKİ OYUNCULAR KORSANDAN NASIL ETKİLENDİLER?

Dediğim gibi satışlar son derece ciddi bir şekilde düştü.yani bu düşüş rakamları % 40 lar civarında olunca bundan bütün sektör etkilendi.Bilebildiğim kadarıyla bütün sektördeki firmalar açısından bir kere ciddi bir yeniden yapılanma söz konusu oldu personel azaltmaları , giderlerini kısmalar bu sadece Türkiye için değil bütün dünya için geçerli en büyük universal'in den başlayıp,indilere kadar herkes daralmanın içine girdi. Çünkü bütün sektör daralıyor istisnai bir iki firma sayılamaz mı? sayılır iyi bir isim yakalamıştır iyi iki tanede albüm satmıştır senede o bak bu kadar da para kazanan var diye bakılabilir.Ama sektörün tamamında böyle bir şey yok sektörün tamamı ufalıyor o ufalmanın içersinde pastanın küçülen pastanın büyükçe bir bölümünü alan bir firma bir önceki senesine göre daha iyi para kazanmış olabilir ama genele baktığımızda firmaların hepsi bandrol düzeyinde biz üyelerimiz dolun miktarlarına da biliyoruz biz üyelerimiz dolun miktarlarında biliyorum , dolun düzeyinde çok ciddi bir daralma var.

BÜTÜN YETKİLER SİZİN ELİNİZDE OLSA NELER YAPARSANIZ ?

Bunun cevabını bütün herkes arıyor ben bilmiyorum. Bunun cevabını ama biraz önce konuştuğumuz çerçevelerden baktığımızda genel prensipler her işte olduğu gibi her daralan sektörde olduğu gibi var ürünü çeşitlendir.Satış kanallarını çeşitlendir.Ürün kalitesini arttır, tüketici odaklı ürünler çıkar, tüketici tercihlerini dikkate al.

Otomotiv sektörü de bunu yaşadı ne yaptı; eskiden otomotiv sektörü şunu yapıyordu araba , araba ne alıyordunuz x marka y model bir araba alıyordunuz şimdi çelik jantlı mı istiyorsun , lastiklerini şu ebatta mı istiyorsun , koltukların şöyle döşememi istiyorsun , sunroof istiyor musun yani size özel bir araba çıkartma gayretine girdi bundan on yıl önce kriz yaşarken ve buradan da çıktı krizden , insanların özdeslesebildiği arabalar satmaya yöneldi ve çıktı bu türden bir tanesi bu türden tüketici taleplerini dikkate alan şeyler olabilir.

Çok kişisel bir kanaatim olacak müzik tüketicisinin önüne uzun süredir sektörü sürükleyebilecek dünya piyasası da dahil isimler gelmedi. Benim dönemim dünyayı peşine takıp götürebilen bir müzik sektörünü ve anlayışını değiştiren bir topluluk bütün sektörü aldı götürdü. .Bilmediğim birileri de çıksın ve ben bunların albümü alim ve bunlar sürüklesin bir müzik tüketicisi olarak bunları biliyorum ve arıyorum.Öylede bir topluluk çıkmıyor öylede bir yorumcu çıkmıyor. Baktığımız zaman işte bütün dünyada yarışmalar yapıldı bu işler için bilmiyorum işte denk gelmiyor, gençlere bakıyorum şöyle ne bilim yeni müzik akımlarını yaşım gereği o kadar yakında, kendi oğluma soruyorum şu iyimidir arkadaşlarına soruyorum şu iyi bu iyi mi? diye yok diyorlar, hani böyle bir bütün gençliği ki müziği en çok tüketen kesimin peşinden koştuğu biri yok. Seksenlerde çıkan topluluklar oldu ama böyle bir lokomotif değil o lokomotifim yansıması olarak geldi.

Türkiye için bakılırsa Türkiye de dağıtım zincirin oluşturulması bile satışlarda çok ciddi artışlara yol açabilir ciddi bir dağıtım ağının oluşturulması Türkiye de son satıcıların ne sattığını bilir hale gelmesi arttırabilir. Örneğin kitaptan vereceğim bir örnek: ben kitap sektöründeyken satışlara baktım ki oraya da dışarıdan gelmiştim elektronik sektöründen gelmiştim telefon sektöründen gelmiştim baktım, satış fiyatlarına baktım son fiyatlarına baktım kar paylaşımına baktım sektördeki biz

dağıtıcılara % 40 ile mal veriyoruz yani bize %40 kalıyor dağıtıcılara %60 gidiyor iki ay vade ile en iyi ihtimalle bazılarında altı ay'a kadar vade oluyor , biz de piyasaya bir buçuk iki ayda bir para ödüyoruz bizde zarar ediyoruz hali ile bütün kitap evleri zarar ediyor böyle bir piyasa dönmez kitap satış fiyatları çok düşük , yüz yüze satış kanalları çalışmıyor nihai satıcı yani kitapçı dükkanı ellinde mal olup olmadığını malı bittiği zaman biliyor. Biz tek bir şey yaptık oturduk kendimiz bir dağıtım ağı kurduk bu dağıtım ağının asli görevi kitabı dağıtmak değildi asli görevi çok az iyileştirme yaptık diğer dağıtıcılar ile olan yani kitap evine verdiğimiz rakamlar değişmedi sadece dağıtıcıya verdiğimiz parayı içerde tuttuk hatta kitap evine verdiğimiz rakamları iyileştirdik onlar açısından ve fiyatlarımıza zam yaptık karlılık oranlarını arttırdık bir tek şey yaptık, dört tane araba aldık ve birer şoför ve dağıtımda çalışan arkadaşımız bunlar bir tek iş yaptılar kalktılar kitapevi kitapevi gezdiler, dağıtımçı dağıtımçı değil.

Satan adam stok bağlamamak açısından aslında vadeli olduğu için bir şeyde bağladığı yok ama ne sattığınız farkında değil ve müşteri bazen görmüyor malı, kitabı rafta görmeyince almıyor o zaman işte ne bilim seneler önce olduğu için gazetelerde televizyonlarda promosyon işleri de yoktu. Basardın gönderildin kitabı rafta görünce alacak göremezse hiç alamaz zaten , bizim müzik sektöründe de aynı şeyin olduğunu düşünüyorum aslında bakıyorsun şu mal çıktı bu mal çıktı ama bu hep yenide böyle yabancıda iyice kötü bu iş ki yabancı repertuar satış açısından önemli olduğu için söylüyorum ben bakıyorum burada beş tane ithal ediliyor bir maldan kaç yere dağıtacaksınız ki beş tane ithal ediliyor hani on beş tane değil on beş tane değil ki beş tane ithal edilen mal beş yere gider onu da birisi iki tane çekerse dört yere gider , biri daha iki tane alırsa üç yere gider. Satış rakamları böyle ama bu bir kısır döngü dağıtmadığınız sürece satamıyorsunuz , satamadığınız sürece yani olmuyor dolayısıyla kısır döngüye düşüyorsunuz aynı kitap sektörünün yaşadığı döngü, aynı proyedik gazete sektörünün yaşadığı döngü dağıtımı iyi yaparsanız gazete satışınız olur iyade oranınız yüksek olursa dağıtımdan kesersiniz, dağıtımdan kestiğinizde satışınız düşer bu sefer iade oranınızda düşük ama satışınızda düşük ve karsız hale gelir çok tipik benzerlikleri var Türkiye ye baktığınız zaman mesela ciddi bir dağıtım zinciri fiziki olarak malı veren ve para tahsilatı yapan değil ne satılıyor ne kadar satılıyor kim satıyor gibi rakamların toplandığı ortaya geldiği verimin arttığı bir sisteme ihtiyaç olduğunuz düşünüyorum.

KORSAN İLE İLGİLİ NELER YAPARSANIZ?

Korsanla ilgili hükümet üzerinde pres yapmaya devam ederim, kamuyu mutlaka harekete geçirmek lazım aslına bakarsanız korsanla ilgili düşündüklerim Türkiye de yapılmaya başlandı ama hani biraz daha hani biraz para ile ilgili bir iş ama kamu oyundaki bilinçlendirmeyi arttırmaya çalışırım biraz daha hükümet politikalarına bağlı ama okullara gidip bu işin bilincini vermeye çalışırım bu olursa iyi olur artı sektör olarak bu konularda biraz daha para harcamayı göze alırım , bütçenin biraz daha yüksekçe bir bölümünü bu alana ayırıyorum .

YABANCI YATIRIMCILAR TÜRK PİYASASI HAKKINDA SİZCE NELER DÜŞÜNÜYORLAR?

Yabancılar Türkiye deki müzik Pazarından memnun değil üç nedenden; bir satış alanından memnun değil. İki bu telif alanında yeterince ilerlememesinden memnun değil üç Türkiye deki Pazarın kurlsuzluğundan memnun değil çok kurlusuz bir Pazar müzik sektörü tarihi itibariyle yani üniversalin orta vadede Türkiye ye geleceğini zannediyorum ben üç seneden önce.

Türkiye çok ciddi bir Pazar aslında Türkiye de yetmiş iki milyon nüfus var bu nüfusun yüzde onu müzik tüketicisi olsa yedi milyonluk normal bir tüketicidir.Bu yedi milyonluk ülkelerde ne kadar müzik satıldığı dünya çapındaki araştırmalardan izlemek mümkün buna her ay bir tane albüm satabiliyor olsanız ne yapar seksen dört milyon albüm yapar yarısını sattığınız zaman kırk küsür milyon bugün Türkiye de yirmi yedi milyon diyorum satış.Türkiye'nin potansiyelini bu gözle baktığınız zaman ciddi potansiyelinin bir seksen milyonun altında olmaması gerektiğini düşünüyorum buda karamsar bir rakam çünkü hali hazırda böldüğünüzde yetmiş iki milyonluk ülkede dört cd sattınızsa takriben yirmi milyon civarında hane var demektir.Bütün gelir dağılımı bozukluğu ile beraber dikkate alsanız dahi burada ciddi bir satış var demektir.

Bunun nedenlerini iyi analiz etmek lazım onun için memnun değiller ama Türkiye bu rakamlar ile gelişen bir Pazar yabancıların şikayeti bu böyle bir Pazarda böyle bir satış olmuyor artı korsandan dolayı çok ciddi bir kayıpları olduklarını düşünüyorlar ki burada fiyatlandırma politikalarını da dikkate alıp düşünmek lazım.

Genç bir nüfus var ve bu genç nüfus her zaman müziği daha fazla tüketir avrupa ise yaşlanıyor uzun vade de bu demografik değişikliğin sadece müzik sektörü üzerinde değil diğer sektörlerde de tartışılıyor altmış yaşındaki, yetmiş yaşındaki insan nüfusunu arttırırsanız satabileceğiniz otomobil sayısı da düşer.

Bir de Türkiye'nin genel ekonomi yapısının bu krizli halinden çıkmasının önemli olacağını düşünüyorum. Bunlar gelişmeden yabancılar gelmez olanların gitmesi için dua etmek gerekiyor.

AB SÜRECİNDE TELİF HAKLARININ DURUMU SİZCE NASIL GELİŞİR?

Mevzuatın değişmesi konusunda çok ciddi sorunlar çıkacak önümüze çünkü AB her şeyde olduğu gibi burada da sınır ötesi politikaları zorunlu tutuyor. Yani piyasada bugün uydu yayıncılığı yapıyorsanız her hangi bir ülkenin meslek birliğinden lisans yapıyor olmanız yeterlidir yayının indiği her ülkeye gitmenize gerek yok. Her ülke ama ondan pay alır şimdi bu çok önemli sınırı kaldırılırsanız bütün lisanslama sınır üzerindedir ,sınırı kaldırılırsanız yani ben Türkiye de MÜYAP olarak oturup Almanya da uyduya çıkan bir televizyonu lisanslaya bilirim ve uluslar arası repertuar içinde lisanslaya bilirim yani sadece Türkiye için değil.

Bunlara yol açılmasını istiyorlar iki İnternet ortamında müzik satışının, dolaşımının olmasını istiyorlar ki yasaları o doğrultuda gelişmeler gösteriyor ki bizim oraya uymamız lazım, üç korsanlık konusunda baya ciddi hükümler olması lazım tüm bunlara baktığımızda ki şu anda zaten taraması yapılıyor yasaların ki ben baya ciddi sayılacak maddelerin ekleneceğini düşünüyorum.

Bendim başımdan geçen bir şeyi anlatayım 2003 yılında cd-r ların yaygın zamanda Kadıköy Rus pazarında sipariş üzerine üretim yapıyorlar tamam çok enteresan değilmiş gibi duruyor ama ilginç çalışıyorlar.gittim birisinden Türkiye de olmayan bir rock topluluğun adını aldım onun üzerine gittim ve çok zıt uçta iki örnek Rus pazarında dedim ki şu albümler var mı? Yok dediler Rus pazarı dediğim yerde korsan pazarı abi yok ama dediler biz sana o zaman bulmuş oluruz. Peki dedim ve bıraktım listeyi bir hafta sonra gittim ve o zaman adam cd yi uzattı ve abi o aradığın yabancı topluluğu bulduk ama yerliyi bulamadık.

Ekte sunulan mülakatlar birebir görüşme metinleridir.

Mülakat 5. Mephisto

Mülakat 6. Mesam

Mülakat 7. MSG

Mülakat 8, 9. Sony – BMG